
۱۸
رهیافت
ویژه کارشناسان
پاسخگویی به سؤالات دینی
پاسخگویی دینی
رهیافتی به منظومه‌ی فکری
رهبر معظم انقلاب (مدظله‌العالی)

بسم الله الرحمن الرحیم

پاسخ رهیافتی به منظومه ی فکری رهبر انقلاب مدظله العالی درموضوع« پاسخ گویی دینی»

نویسنده:

محمدرضا طاهری

ناشر چاپی:

انتشارات قدس رضوی

ناشر دیجیتالی:

مرکز تحقیقات رایانه‌ای قائمیه اصفهان

فهرست

پاسخ رهیافتی به منظومه ی فکری رهبر انقلاب مدظله العالی درموضوع« پاسخ گویی دینی»

مشخصات کتاب

سرشناسه : خامنه ای، علی، رهبر جمهوری اسلامی ایران، ۱۳۱۸ -

عنوان و نام پدیدآور : پاسخ رهیافتی به منظومه ی فکری رهبر انقلاب مدظله العالی درموضوع« پاسخ گویی دینی»/ نویسنده محمدرضا طاهری ؛ [برای] آستان قدس رضوی، معاونت تبلیغات و ارتباطات اسلامی.

مشخصات نشر : مشهد: انتشارات قدس رضوی، ۱۳۹۳.

مشخصات ظاهری : ۱۴۶ ص.؛ ۹/۵×۱۹ س م.

شابک : ۹۷۸-۶۰۰-۲۹۹-۱۰۷-۲

وضعیت فهرست نویسی : فیپا

یادداشت : کتابنامه.

موضوع : خامنه ای، علی، رهبر جمهوری اسلامی ایران، ۱۳۱۸ - -- پیام ها و سخنرانی ها

موضوع : شبهه

شناسه افزوده : طاهری، محمدرضا، ۱۳۵۴ -، گردآورنده

شناسه افزوده : آستان قدس رضوی. معاونت تبلیغات و ارتباطات اسلامی

شناسه افزوده : موسسه انتشاراتی قدس رضوی

رده بندی کنگره : DSR۱۶۹۱ /پ۲ ۱۳۹۳

رده بندی دیویی : ۹۸۸/۰۸۴۴

شماره کتابشناسی ملی : ۳۶۷۸۹۱۱

ص: ۱

اشاره

ص: ۳

رهیافتی به منظومه ی فکری

رهبر معظم انقلاب(مدظله العالی)

احکام اعتقادی؛ پاسخگویی دینی

ویژۀ استادان

پاسخگویی به سؤالات دینی

فهرست

پیشگفتار:

قال الرضا (علیه السلام): رحم الله عبدا أحیا أمرنا فقلت له: وکیف یحیی أمرکم؟ قال: یتعلم علومنا ویعلمها الناس... (۱)

عبد السلام می گوید از امام رضا (علیه السلام) شنیدم می فرمود: خداوند مورد رحمت قرار دهد هر آنکه امر ما را احیا و زنده می کند. به ایشان گفتم: چگونه امر شما احیاء می شود؟ فرمودند: علوم ما را فراگیرد و آن را به مردم تعلیم دهد....

اداره پاسخگویی به مسائل دینی مفتخر است در راستای رسالت این اداره مبنی بر اشاعه فرهنگ تشیع و پاسخگویی به سوالات مردم در این حوزه گسترده ازدین، محتوای پیش رو را به اساتید فرهیخته تقدیم نماید.

تلاش بر آن است این نوشتار علاوه بر دادن اطلاعات و محتوای غنی، هماهنگی لازم در جهت ارائه پاسخی مناسب با محتوایی یکسان نیز در اختیار استادان قرار دهیم تا از تعدد جواب و تشویش خاطر مراجعین و سوال کنندگان جلوگیری شود. تلخیص کتاب های تخصصی موجود در این حوزه و جمع بندی جواب ها و بی نیازکردن استادان از رجوع به منابع پرشمار در هنگام پاسخگویی، از اهداف اصلی تهیه و تنظیم این قبیل نوشتارهاست.

برای رسیدن به این مهم

۱- شیخ صدوق، عیون اخبار الرضا (علیه السلام)، ج ۲، ص ۲۵۷ ، ح ۶۹

کارگروهی از فرهیختگان اساتید این اداره بر روی موضوع پیشنهادی کار کرده و ما حصل تلاش خویش را به داوری و نظارت هیئت علمی گذاشته و نتیجه قابل قبول آن عرضه می شود.

این مجموعه کتاب ها در چهار دسته موضوعی تدوین و ارائه می شود: رهیافت احکام، رهیافت اعتقادی، رهیافت تربیتی، و رهیافت ترکیبی (مرکب از هر سه موضوع).

بی شک بررسی دقیق و نگاه نقادانه شما فرهیخته گران قدر، ما را در جهت بهبود کیفی این مجموعه یاری خواهد کرد.

جبهه خضوع به درگاه قدسی احدیث می ساییم که توفیق خدمت در بارگاه سراسر نور و ملکوتی حضرت رضا (علیه السلام) را ارزانی مان فرمود. امید است بتوانیم به پاس این افتخار و با استعانت از محضر آن امام همام (علیه السلام) به مصداق روایت نورانی فوق، جرعه ای از علم و معرفت حقیقی را نوشیده، و به تشنگان راستین آن بنوشانیم.

اداره پاسخ گویی به سوالات دینی

مقدمه

عن المفضل الجعفی قال : قال أبو عبد الله ((علیه السلام)) : إن الحسره والندامه والویل کله لمن لم ینتفع بما أبصره ولم یدر ما الامر الذی هو علیه مقیم ، أنفع له أم ضـر ، قلت له : فبم یعرف الناجی من هؤلاء جعلت فداک ؟ قال : من کان فعله لقوله موافقا فأثبت له الشهاده بالنجاه ومن لم یکن فعله لقوله موافقا فإنما ذلک مستودع . (الکافی، ج۲،ص۴۱۹)

مفضل از امام صادق (علیه السلام) نقل می کند که ایشان فرمودند: همانا حسرت و پشیمانی و زارزدن، همه اینها برای کسی است که آنچه چشمش به آن باز شده برای او نفعی ندارد (یعنی دارای بصیرت لازم و فایده بخش نیست) و نمی فهمد آنچه از نظر باوری بر آن ایستاده در واقع چیست؟ آیا برای او نفع دارد یا ضرر؟ به ایشان عرض کردم چگونه می توان نجات یافتگان از این گروه را تشخیص داد؟ حضرت فرمودند: هر کسی که کردارش با گفتارش همسو و یکسان باشد، مطمئن می توانی شهادت دهی که اهل نجات خواهد بود و هر کسی که کردارش با گفتارش یکسان نباشد، ایمانش در نزدش عاریه است (و هر لحظه ممکن است آن را از دست بدهد).

توجه دادن به واقعیتها در قرآن کریم و کلام اهل بیت (علیهم السلام) موج می زند و از شیعیان و پیروان خویش توقع آن دارند که اهل بصیرت باشند و این مهم در سخنان رهبر معظم انقلاب نیز به عنوان سکان دار کشتی که شیعیان

بلکه مسلمانان در آنند، غوطه ور در دریایی عمیق از تهاجمات فرهنگی و فتنه های آخر زمانی، بخوبی متجلی است.

مبلغان دینی به عنوان افسران این جنگ نرم همچنان که در کلام رهبری عنوان گذاشته شده، موظف اند مومنان را طبق حدیث شریف مذکور و مانند آن، به طریق صواب و مصون از شبهات رهنمون گردانند، بگونه ای که بصیرت لازم را بیابند و ره را از بی راهه تشخیص داده در طریق مستقیم ولایت با قدرت بایستند تا اهل نجات در دنیا و آخرت باشند و سعادت خود و جامعه خویش را سبب گردند.

بتحقیق نیاز این امر خطیر بالا ـ بردن ظرفیتها و به فعلیت رساند قوتهاست و قطعا فرمانده ای دانا به زمان و توانمند بالفعل می تواند افسران خویش را، یاری نماید.

در مجموعه پیش رو سعی بر آن شده مواعظ و نصایح و فرامین این مقام معظم، حول محور پاسخگویی گردآوری، دسته بندی، موضوع گذاری شده بگونه ای که به بهترین وجه بشود از آن استفاده کرد.

امید است قدمی در راه تحقق آرمانهای این عزیز برداشته و به این سبب، شکر نعمت وجود ایشان را به حداقلی در نزد خدای متعال بجای آورده باشیم.

این مجموعه با همت سرور گرامی جناب حجت الاسلام طاهری تنظیم شده است. خداوند بر توفیقات ایشان بیافزاید.

اداره پاسخگویی به سوالات دینی…

ص: ۱۷

فصل اول: پاسخ گویی

اشاره

۱–۱. موضوع فعالیت پاسخ گویی

مبانی دینی و اعتقادی

یک نکته ی اساسی این است که امروز... باید به مسائل اعتقادی اسلام پرداخت و اعتقاد به اسلام را در ذهنها و دلها راسخ نمود.

(بیانات در دیدار علما و روحانیون در آستانه ی ماه محرم ۰۲/۰۲/۱۳۷۷)

اصول سیاست و حاکمیت اسلامی

آن کسی که می خواهد نظام را اداره کند؛ آن فقهی که می خواهد یک ملت یا مجموعه ی عظیمی از انسانها و ملتها را اداره کند، بایستی بتواند شرایط زمان را بشناسد و پاسخ هر نیازی را در هنگام آن نیاز، به آن بدهد و نمی تواند در زمینه های سیاسی، اقتصادی، فرهنگی و همه ی مسائل زندگی مردم، نقطه ای را بی پاسخ بگذارد.

(بیانات در اجتماع با شکوه زائران مرقد مطهر حضرت امام خمینی(ره)۱۴/۰۳/۱۳۷۶)

... باید اعتقاد به حاکمیت اسلام را هم راسخ کرد. این مطلب واضح است. این امری است که مسلمانان عالم در طول قرنهای متمادی و بخصوص متفکّرین بزرگ در قرن اخیر از سید جمال اسدآبادی تا اقبال لاهوری، تا بزرگان فکر و اندیشه، تا علمای بزرگی در داخل کشور خود ما دنبال آن بوده اند که دین خدا را حاکم کنند و این ادامه ی راه پیغمبران بوده است.

(بیانات در دیدار علما و روحانیون در آستانه ماه محرم ۲/۲/۱۳۷۷)

مسائل فرهنگی

آن کسـی که می خواهـد نظام را اداره کند؛ آن فقهی که می خواهد یک ملت یا مجموعه ی عظیمی از انسانها و ملتها را اداره کنـد، بـایستی بتوانـد شـرایط زمان را بشـناسد و پاسـخ هر نیازی را در هنگام آن نیاز، به آن بدهـد و نمی توانـد در زمینه های سیاسی، اقتصادی، فرهنگی و همه ی مسائل زندگی مردم، نقطه ای را بی پاسخ بگذارد.

(بیانات در اجتماع با شکوه زائران مرقد مطهر حضرت امام خمینی(ره)۱۴/۰۳/۱۳۷۶)

مسائل اقتصادی

آن کسـی که می خواهـد نظام را اداره کند؛ آن فقهی که می خواهد یک ملت یا مجموعه ی عظیمی از انسانها و ملتها را اداره کنـد، بـایستی بتوانـد شـرایط زمان را بشـناسد و پاسـخ هر نیازی را در هنگام آن نیاز، به آن بدهـد و نمی توانـد در زمینه های سیاسی، اقتصادی، فرهنگی و همه ی مسائل زندگی مردم، نقطه ای را بی پاسخ بگذارد.

(بیانات در اجتماع با شکوه زائران مرقد مطهر حضرت امام خمینی(ره)۱۴/۰۳/۱۳۷۶)

۱–۲. گستره جغرافیایی پاسخگویی

داخل کشور

شما اگر در میان جوانان بروید، می بینید جوان خوبِ ما هم گاهی در ذهنش شبهه وجود دارد.

(بیانات در دیدار علما و روحانیون استان همدان ۱۵/۰۴/۱۳۸۳)

جهان اسلام

فرض بفرمایید الان اگر شیعیان کشمیر که جزو مجموعه ی مسلمین کشمیرند و یک اقلیت هستند، از ما سؤال بکنند که ما در فلان قضیه چه باید بکنیم، این مجمع جهانی باید از موضع یک مطالعه و تدبر سنجیده، پاسخ آنها را حاضر داشته باشد و به آنها ارائه دهد. و همین طور شیعیان بقیه ی مناطق در اروپا و جاهای دیگر که غالبا در اقلیت هستند، مسائلی برایشان پیش می آید که ما بایستی همیشه پاسخ سؤالها و مسائل آنها را حاضر داشته باشیم؛ چه سؤالهای سیاسیشان، چه سؤالهای فقهیشان، و چه بقیه ی مسائلی که برایشان پیش می آید.

(بیانات در دیدار با اعضای شورای عالی مجمع جهانی اهل بیت(ع)۰۴/۰۷/۱۳۷۰)

هنوز که هنوز است، در دنیای اسلام به ما می گویند: شما قایل به تحریف قرآنید! چرا که یک روز فصل الخطابی نوشته شد و ما هنوز نتوانسته ایم آن قدر فضای فرهنگی دنیای اسلام را از حرف حق خودمان و این که قایل به تحریف قرآن نیستیم، اشباع کنیم تا اگر بی دین لامذهبی خواست بنویسد که شیعه قایل به تحریف قرآن است، بداند که فردا شاگرد سر کلاسش در الازهر، یقه اش را خواهد گرفت که این کتاب شیعه پاسخ شما را داده است.

(سخنرانی در دیدار با مجمع نمایندگان طلاب و فضلای حوزه ی علمیه ی قم۰۷/۰۹/۱۳۶۸)

تازه مسلمانان خارجی

جوانان طیب و طاهر و تحصیلکرده و با استعداد و ممتازی از اروپا که در دانشگاههای خودشان مسلمان شده اند پیش ما می آیند و درباره ی مسائل اسلامی راهنمایی می خواهند. چه کسی باید اینها را راهنمایی کند؟ چه کسی باید به آن جا برود و در میان آنها سکونت کند و تعلیم دین و اخلاق بدهد؟ چه کسی باید برای آنها کتاب بفرستد؟ چه کسی باید برای آنها مسائل را تبیین کند؟ پاسخ همه ی این پرسش ها به حوزه های علمیه مرتبط است.

(بیانات در آغاز درس خارج فقه ۱۴/۰۶/۱۳۷۴)

علاقمندان به شناخت اسلام

بسیاری از جوامع غیر مسلمان به اسلام توجه پیدا کرده اند ولو مسلمان نشده اند ولی می خواهند بدانند اسلام چیست که این دستگاه عظیم را به راه انداخته و حکومت تشکیل داده و با ابرقدرتها سینه به سینه شده است و از کسی هم نمی ترسد و دنیا را اداره می کند؛

(بیانات در آغاز درس خارج فقه ۱۴/۰۶/۱۳۷۴)

سراسر جهان

دائم بایستی صادرات قم - همان طور که عرض کردیم، همان طور که عرض کردیم، این قلب معرفتی دنیای اسلام پمپاژ بشود. امروز خوشبختانه وسائل ارتباطیِ سریع در اختیار همه هست. شما میتوانید اینجا اقدامی بکنید، در آن طرف دنیا در همان ساعت از

شما بشنوند و استفاده کنند.

(بیانات در اجتماع بزرگ طلاب و فضلای حوزه علمیه قم ۲۹/۷/۱۳۸۹)

۱–۳. متصدّی پاسخگویی

حوزویان

روحانیون

نبایـد به جوان ایراد گرفت که تو چرا شـبهه داری. وقتی ذهن فعـال و کارگر شـد، شـبهه به ذهن می آیـد. بر عهـده ی ما طلبه هاست که این شبهه ها را با پیشگیری یا با درمان برطرف کنیم.

(بیانات در دیدار علما و روحانیون استان همدان ۱۵/۰۴/۱۳۸۳)

مبلغان

نقش علمای دین، مبلغان برجسته، روشنفکران در این زمینه نقش برجسته ای است.

(دیدار اقشار مختلف مردم در روز نیمه ی شعبان ۲۷/۰۵/۱۳۸۷)

این برادران [مبلغان دفتر نمایندگی ولی فقیه] در دانشـگاه ها می توانند منشأ برکات بسـیاری باشند. جوانان، سؤالات و نیازهای دینی دارند. چنانچه روحانی فاضل و جوانی مثل خودشان در کنار دستشان باشد، چیز خیلی باارزشی است.

(بیانات در جلسه ی پرسش و پاسخ دانشگاه تربیت مدرس ۱۲/۰۶/۱۳۷۷)

علمای دین

غیر از علمای دین، غیر از مرزداران عقیده چه کسی باید در مقابل این تیرهای مسموم و زهرآگین بایستد و قرار بگیرد؟

(بیانات در دیدار روحانیون و طلاب تشیع و تسنن کردستان ۲۳/۰۲/۱۳۸۸)

در دوره های مختلف، علمای بزرگ ما را ملاحظه کنید؛ یکی از مسؤولیتهای خودشان را این می دانستند که با شبهات مقابله کنند.

(بیانات در دیدار علما و روحانیون استان همدان ۱۵/۰۴/۱۳۸۳)

فضلا، علما، دانشمندان و افراد صالح و شایسته از نظر علمی و فکری وجود دارند و باید حضور خود را در این میدان ها گسترش دهند و با امواج تبلیغاتی و شبهات جدید مقابله کنند و وظیفه خود را نسبت به اسلام ادا نمایند.

(پاسخ به نامه جمعی از دانش آموختگان و پژوهشگران حوزه علمیه ۱۶/۱۱/۱۳۸۱)

باید سعی کنیم پیرایه ها، خرافه ها، ادعاهای دروغین، کج فهمی ها، بدفهمی ها دخالت نکند. البته نقش علمای دین، مبلغان برجسته، روشنفکران در این زمینه نقش برجسته ای است.

(دیدار اقشار مختلف مردم در روز نیمه ی شعبان ۲۷/۰۵/۱۳۸۷)

روشنفکران

حقیقت را باید نشان داد. باید سعی کنیم

پیرایه ها، خرافه ها، ادعاهای دروغین، کج فهمی ها، بدفهمی ها دخالت نکند.

نقش علمای دین، مبلغان برجسته، روشنفکران در این زمینه نقش برجسته ای است.

(دیدار اقشار مختلف مردم در روز نیمه ی شعبان ۲۷/۰۵/۱۳۸۷)

۱-۴. رویکردهای ارائه پاسخ

برخورد بُرنده و تهاجمی با فلسفهها، گرایشها و مذهبهای معارض

نبرد فرهنگی را بـا مقـابله ی به مثل می شود پاسـخ داد. کار فرهنگی و هجوم فرهنگی را با تفنگ نمی شود جواب داد. تفنگ او، قلم است. این را می گوییم، تا مسؤولان فرهنگ کشور و کارگزاران امور فرهنگی در هر سطحی و شما فرهنگیان عزیز اعم از معلم و دانشجو و روحانی و طلبه و مدرستان، تا دانش آموزتان و تا کسانی که در بیرون این نظام آموزشی کشور مشغول کارند احساس کنید که امروز، سرباز این قضیه شمایید و بدانید که چگونه دفاع خواهید کرد و چه کاری انجام خواهید داد.

(سخنرانی در دیـدار بـا گروه کثیری از معلمـان و مسؤولان امور فرهنگی کشور و جمعی از کارگران، به مناسبت روز معلم و روز جهانی کارگر ۱۲/۰۲/۱۳۶۹)

حوزه های علمیه باید... در مقابل فلسفه ها و گرایشها و مذهبها، همیشه یک حالت برندگی و تهاجمی داشته باشند.

(بیانات در آغاز درس خارج فقه ۳۱/۰۶/۱۳۷۰)

توجه به قدرت فهم مخاطبان

... البته بازکردن این گره در ذهن بعضی، دشوارتر و در بعضی، آسانتر است؛ سطوح سواد و هوشمندی و معرفت افراد متفاوت است.

(بیانات رهبر معظم انقلاب اسلامی در دیدار علما و روحانیون استان زنجان، ۲۱/۷/۱۳۸۲، به نقل از کتاب حوزه و روحانیت در نگاه رهبری، ص ۵۱۰)

بهرهگیری از هنر برای پاسخ گویی به نیازهای فکری

... در واقع لازم داریم در زمینه ی هنر با برنامه ی صحیح بتوانیم به این عطش فکری پاسخ مثبت دهیم.

(گفت و شنود به مناسبت میلاد حضرت فاطمه ی زهرا(سلام الله علیها)۱۸/۰۷/۱۳۷۷)

بیان دینی و تبیین دینی باید شبهه زدا، روشن، قوی، هنرمندانه و متنوع باشد؛ شبهه زا و کلیشه یی نباشد.

(بیانات در دیدار رئیس و مدیران سازمان صدا و سیما ۱۱/۰۹/۱۳۸۳)

این که شما می بینید سیاست‌های استعماری، علیه انقلاب و علیه همه ارزش‌هایی که آن‌ها با آن بدند، این‌قدر روی هنر سرمایه‌گذاری می‌کنند، به علّت همین کارایی هنر است. برادران! اگر این‌طور است، پس بدانید که ما این سلاح را، آن‌چنان که باید، درست به دست نگرفته‌ایم! البته کشور و سرزمین ما، سرزمین هنر است... لیکن ما، این سلاح را در اختیار نگرفتهایم!

(بیانات در دیدار با اعضای کنگره شعر حوزه، ۱۵/۷/۱۳۷۰، به نقل از کتاب حوزه و روحانیت در نگاه رهبری، ص ۴۲۵)

زدودن پیرانهها، خرافات، کجفهمیها و بدفهمیها از ذهن مخاطب

باید سعی کنیم پیرایه ها، خرافه ها، ادعاهای دروغین، کج فهمی ها، بدفهمی ها دخالت نکند.

(دیدار اقشار مختلف مردم در روز نیمه ی شعبان ۲۷/۰۵/۱۳۸۷)

در مبارزه ی با خرافات شجاع باشید. البته خرافه چیست؟ خود این مهم است. بعضیها هستند که حقایق دینی را هم به عنوان خرافه انکار می کنند. ما کاری با آنها نداریم... آنچه که با یکی از اصول دینی معارضه دارد و مدرک معتبری ندارد، ردش کنید. این می شود خرافه، و معیار خرافه این است. امروز شما ببینید مدعیان ارتباط با امام زمان و ارتباط با غیب، با شکلهای مختلف در جامعه دارند کار می کنند. البته این همه نشانه ی این است که گرایش به دین، یک عنصر اصلی در زندگی مردم است. مردم به مسائل دینی علاقه دارند که آدم خرافه ساز می رود خرافه درست می کند؛ چون آن کالای اصلی در اختیارش نیست، کالای تقلبی را به میدان می آورد تا اینکه مردم را جذب کند. این نشانه ی گرایش مردم به دین است. اما خوب، این خطرناک است.

(دیدار با روحانیون ۱۷/۰۸/۱۳۸۵)

بزرگترین دشمنی در این قسمت با اسلام، همین است که کسانی به نام اسلام، به نام دین خدا و به نام محبّت اهل بیت علیهم السّلام، خرافاتی را اشاعه دهند که وقتی کسانی از این خرافات اطّلاع

پیدا می کنند، بگویند «اگر اسلام این است، ما این اسلام را نمی خواهیم!» این، ضربه ی بزرگی است... گاهی دشمن از بعضی چیزها، این گونه علیه دین استفاده می کند. هر جا خرافات به میان آید، دین خالص بدنام خواهد شد.

مبلّغان دینی، علمای دینی، متفکّران دینی، عشّاق گسترش اسلام، علاقه مندان به اسلام و اهل بیت علیهم السّلام باید توجّه کنند که اسلام و قرآن، با استدلال و منطق همراه است. مکتب اهل بیت، با منطق و استدلال همراه است. اگر استدلال را از آن جدا کردند و به جای استدلال، خدای نکرده چیزی را وارد کردند که از منطق دور است و جنبه ی خرافی دارد، این درست ضدّ استدلال عمل خواهد کرد.

(دیدار با روحانیون ۱۷/۰۸/۱۳۸۵)

ضرورت پاسخگویی به نیازهای فکری کوچک و بزرگ جامعه

امروز که ابهامات، سؤالها و استفهامهای گوناگون را به فکر قشرهای مختلف - علی الخصوص جوانان - تزریق می کنند، مبلّغ دین بایستی آن شبهه را، آن موج مخرّب و مفسد و مضرّ را بشناسد تا بداند که می خواهد علاج چه دردی را بکند و کدام خلأ را می خواهد پر کند.

(بیانات در دیدار علما و روحانیون در آستانه ی ماه محرم ۰۲/۰۲/۱۳۷۷)

امام بزرگوار، فقه شیعه را از دورانی که خود در تبعید بود، به سمت فقه اجتماعی و فقه حکومتی

و فقهی که می خواهد نظام زندگی ملتها را اداره کند و باید پاسخگوی مسائل کوچک و بزرگ ملتها باشد.

(بیانات در اجتماع با شکوه زائران مرقد مطهر حضرت امام خمینی(ره)۱۴/۰۳/۱۳۷۶)

اگر سؤال شود با این منبع عظیم اسلامی و با این متد هزار ساله ی تجربه شده و تحقیق حقیقتا شگفت آور ... پاسخ ذره ذره و دانه دانه ی مسائل زندگی چیست؟ شما و همه ی ما در جواب خواهیم ماند. یعنی ما امروز به فراخور نیاز و استفهامی که وجود دارد، پاسخ حاضر نداریم. غالبا هم معادن عظیم و غنی از جنس های فاخر در اختیارمان است؛ اما پولی را که بشود در بازار دست این و آن داد و خرجش کرد، نداریم.

(سخنرانی در دیدار با اساتید، مسؤولان، فضلا و طلاب بنیاد فرهنگی باقرالعلوم (ع) ۰۱/۱۱/۱۳۶۸)

تلاش برای جلب قلوب و تأثیرگذاری بر دلها

دین خدا بر دلها مسلّط می شود و با شمشیر و زور نمی شود بر دل مسلّط شد. دل باید بفهمد، بپذیرد و از روی طوع و رغبت، زیر بار روش و عقیده و ایمانی برود.

(بیانات در اجتماع بزرگ مردم در صحن امام خمینی(ره) مشهد مقدس رضوی ۰۱/۰۱/۱۳۷۶)

گفتگو، مذاکره، با ذهنها مواجه شدن، مخاطب قراردادن دلها و ذهنها، با لسان مبین و با روش برادرانه حرف زدن، بسیار مهمّ است.

(بیانات در دیدار با علما و روحانیون در آستانه ی ماه مبارک رمضان ۰۳/۱۰/۱۳۷۶)

پاسخ گویی با منطق محکم و روحیه قوی و پرهیز از تحمیل عقاید

امروز متأسفانه شبهه هایی مطرح می شود که از لحاظ محیط و محفل طلبگی هیچ اهمیتی ندارد؛ یعنی در عالم طلبگی، این شبهه ها راحت قابل حل است؛ منتها چون تحت اصطلاح روشنفکری بیان می گردد، خیال می شود شبهه ی مهمی است. بنابراین ممکن است در ذهن کسانی اثر بگذارد. اینها را باید با زبان و منطق و روحیه ی قوی پاسخ داد.

(بیانات در دیدار اعضای هیأت علمی کنگره ی امام خمینی(ره) ۰۴/۱۱/۱۳۷۸)

به نظر من از جمله عناصری که در این جا لازم است، روحیه ی قوی است. مبادا در مقابل تهاجمهایی که می شود و حرفهایی که مطرح می گردد، ضعف روحیه پیدا کنید. در درجه ی اول، این مهم است. خیال نکنید چند سالی گذشته و ضعفهای حکومت اسلامی آشکار شده و نمی شود کاری کرد؛ نه، قضیه این طوری نیست. ما هنوز اول راه قرار داریم؛ امروز کارهای فراوان و عظیم و قدمهای بلند در انتظار ماست.

(بیانات در دیدار اعضای هیأت علمی کنگره ی امام خمینی(ره) ۰۴/۱۱/۱۳۷۸)

انسان کامل آن است که اگر فهمید که حرفش حق است با برهان اظهار کند و مطالبش را برهانی بفهماند. اینکه در قرآن کریم دارد که

«لاإِكْراهَ فِي الدِّين»(بقره: ۲۵۶)، برای اینکه تحمیل عقایـد نمی شود کرد؛ امکان ندارد... اگر چنانچه تربیت شده باشد با برهان آن مطلبی را که دارد به مردم بفهمانـد؛ تحمیل نباشـد. آگاه کنـد مردم را بر اینکه راه این است، نه اینکه تحمیل کنـد به مردم [که] باید از این راه بروید.

(صحیفه نور، ج ۱۴، ص ۷۳)

در مقـابله ی بـا این، نه عصـبانیت، نه تکفیر، نه سـلاح، نه قوه ی زور، هیچکـدام فایـده یی نـدارد. در مقابل «لایثل الحدیـد الا الحدید» باید با منطق به میدان رفت.

(بیانات در دیدار اعضای مجلس خبرگان رهبری ۱۷/۰۶/۱۳۸۴)

لحاظ اولویتها در گزینش موضوعات پاسخگویی

البتـه مـواردی هـم پیش می آیـد کـه سؤال و اسـتفهامی کـه در ذهن اوست، اهمیت کمی دارد و شـما ترجیـح می دهیـد چیز مهمتری رابه او بگویید. البته باید همین طور عمل کنید...

(بیانات در دیدار علما و روحانیون در آستانه ی ماه محرم ۰۲/۰۲/۱۳۷۷)

بیان محتوای دینی با زبان و ادبیات روز

به کتـاب های «حیاهالقلوب» و «حق الیقین» و «عین الحیاه» مجلسی به چشم حقارت نگاه نکنیـد و نگوییـد اینها چه اثری دارد؛ نخیر، اینها یک روز خیلی اثر داشـته است. مجلسـی وقتی آمده است که در همان شهر، یک قرن و نیم قبل از آن، برای این که مردم را به عقاید شیعه وادار

کننـد، چه کارهای حتی غیرانسانی ای کرده بودنـد؛ مجلسـی و امثال او آمدنـد این عقاید را در دلهای مردم محکم کردند. آن روز آن مطـالب به درد می خـورد؛ امـا امروز من و شـما نمی توانیم «حق الیقین» و «حیاهـالقلوب» را تجویز کنیم؛ بگذاریـد در قفسه به عنوان تاریـخ بمانـد؛ اگر هنر داریم، آن مضـمون را با زبان امروز بنویسـیم... «حیاهالقلوب»، «حق الیقین»، «عین الحیاه» این کتب فارسی مرحوم مجلسی پر از مطلب است؛ اما نه مطلب باب جوان امروز؛ نه مطلب باب تفکر روشنفکری امروز که در زمان مجلسی از این حرفها عین و اثری نبود.

(بیانات در دیدار با مسؤولان سازمان تبلیغات اسلامی ۰۵/۱۲/۱۳۷۰)

احساس مسئولیت نسبت به مخاطب

فرض کنیـد که فرزنـد شـما، از لحـاظ فکر سیاسـی یـا اعتقـادی، اول بـار به دام یک عـده طرار فکر افتاده است و اینها او را به چیزهایی متوجه کرده اند که البته شـیطانی و غلط، اما پُرجاذبه است و شـما اصـلاً نمی گذاشتید که جوانتان به شعاع این چیزها نزدیک بشود. برای این فرزند شـبهه به وجود آمده و سـراغ شـما که پدر روحانی و عالم و مورد اعتقاد این پسر هستید آمده و می گوید: پدر! فلان قضیه چه طوری است؟ در این جا، شما چه احساسی دارید؟ احساس می کنید که اگر من در پاسخ به این بچه یک ذره اشتباه کردم، بچه ام را از دست داده ام.

این، اولِ لغزشگاه است. در این جا، دیگر

کوتاهی نمی کنید، با عصبانیت اقدام نمی کنید، زمام اراده ی فکر را به سخن سبک یا سست و یا حتّی تعبیر سست رها نمی کنید. اگر دیدید از عهده برنمی آیید که جواب این جوان را بدهید، می گویید اشکال ندارد، پیش فلانی می رویم. شما فرد مسلطتری را پیدا می کنید، تا او بتواند پاسخ آن طراری دشمن را بدهد. با این احساس باید با دانشجو روبه رو بشوید. دانشجو هم که یک نفر نیست؛ یک خیل عظیمند.

(بیانات در دیدار با اعضای شورای مرکزی نمایندگان ولی فقیه در دانشگاههای کشور و مسؤولان دفاتر نمایندگی ۰۸/۰۷/۱۳۶۹)

پرهیز از عصبانیت، برآشفتگی و خروج از ادب در برابر سخن مخالف

... من می خواهم به نویسندگان و صاحب نظران و قلم به دستان و تریبونداران سفارش کنم که از حرف مخالف آشفته نشوند. چرا ما آشفته بشویم؟ ما منطق و استدلال داریم. حرف ما، نه فقط برای ملت خودمان، بلکه برای صدها میلیون مسلمان و غیرمسلمان در دنیا، قابل قبول است. چرا ما وقتی حرف منطقی داریم، از این که کسی حرفی بزند، آشفتگی و اضطراب نشان بدهیم؟ بله، هر حرفی را نباید بی جواب گذاشت. اگر خلاف هست، باید جواب داد؛ منتها از جاده ی ادب نباید خارج شد.

(سخنرانی در دیدار با گروه کثیری از معلمان و مسؤولان امور فرهنگی کشور و جمعی از کارگران، به مناسبت روز معلم و روز جهانی کارگر ۱۲/۰۲/۱۳۶۹)

وقتی بحث علمی مطرح است، سؤال مطرح است. با سؤال باید با روی باز مواجه شد؛ همچنان که در سنت علمی سلف ارجمند ما همین وجود داشته.

(صحیفه نور، ج ۱۴، ص ۷۳)

ما هدف جمع و اجتماع و جذب داریم؛ اما هدف دفع و پراکندنِ بیش از آنچه که هست، نداریم. هر برنامه یی که انجام می گیرد، بایستی به طور کامل، یا نزدیک به کامل و به شکل متکامل، این اهداف را تضمین کند. یعنی اگر ما اجتماعی درست می کنیم، بایستی این اجتماع موجب بشود که جذب گردند؛ نه این که گروههایی از شیعه دفع بشوند، تبعیضی بشود، بی اعتنایی و تحقیری صورت گیرد و خدای نکرده تفکر و حرف ضعیفی مطرح بشود و احساس کنند که در این جا عمق نیست؛ درحالی که عمیقترین معارف اسلامی نه فقط معارف شیعی در ایران است.

(صحیفه نور، ج ۱۴، ص ۷۳)

پاسخ گویی بهروز و دائم به شبهات مطرح شده

نکته ی سوم، تقویت ایمان دینی، تأمین نیازهای فکری و استفهامهای نسل جوان است؛ که این عمدتاً متوجه به روحانیت و حوزه های علمیه است. دائماً شبهه القاء میکنند؛ باید به طور دائم و به روز پاسخ شبهه ها را داد.

(بیانات در اجتماع بزرگ مردم قم ۲۹/۷/۱۳۸۹)

شناخت، بهروزرسانی و استفاده از ابزارها و قالب های متنوع در پاسخ گویی

عزیزان من! امروز تهاجم فرهنگی با استفاده از ابزارها و فناوریهای جدید ارتباطی خیلی جدی است؛ صدها وسیله و راهروِ اطلاعات به سمت فکر جوان و نوجوان ما وجود دارد؛ از انواع شیوه های تلویزیونی و رادیویی و رایانه ای و امثال اینها دارند استفاده می کنند و همین طور به صورت انبوه، افکار و شبهه های گوناگون را در آنها می ریزند. باید در مقابل اینها ایستاد. امروز نمی شود به همان روشهای قدیمی خودمان اکتفا کنیم؛ البته که جوان نمی آید.

(دیدار با روحانیون ۱۷/۰۸/۱۳۸۵)

همان طور که عرض کردیم، این قلب معرفتی دنیای اسلام پمپاژ بشود. امروز خوشبختانه وسائل ارتباطیِ سریع در اختیار همه هست. شما میتوانید اینجا اقدامی بکنید، در آن طرف دنیا در همان ساعت از شما بشنوند و استفاده کنند.

(بیانات در اجتماع بزرگ طلاب و فضلای حوزه علمیه قم ۲۹/۷/۱۳۸۹)

هر دوره ای اقتضائی دارد. یک روز ما برای این که از هویت قرآنی اسلام دفاع کنیم، کتابها مینوشتیم، استدلالها میکردیم، حرفها میزدیم، یک عده مستمع و مرید و علاقه مند هم وجود داشتند، اینها را از ما میشنفتند، کار ما انجام گرفته بود. طاغوتی هم بر سر کار بود، اجازه ی بیشتر از این تحرک را نمیداد. بعضی مان

که زرنـگ تر بودنـد، تلاشـهای گسترده تری میکردنـد؛ بعضـی هم به همـان حـداقل اکتفـا میکردنـد. امـا امروز چه؟ امروز دو خصوصیت وجود دارد که بار من و شما را سنگین میکند. یک خصوصیت پیشرفت شیوه های انتقال فکر است.

(بیانات در دیدار روحانیون و طلاب تشیع و تسنن کردستان ۲۳/۰۲/۱۳۸۸)

آمادگی برای پاسخ گویی به تمامی سؤالات مخاطب (حتی آنها که مطرح نمی شوند)

ما باید خودمان را برای پاسخ صـحیح و مناسب به هر سؤال احتمالی که بر زبانها بیاید و احیانا بعضـی بر زبانها نیاید، ولی از ما وجود دارد، آمـاده کنیم و آن پاسـخها را به صورت جزوه، کتاب، انسان آماده ی به حرف، و تماسـهایی که بایـد گرفته بشود، حاضر کنیم.

(بیانات در دیدار با اعضای بعثه ی حج، به همراه حجهالاسلام والمسلمین محمدی ری شهری، نماینده ی ولی فقیه و سرپرست حجاج ایرانی ۲۳/۰۴/۱۳۷۰)

احترام به مقدسات دیگران و پرهیز از دامن زدن به اختلافات

ما به همه می گوییم که احترام یکدیگر را حفظ بکنند و به عقاید و مقدسات هم اهانت نکنند. اگر کسی به بهانه ی عقیده یی بخواهد به مقدسات دیگران اهانت بکند، از نظر ما به هیچ وجه قابل دفاع نیست.

(سخنرانی در دیدار با جمع کثیری از اقشار مختلف مردم شهرهای شاهرود، خلخال، بیرجند، قیدار، خمسه، تیران و چالوس، روحانیون و معاونان دفاتر عقیدتی، سیاسی نیروی زمینی ارتش و جمعی از شیعیان استان سرحد پاکستان ۱۹/۰۷/۱۳۶۸)

عزیزان من! همه ی شما مراقب باشید. تا غفلتی صورت می گیرد، ناگهان می بینیم در یک طرف جنجالهای فرقه ای برپا می شود: این علیه آن، آن علیه این، با شیوه های زبونانه و پست و اهانت به مقدّساتِ همدیگر، به رغم این همه تأکید، این همه گفتن و این همه مراقبت. پیداست که دشمن در این زمینه ها خیلی فعّال است. زمینه هم یک زمینه ی قلبی و فکری و عقیدتی است. باید مراقب بود و شمایید که باید مراقب باشید. شما که علمای امّت و مرشدان ملتید، باید مراقب باشید.

(بیانات در دیدار علما و فضلای شیعه و سنی ۰۴/۱۲/۱۳۸۱)

دشمنان اسلام، برای تفرقه افکنی میان مسلمانان، همواره به بد نمایاندن معارف اعتقادی و فقهی مذاهب آنان برای یکدیگر، دست زده اند.

(پیام به کنگره ی جهانی هزاره ی شیخ مفید ۲۸/۰۱/۱۳۷۲)

شعار اسلام ناب و اسلامی که نظام اسلامی بر پایه ی آن به وجود آمد، این است که مسلمانان با وجود اختلافشان در عقاید و در مبانی مذهبی خود، باید اتحاد کلمه داشته باشند؛ روی موارد اتفاقی تکیه کنند و از جریحه دار کردن احساسات

یکدیگر خودداری نمایند. این فرهنگ دینی با این معنا و با این نگاه که در آن، آزادی و عدالت و مردم سالاری و بسط وحدت در دنیای اسلام و میان امت اسلامی وجود دارد، یکی از میدانهای مجاهدت ماست که باید در آن تلاش کنیم.

(بیانات در دیدار اعضای مجلس خبرگان ۱۹/۰۶/۱۳۸۲)

دانشجویان و دانشگاهیان

این عزم و بیداری و خودآگاهی در نسل دوم حوزه و دانشگاه نیز بیدار شده است، همین که این نسل از افراط و تفریط، رنج می برد و راه ترقی و تکامل را نه در «جمود و تحجر» و نه در «خودباختگی و تقلید»، بلکه در نشاط اجتهادی و تولید فکر علمی و دینی می داند و می خواهد که شجاعت نظریهپردازی و مناظره در ضمن وفاداری به اصول و اخلاق و منطق در حوزه و دانشگاه، بیدار شود و اراده کرده است که سؤالات و شبهات را بی پاسخ نگذارد.

(پاسخ به نامه جمعی از دانش آموختگان و پژوهشگران حوزه علمیه ۱۶/۱۱/۱۳۸۱)

از شورای محترم انقلاب فرهنگی و بویژه ریاست محترم آن نیز می خواهم که این ایده [راهاندازی کرسیهای پاسخ به سوالات و شبهات] را در اولویت دستور کار شورا برای رشد کلیهی علوم دانشگاهی و نقد متون ترجمه ای و آغاز «دوران خلاقیت و تولید» در عرصه علوم و فنون و صنایع و بویژه رشته های علوم انسانی و نیز معارف اسلامی

قرار دهند تا زمینه برای اینکار بزرگ بتدریج فراهم گردد و دانشگاههای ما بار دیگر در صف مقدم تمدن سازی اسلامی و رشد علوم و تولید فناوری و فرهنگ، قرار گیرند. بی شک هر دو نهاد از طرحهای پیشنهادی فضلاء دانشگاهی و حوزوی و از جمله طرح شما، استفاده خواهند کرد تا با رعایت همه جوانب مسأله، جنبش «پاسخ به سؤالات»، «مناظرات علمی» و «نظریه پردازی روشمند» را در کلیه قلمروهای علمی حوزه و دانشگاه، نهادینه و تشویق کنند.

(پاسخ به نامه جمعی از دانش آموختگان و پژوهشگران حوزه علمیه ۱۶/۱۱/۱۳۸۱)

۱-۵. فرایند پاسخگویی

۱-۵-۱. مخاطب شناسی

اشاره

اولین هنر ما این است که مخاطب خودمان را بشناسیم؛ ببینیم ما داریم با کی حرف می زنیم و او در چه حال وهواست؛ و بر طبق آنچه که برای او مفید و لازم است، حرف بزنیم.

(بیانات در جمع مسئولین و دست اندر کاران مرکز مطالعات و پاسخ گویی به شبهات- ۱۳۸۰)

۱-۵-۱-۱. شناخت فضای ذهنی مخاطب

اشاره

اوّلا، ببینید جوان چه می‌خواهد و سؤال ذهن و استفهام او چیست.

باید روی محتواها کار کرد؛ ما باید استفهام‌های ذهن جوان را بشناسیم تا پاسخ، به‌جا واقع شود؛

والا ممکن است شبهاتی در ذهنش باشد؛ ولی شما روی منبر، چیز دیگری بگویید.

(بیانات مقام معظم رهبری در دیدار با جامعه مدرسین حوزه علمیه قم، ۱۵/۷/۱۳۷۹، به نقل از کتاب حوزه و روحانیت در نگاه رهبری، تدوین دبیرخانه شورای عالی حوزه های علمیه، ص ۳۷۴)

ما باید سؤالهای ذهن او را که احیاناً بر زبان نمی آورد، یا نمی تواند به زبان بیاورد، یا خودش متوجّه نیست که این سؤالها را باید به زبان آورد، یا موقعیت مقتضی نیست، پاسخ دهیم. چطور می شود پاسخ داد؟ وقتی که استفهامهای او کشف شود و ما بدانیم در ذهن او چیست.

(بیانات در دیدار با علما و روحانیون در آستانه ی ماه مبارک رمضان ۰۳/۱۰/۱۳۷۶)

شهید مطهری به عرصه ی ذهنیت جامعه نگاه کرد و عمده ترین سؤالات ذهنیت جامعه ی جوان و تحصیلکرده و روشنفکر کشور را بیرون کشید و آنها را با تفکر اسلامی و فلسفه ی اسلامی و منطق قرآنی منطبق کرد و پاسخ آنها را در سطوح مختلف در مقابل افراد گذاشت.

(بیانات در دیدار علما و روحانیون استان همدان ۱۵/۰۴/۱۳۸۳)

شناخت شبهات مؤثر بر ذهن مخاطب

در هرجا که با مخاطبین خودمان مواجه هستیم - اوّل باید بدانیم که آن سؤال و استفهامی که در ذهن جوان است، چیست. البته مواردی هم پیش می آید که سؤال و استفهامی که در ذهن

اوست، اهمیت کمی دارد و شما ترجیح می دهید چیز مهمتری رابه او بگویید. البته باید همین طور عمل کنید؛ لیکن امروز که شبهات، سؤالها و استفهامهای گوناگون را به فکر قشرهای مختلف علی الخصوص جوانان تزریق می کنند، مبلّغ دین بایستی آن شبهه را، آن موج مخرّب و مفسد و مضرّ را بشناسد تا بداند که می خواهد علاج چه دردی را بکند و کدام خلأ را می خواهد پر کند.

(بیانات در دیدار علما و روحانیون در آستانه ی ماه محرم ۰۲/۰۲/۱۳۷۷)

شناخت استفهامات ذهن مخاطب

اوّلاً، ببینید جوان چه می‌خواهد و سؤال ذهن و استفهام او چیست.

باید روی محتواها کار کرد؛ ما باید استفهام‌های ذهن جوان را بشناسیم تا پاسخ، به‌جا واقع شود؛ والا ممکن است شبهاتی در ذهنش باشد؛ ولی شما روی منبر، چیز دیگری بگویید. او وقتی نگاه کرد و دید حرف شما، متوجه ذهن او نیست، اصلا به آن توجهی نمی‌کند؛ امّا وقتی دید شما دارید همان استفهام و جهالتِ ذهن او را می‌شکافید و آن را می‌زدایید، شوق پیدا می‌کند؛ امروز می‌آید؛ فردا هم می‌آید و تحت تأثیر قرار می‌گیرد. پس، اوّل باید فهمید که سؤال او چیست و مشکلش کجاست.

(بیانات مقام معظم رهبری در دیدار با جامعه مدرسین حوزه علمیه قم، ۱۵/۷/۱۳۷۹، به نقل از کتاب حوزه و روحانیت در نگاه رهبری، ص ۳۷۴)

این قدر که من به فضلای جوان و به علما توصیه می کنم که با نسل جوان تماس بگیرید، برای این است. با نسل جوان تماس بگیرید، سؤالهای اینها را بخواهید، استفهامهای اینها را بشناسید، ببینید وقتی پای صحبت روحانی می نشینند، چه می طلبند؛ نه این که چه توقّع دارند شما بگویید، بلکه چه توقّع دارند برای آنها تبیین شود. این شناختن نیازها، خیلی مهمّ است.

(بیانات در دیدار با علما و روحانیون در آستانه ی ماه مبارک رمضان ۰۳/۱۰/۱۳۷۶)

شناخت نیازهای فکری مخاطب

آفتی که ممکن است برای ما ایجاد شود، این است که نیاز دینی امروز مردم را تشخیص ندهیم؛ ندانیم امروز، مخاطبان ما که عمدتاً هم، جوان هستند استفهام و سؤال واقعی‌شان از ما چیست؛ این، خطر بزرگی است! مخاطب ما، چیزی را در دل سؤال می‌کند؛ ولی ما وقتی با او حرف می‌زنیم، پاسخِ حرف او نیست؛ لذا شبهه او، باقی می‌ماند!

البته من نمی‌خواهم بگویم همه به دنبال این کار بروند؛ امّا جمع کثیری باید به دنبال این کار بروند. امروز، اگر شما در جایی قرار گرفته‌اید که مُراجعه مردمی دارید، باید این حالت را داشته باشید که بدانید مخاطب شما، استفهام حقیقی‌اش چیست... اگر کسی بتواند این سؤالات را پاسخ بگوید، مرهمی بر دل آن جوان گذاشته است؛ او می‌شود فدایی‌اش!... جوان ها

مؤمن‌اند؛ ... جوان‌ها در معرضِ سیلِ بسیار تند سؤالات و شبهات و اشکالات و عقده‌هایی هستند که به روح آن‌ها، سرازیر می‌شود؛ یک روحانی خوب و موفّق، آن روحانی است که از آنچه در ذهن آن جوان انباشته می‌کنند، آگاه باشد و پاسخ و پادزهِر آن را داشته باشد.

(بیانات مقام معظم رهبری در دیدار با جامعه مدرسین حوزه علمیه قم، ۱۵/۷/۱۳۷۹، به نقل از کتاب حوزه و روحانیت در نگاه رهبری، ص ۴۷۴)

آن کس که فرضاً در دانشگاهها مشغول تبلیغ و کار مخصوص روحانی است یا در ارتش و یا در سپاه مشغول تلاش روحانی است، باید نیاز فکری آن مجموعه و مخاطبین خودش را هوشمندانه و زیرکانه بشناسد. باید ببیند مخاطب او چه عقده و ابهام و سؤالی در ذهن دارد؛ ولو به زبان نیاورد.

(بیانات در دیدار ائمه ی جماعات و روحانیون و مبلغین، در آستانه ی ماه مبارک رمضان ۲۵/۱۱/۱۳۷۱)

شناسایی نیازهایی که مورد توجه مخاطب نیست

از این بالاتر، نیازهای جماعت مردم است. گاهی یک نیاز تبلیغی در جامعه وجود دارد، آحاد هم به آن توجّه ندارند؛ ولی شما می دانید که این نیاز هست. مثلاً شما تبلیغات دشمن را گوش کردید، دیدید که دشمن متمرکز و متوجّه به چیست؛ می فهمید که باید این را مورد توجّه قرار دهید و ازاله ی پلیدی و دفن تبلیغات کذب دشمن را بکنید؛ در حالی که ممکن است خود آن

مخاطبان به آن توجّه نداشته باشند. این می شود رفع نیاز.

(بیانات در دیدار با علما و روحانیون در آستانه ی ماه مبارک رمضان ۰۳/۱۰/۱۳۷۶)

۱-۵-۱-۲. گروههای هدف پاسخ گویی

اشاره

گاهی شناخت گروه صنفی و سِنی مخاطب، به شما کمک می کند.

(بیانات در جمع مسئولین و دست اندر کاران مرکز مطالعات و پاسخ گویی به شبهات- ۱۳۸۰)

آمارگیری از مخاطبین هم نکتهی مهمی است؛ اینکه چقدر از شما سؤال می شود و چقدر برای دریافت پاسخ مراجعه می کنند، کمیّتش مهم است.

بعد بایستی نظرخواهی کنید و ببینید که سوالکنندگان از چه قشرهایی هستند؛ جوانند، دانشجو هستند، دخترند، پسرند، نوجوانند، باسوادند، بی سوادند، تحصیلات عالیه دارند ممکن است دکتر یا آدم تحصیل کرده است که سؤالی دارد از کدام قسمت های کشور هستند. این ها همه اش معنا دارد. اول کمیت ها معلوم شود. معنای کمیت زیاد این است که مرکز شما مورد توجه واقع شده است. بعد اقشار و نمونه های گروهی مشخص شوند تا شما بدانید با کی طرف هستید.

(بیانات در جمع مسئولین و دست اندر کاران مرکز مطالعات و پاسخ گویی به شبهات- ۱۳۸۰)

روشنفکران و دانشجویان

دانشجو، به طور طبیعی روشنفکر است؛ یعنی جزو گروههای روشنفکر قهری است و نسبت به اوضاع جاری کشور، صاحب نظر و صاحب فکر و صاحب عقیده است و می خواهد اظهارنظر بکند.

(بیانات در دیدار با اعضای شورای مرکزی نمایندگان ولی فقیه در دانشگاههای کشور و مسؤولان دفاتر نمایندگی ۰۸/۰۷/۱۳۶۹)

کسانی که اهل مطالعه اند، با دنیا مواجه می شوند و درباره ی اصل دین و اسلام و معارف آن و نیز اصول و فروع و تاریخ دین حرف می زنند و مرتبا شبهه القا می کنند.

(بیانات در آغاز درس خارج فقه ۱۴/۰۶/۱۳۷۴)

... حاجت سوم به فعالیتهای حوزه ی علمیه، نیاز روشنفکران و جوانان است. اینها قشری هستند که در مقابل شبهات قرار می گیرند. در همه جا اولین مخاطب شبهه ها، روشنفکران و اهل فکر و اندیشه اند که غالبا در میان جوانان و صاحبان فکر و اندیشه و تحصیلکرده ها هستند.

(بیانات در آغاز درس خارج فقه ۱۴/۰۶/۱۳۷۴)

جوانان

عزیزان من! از جمله چیزهایی که در تبلیغ بسیار مهمّ است، این است که شما پاسخ استفهامهای مخاطبان خود را بدهید. اگر جوانی جلوِ ما نشسته است و ده، بیست سؤال در ذهن اوست، ما هم یک سخنرانی یکساعته برای او می کنیم،

در حالی که هیچیک از سؤالات او جواب داده نشده است، آیا به نظر شما این سخنرانی موفّق است؟ البته که نه. ما باید سؤالهای ذهن او را که احیاناً بر زبان نمی آورد، یا نمی تواند به زبان بیاورد، یا خودش متوجّه نیست که این سؤالها را باید به زبان آورد، یا موقعیت مقتضی نیست، پاسخ دهیم. چطور می شود پاسخ داد؟ وقتی که استفهامهای او کشف شود و ما بدانیم در ذهن او چیست.

(بیانات در دیدار با علما و روحانیون در آستانه ی ماه مبارک رمضان ۰۳/۱۰/۱۳۷۶)

یکی از شیرین ترین رخدادها برای انسان این است که جوانانی که مظهر معرفت جویی و استفهام و طالب دانستن و آگاهی هستند، چیزی را بپرسند که انسان می تواند در محدوده ی اطلاعاتش به آن جواب دهد و درعین حال به همین اندازه می تواند در رفع سؤال و ابهام در ذهن جوان که مظهر شادابی و نشاط و میل به پیشرفت است کمک کند.

(بیانات در دیدار با دانشجویان دانشگاه شهید بهشتی ۲۲/۰۲/۱۳۸۲)

دشمن دارد از ابزارهای هنری استفاده می کند؛ از ابزارهای مدرن تبلیغی استفاده می کند و حرفها را پخش می کند؛ آماج عمده هم جوانهای ما هستند.

(بیانات در دیدار اعضای مجلس خبرگان رهبری ۱۷/۰۶/۱۳۸۴)

شما اگر در میان جوانان بروید، می بینید جوان خوبِ ما هم گاهی در ذهنش شبهه وجود دارد.

(بیانات در دیدار علما و روحانیون استان همدان ۱۵/۰۴/۱۳۸۳)

متوسطین جامعه

بیان دینی باید در همه ی سطوح، صحیح باشد. درست است که ما تبیین دینی را در سطح نخبگان، در سطح متوسط، در سطح پایین و در سطح کودکان داریم، اما همان چیزی که در سطح کودکان است، مطلقا باید صحیح باشد.

(بیانات در دیدار رئیس و مدیران سازمان صدا و سیما، ۱۱/۹/۱۳۸۳)

زنان

امروز عموم جوانان کشور از دختر و پسر گرفته تا زن و مرد، و حتی غیرجوانان ذهنشان باز است. اگر دیروز قبل از انقلاب جوانان دانشجو از این ویژگی برخوردار بودند، امروز مخصوص آنها نیست و همه، مسائل را با چشم بصیرت و با استبصار نگاه می کنند و می خواهند بفهمند.

(بیانات در جمع روحانیون استان «کهگیلویه و بویراحمد» در آستانه ی ماه محرم ۱۷/۰۳/۱۳۷۳)

کارگران

امروز جوانان ما، دانشجویان ما، معلمان ما و کارگران ما اگر می خواهند در زمینه ی افکار اسلامی عمق پیدا کنند و پاسخ سؤالات خود را بیابند، باید به کتابهای شهید مطهری مراجعه کنند.

(بیانات در دیدار جمع کثیری از کارگران و معلمان، به مناسبت روز کارگر و هفته ی معلم ۱۵/۰۲/۱۳۷۸)

معلمان

امروز جوانان ما، دانشجویان ما، معلمان ما و کارگران ما اگر می خواهند در زمینه ی افکار اسلامی عمق پیدا کنند و پاسخ سؤالات خود را بیابند، باید به کتابهای شهید مطهری مراجعه کنند.

(بیانات در دیدار جمع کثیری از کارگران و معلمان، به مناسبت روز کارگر و هفته ی معلم ۱۵/۰۲/۱۳۷۸)

نوجوانان

عزیزان من! امروز تهاجم فرهنگی با استفاده از ابزارها و فناوریهای جدید ارتباطی خیلی جدی است؛ صدها وسیله و راهرو اطلاعات به سمت فکر جوان و نوجوان ما وجود دارد؛ از انواع شیوه های تلویزیونی و رادیویی و رایانه ای و امثال اینها دارند استفاده می کنند و همین طور به صورت انبوه، افکار و شبهه های گوناگون را در آنها می ریزند. باید در مقابل اینها ایستاد.

(دیدار با روحانیون ۱۷/۰۸/۱۳۸۵)

دختران

بعد بایستی نظرخواهی کنید و ببینید که سوالکنندگان از چه قشرهایی هستند؛ جوانند، دانشجو هستند، دخترند، پسرند، نوجوانند، باسوادند، بی سوادند، تحصیلات عالیه دارند

ممکن است دکتر یا آدم تحصیل کرده است که سؤالی دارد از کدام قسمت های کشور هستند. این ها همه اش معنا دارد. اول کمیت ها معلوم شود. معنای کمیت زیاد این است که مرکز شما مورد توجه واقع شده است.

(بیانات درجمع مسئولین ودست اندرکاران مرکز مطالعات وپاسخگوییبه شبهات-۱۳۸۰)

پسران

بعد بایستی نظرخواهی کنید و ببینید که سوالکنندگان از چه قشرهایی هستند؛ جوانند، دانشجو هستند، دخترند، پسرند، نوجوانند، باسوادند، بی سوادند، تحصیلات عالیه دارند ممکن است دکتر یا آدم تحصیل کرده است که سؤالی دارد از کدام قسمت های کشور هستند. این ها همه اش معنا دارد. اول کمیت ها معلوم شود. معنای کمیت زیاد این است که مرکز شما مورد توجه واقع شده است.

(بیانات درجمع مسئولین ودست اندرکاران مرکز مطالعات وپاسخگوییبه شبهات-۱۳۸۰)

کودکان

بیان دینی باید در همه ی سطوح، صحیح باشد. درست است که ما تبیین دینی را در سطح نخبگان، در سطح متوسط، در سطح پایین و در سطح کودکان داریم، اما همان چیزی که در سطح کودکان است، مطلقا باید صحیح باشد.

(بیانات در دیدار رئیس و مدیران سازمان صدا و سیما، ۱۱/۹/۱۳۸۳)

نخبگان

بیان دینی باید در همه ی سطوح، صحیح باشد. درست است که ما تبیین دینی را در سطح نخبگان، در سطح متوسط، در سطح پایین و در سطح کودکان داریم، اما همان چیزی که در سطح کودکان است، مطلقا باید صحیح باشد.

(بیانات در دیدار رئیس و مدیران سازمان صدا و سیما، ۱۱/۹/۱۳۸۳)

دانش آموزان

بایـد با زمان، خودمان را تطبیق دهیم. شـبهه ها از قبیل شـبهه های صـد سال و دویست سال قبل نیست. شـبهه هائی که در ذهن جوان شـما، دانشـجوی شـما، حتّی دانش آموز شـما القـاء میکننـد، شـبهه هائی از جنس روز است. در مقابل این کی میخواهد بایستد؟

(بیانات در دیدار روحانیون و طلاب تشیع و تسنن کردستان ۲۳/۰۲/۱۳۸۸)

مسلمانان خارج از کشور

فرض بفرمایید الان اگر شـیعیان کشـمیر که جزو مجموعه ی مسلمین کشمیرند و یک اقلیت هستند، از ما سؤال بکنند که ما در فلان قضـیه چه بایـد بکنیم، این مجمع جهانی باید از موضع یک مطالعه و تدبر سـنجیده، پاسخ آنها را حاضـر داشـته باشد و به آنها ارائه دهد. و همین طور شـیعیان بقیه ی مناطق در اروپا و جاهای دیگر که غالبا در اقلیت هسـتند، مسائلی برایشان پیش می آید که ما بایستی همیشه پاسخ سؤالها و مسائل آنها

را حاضر داشته باشیم؛ چه سؤالهای سیاسیشان، چه سؤالهای فقهیشان، و چه بقیه ی مسائلی که برایشان پیش می آید.

(بیانات در دیدار با اعضای شورای عالی مجمع جهانی اهل بیت(ع) ۰۴/۰۷/۱۳۷۰)

سطوح پایین جامعه

البته در همه جا باید «حرف متقن» بزنیم؛ یعنی چه با سطوح پائین جامعه صحبت کنیم و چه با سطوح بالا، حرف باید متقن باشد. البته در همه جا باید «حرف متقن» بزنیم؛ یعنی چه با سطوح پائین جامعه صحبت کنیم و چه با سطوح بالا، حرف باید متقن باشد.

(بیانات درجمع مسئولین ودست اندرکاران مرکز مطالعات وپاسخگوییبه شبهات-۱۳۸۰)

بیان دینی باید در همه ی سطوح، صحیح باشد. درست است که ما تبیین دینی را در سطح نخبگان، در سطح متوسط، در سطح پایین و در سطح کودکان داریم، اما همان چیزی که در سطح کودکان است، مطلقا باید صحیح باشد.

(بیانات در دیدار رئیس و مدیران سازمان صدا و سیما، ۱۱/۹/۱۳۸۳)

نظامیان

آن کس که فرضا در دانشگاهها مشغول تبلیغ و کار مخصوص روحانی است یا در ارتش و یا در سپاه مشغول تلاش روحانی است، باید نیاز فکری آن مجموعه و مخاطبین خودش را هوشمندانه و زیرکانه بشناسد. باید ببیند مخاطب او چه عقده

و ابهام و سؤالی در ذهن دارد؛ ولو به زبان نیاورد.

(بیانات در دیدار ائمه ی جماعات و روحانیون و مبلغین، در آستانه ی ماه مبارک رمضان ۲۵/۱۱/۱۳۷۱)

تازه مسلمانان خارجی

جوانان طیب و طاهر و تحصیلکرده و با استعداد و ممتازی از اروپا که در دانشگاههای خودشان مسلمان شده اند پیش ما می آیند و درباره ی مسائل اسلامی راهنمایی می خواهند. چه کسی باید اینها را راهنمایی کند؟ چه کسی باید به آن جا برود و در میان آنها سکونت کند و تعلیم دین و اخلاق بدهد؟ چه کسی باید برای آنها کتاب بفرستد؟ چه کسی باید برای آنها مسائل را تبیین کند؟ پاسخ همه ی این پرسش ها به حوزه های علمیه مرتبط است.

(بیانات در آغاز درس خارج فقه ۱۴/۰۶/۱۳۷۴)

علاقمندان به شناخت اسلام

امروز، دنیا تشنه حقیقت است؛ این... حرف کسانی است که سال‌ها، با فرهنگ غربی ارتباط، رفت و آمد، مبادله و حتّی نسبت به آن، حسن نظر داشته‌اند... که امروز، دنیای غرب در سطوح حساسش، تشنه اسلام است! «سطوح حسّاس» یعنی چه؟... دانشمندان، متفکرین، انسان‌های با وجدان، روشن‌فکران و جوانان، بخش‌های حسّاس پیکره جوامع غربی هستند. این بخش‌های حسّاس، امروز، تشنه مکتب و درس از زندگی هستند که آن‌ها را، از هزاران دشواری واقعی

زنـدگی نجـات دهـد؛... چشم انتظارنـد که دستِ نجـاتی بیایـد و آن‌ها را از این حالت، نجات دهـد. در آنجاهایی که آگاهی هست، چشم‌ها به اسـلام دوخته شـده است؛ البته عـدّه‌ای از آنها... اسـلام را نمی‌شناسـند؛ امّا زمینه گرایش به اسـلام را دارنـد. کسانی که اسلام را میشناسند، مشخصاً روی اسلام، تکیه می‌کنند.

(سـخنرانی در دیـدار بـا روحـانیون و مبلغـان، در آسـتانه ماه محرم، ۲۰/۴/۱۳۷۰، به نقـل از کتـاب حوزه و روحـانیت در نگـاه رهبری، ص ۴۷۸)

بسـیاری از جوامع غیر مسـلمان به اسلام توجه پیدا کرده اند ولو مسلمان نشده اند ولی می خواهند بدانند اسلام چیست که این دسـتگاه عظیم را به راه انداخته و حکومت تشکیل داده و با ابرقدرتها سینه به سینه شده است و از کسی هم نمی ترسد و دنیا را اداره می کند.

(بیانات در آغاز درس خارج فقه ۱۴/۰۶/۱۳۷۴)

۱–۵–۱–۳. شناخت ویژگیهای مخاطبین

اشاره

جوان را باید بشناسـید؛ فکر او را باید بشناسـید؛ آنچه را که به او هجوم آورده، باید بشناسـید. تا میکروب و بیماری را نشناسید که علاج نمی توان کرد.

(دیدار با روحانیون ۱۷/۰۸/۱۳۸۵)

فعالیت و تیزی ذهن

امروز، روز بیداری ذهنهاست. انقلاب ذهنها را بیدار کرد و در ذهنها سؤال به وجود آورد.

طول دوران استبداد موجب خمودگی ذهنها شده بود. قبل از انقلاب جوانان ما سرشان پایین بود؛ می آمدند و می رفتند و کاری به کار کسی نداشتند؛ مگر آن که یک نفر انقلابی می رفت و آنها را با مفاهیم انقلابی آشنا می کرد؛ اما امروز این طور نیست.

(سخنرانی در دیدار با جمعی از روحانیون، ائمه ی جماعات و وعاظ نقاط مختلف کشور در آستانه ی ماه مبارک رمضان ۱۴/۱۲/۱۳۷۰)

وقتی ذهن فعال و کارگر شد، شبهه به ذهن می‌آید.

(بیانات در دیدار علما و روحانیون استان همدان ۱۵/۰۴/۱۳۸۳)

امروز مباحث کلامی که برای دفاع از عقاید دینی مطرح است، غیر از مباحث آن وقتهاست. چه کسی حالا- شبهه ی «ابن کمونه» را مطرح می کند؟ امروز شبهات فراوانی در عالم ذهنیات و معارف بشری هست.

(بیانات در آغاز درس خارج فقه ۳۱/۰۶/۱۳۷۰)

سطح فهم و درک

... البته بازکردن این گره در ذهن بعضی، دشوارتر و در بعضی، آسانتر است؛ سطوح سواد و هوشمندی و معرفت افراد متفاوت است.

(بیانات رهبر معظم انقلاب اسلامی در دیدار علما و روحانیون استان زنجان، ۲۱/۷/۱۳۸۲، به نقل از کتاب حوزه و روحانیت در نگاه رهبری، ص ۵۱۰)

امروز عموم جوانان کشور از دختر و پسر گرفته تا زن و مرد، و حتی غیرجوانان ذهنشان باز است.

(بیانات در جمع روحانیون استان «کهگیلویه و بویراحمد» در آستانه ی ماه محرم ۱۷/۰۳/۱۳۷۳)

ملت ایران در راه افتخار خود... با این نسل فرزانه و فهمیده و آگاهی که امروز بحمدالله روزبه روز در حال رشد است، (این نسل جوان عزیز ما) تفکرات خودش را... روزبه روز رشد خواهد داد و عمق خواهد بخشید.

(دیدار با مردم استان سمنان ۱۷/۰۸/۱۳۸۵)

قرار داشتن در معرض شبهات

یک بخش مهم از حادثه ی فرهنگی در جامعه ی امروز ما این است که اینها در معرض شبهات قرار می گیرند.

(بیانات در جمع روحانیون استان «کهگیلویه و بویراحمد» در آستانه ی ماه محرم ۱۷/۰۳/۱۳۷۳)

عطش جوانان به درک حقایق

مسأله ی دوم این که یک عطش فکری در نسل جوان ما ایجاد شده است که در واقع لازم داریم در زمینه ی هنر با برنامه ی صحیح بتوانیم به این عطش فکری پاسخ مثبت دهیم.

(گفت و شنود به مناسبت میلاد حضرت فاطمه ی زهرا(سلام الله علیها)۱۸/۰۷/۱۳۷۷)

یکی از شیرین ترین رخدادها برای انسان این است که جوانانی که مظهر معرفت جویی و استفهام و طالب دانستن و آگاهی هستند، چیزی را بپرسند که انسان می تواند در محدوده ی اطلاعاتش به آن جواب دهد و درعین حال به همین اندازه می تواند در رفع سؤال و ابهام در ذهن جوان که مظهر شادابی و نشاط و میل به پیشرفت است کمک کند.

(بیانات در دیدار با دانشجویان دانشگاه شهید بهشتی ۲۲/۰۲/۱۳۸۲)

علاقه به دانستن علل دستورات دینی در کنار تعبد

دانشجو، به این قانع نیست که بگویند ما این طور تشخیص داده ایم و می خواهیم عمل بکنیم. دانستن و اظهارنظر او، با تعبد هم منافات ندارد. تعبد هم می کند، اما دلش می خواهد وجه این کاری را که به آن تعبد کرده است، بداند.

(بیانات در دیدار با اعضای شورای مرکزی نمایندگان ولی فقیه در دانشگاههای کشور و مسؤولان دفاتر نمایندگی ۰۸/۰۷/۱۳۶۹)

۱–۵–۱–۴. اولویت بندی مخاطبین

بیش از دو سوم مردم ما، جوانان‌اند؛ خود شما هم جوانید؛ اکثر [شما]، جزء همین نسل هستید؛ پس بیشتر از همه، آن‌ها را باید مخاطب قرار داد. دوّم، این که دشمنان این کشور، دشمنان این انقلاب و دشمنان دین، با توجه به همین حقیقت، مدّت‌هاست که برای مخاطبین جوان، برنامه‌ریزی می‌کنند؛ ممکن است ما غفلت کرده باشیم؛ امّا دشمن ما، غفلت نکرده است!... این

هم، دلیل دیگری است که باید توجّه بیشتر شما، به جوانان باشد.

دلیل سوم، این است که جوان، آسان‌پذیر و زودپذیر است؛ چون دل او، نورانی است؛ هنوز آلودگی در دل‌های جوانان، به قدر افرادی از قبیل بنده که سنی از آنها گذشته است، نیست و سخت‌پذیر نشده‌اند! پس، از اوّل که شما به فکر تبلیغ هستید و می‌خواهید مطالبی را برای بیان دین و اخلاق و هر آنچه باید گفته شود، انتخاب کنید، هدف را مخاطبه با جوانان قرار دهید.

(بیانات مقام معظم رهبری در دیدار با جامعه مدرسین حوزه علمیه قم، ۱۵/۷/۱۳۷۹، به نقل از کتاب حوزه و روحانیت در نگاه رهبری، ص۴۷۳)

حضور در دانشگاه‌ها، خیلی مهم است؛ چون... اصل قضیه، این است که این رسالت و این پیامبری را در این سطح نازلی که ما بر عهده داریم تحقق ببخشیم، به این که به مخاطبین خودمان برسانیم؛ مخاطبین و شنوندگان پیام و رسالت پیغمبران مختلف... اند؛ بهترینشان کسانی هستند که جوان باشند... بالأخره، امر دایر است بین این که به کسی یاد بدهیم که پنجاه سال می خواهد از آن استفاده کند، یا کسی که مدّت کوتاهی می‌خواهد استفاده کند.

... دوم، این که همین جوان بودن، امتیاز است برای خوب فراگیری و شکل‌گیری ذهن به آنچه ما به او می‌دهیم. فرق می‌کند که کسی، ذهنِ شکل گرفته‌ای داشته باشد؛ یا این که ذهنِ آماده

شکل‌گیری داشته باشد. جوان، این امتیاز دوم را هم دارد.

امتیاز سوّم، این است که جوان، حق‌پذیر است و آنچه به او گفته بشود در وهله اوّل برای همه جوان‌ها، باید این‌طور فرض کرد گوش می‌کند برای یادگرفتن و عمل کردن.

عزیزان! امروز، مخاطب شما، جوانان اند؛ روی آنها باید کار کنید: «علیکم بالأحداث»!

نمی‌گویم غیر جوان‌ها را رها کنید؛ یا آنها به آموختن، احتیاج ندارند؛ امّا می‌گویم شما، روی جوان‌ها کار کنید؛ سرریزش به غیرجوان ها هم می‌رسد و برای آنها... کافی است.

(بیانات مقام معظم رهبری در دیدار با جامعه مدرسین حوزه علمیه قم، ۱۵/۷/۱۳۷۹، به نقل از کتاب حوزه و روحانیت در نگاه رهبری، ۴۷۴)

۱-۵-۲. شبهه شناسی

اشاره

جوان را باید بشناسید؛ فکر او را باید بشناسید؛ آنچه را که به او هجوم آورده، باید بشناسید. تا میکروب و بیماری را نشناسید که علاج نمی توان کرد.

(دیدار با روحانیون ۱۷/۰۸/۱۳۸۵)

پاسخ به شبهه نیز بدون شناخت شبهه، ناممکن است.

(پاسخ به نامه جمعی از دانش آموختگان و پژوهشگران حوزه علمیه ۱۶/۱۱/۱۳۸۱)

جریـان ورود در عرصه ی چـالش با افکاری که وارد می شود... و این جزو وظایف مهمی است که وجود دارد. همان طور که عرض کردم.

(بیانات در دیدار اعضای کنگره ی حکمت مطهر ۱۸/۱۲/۱۳۸۲)

۱-۵-۲-۱. رصد منابع شبهه زای خارجی

اشاره

امروز... هر چند صـباحی، یک نفر در دنیا سـر بلند می کند و کتابی می‌نویسد؛ کتاب او را به زبان‌های دیگر ترجمه می کنند و چهار نفر هم، مُروّجش می‌شونـد؛ ما چه کار کنیم؟ ما اینجا در مـدرسه فیضـیّه، یا در حوزه قم، یا در مسـجدمان در فلان شـهرِ کشور، بنشـینیم تا ببینیم چه حرفی از خارج آمد که فلان نقطه‌اش، اشاره یا تعریضی به مسائل دینی دارد؛ و بنا کنیم همان نقطه را ردّ کردن؟ این، درست است!... یا نه؛ حوزه باید در متن حوادث علمی عالم باشد؟

.... چرا ما از اوّل، متوجه نباشیم که چه چیزی دارد در دنیا فراهم و فرآورده می‌شود تا به افکار بشر داده بشود؛ تا خودمان را از ریشه آماده کنیم؟ بنشینیم تا صد سال بعد از مرگ مارکس، که افکار او همه جا منتشر شد و وارد کشور ما گردید و چهار نفر از بچه‌های ما رفتنـد و توده ای یا مارکسـیست شدند و خدا را انکار کردند، آن وقت تازه، به این فکر بیفتیم که حالا مثلا، علیه بی‌دینی و بی‌خدایی آنها، کتاب بنویسیم! این، درست است؟!

... چنان‌چه حوزه‌های علمیّه، متوجه بودنـد و خودشان را هماهنگ می کردنـد و پیش می‌بردند، می‌توانسـتند به موقع و بجا، آن افکار صحیح

اسلامی را بدهند و نگذارند که در موضع تدافعی قرار بگیرند؛ همیشه، موضع تهاجمی و تبیینی داشته باشند. پس، بایستی خودشان را با افکاری که به نحوی، با مسائل اسلامی ارتباط پیدا می‌کند، هماهنگ نمایند؛... بایستی با تحوّلات جهانی آشنا بود تا برخورد انفعالی، پیش نیاید؛ بلکه برخوردِ فعّال پیش بیابد.

(بیانات در آغاز درس خارج فقه، ۳۱/۶/۱۳۷۰، به نقل از کتاب حوزه و روحانیت در نگاه رهبری، ص ۵۳۶)

کتب و جزوات

خارجیها کتاب می نویسند و ما باید پاسخ آنها را بدهیم... ما باید در حوزه ی علمیه ی قم و در مراکز علمی خود، صد جواب رد در مشتمان داشته باشیم و به آنها پاسخ بدهیم.

(سخنرانی در دیدار با مجمع نمایندگان طلاب و فضلای حوزه ی علمیه ی قم۰۷/۰۹/۱۳۶۸)

ما باید مطالبی را آماده کنیم که رد انحرافات و تحریفات و اشتباهاتی باشد که به شکل خوراك فکری، در کتابها و جزوه های مختلف، میان جوانان ما تقسیم می شود.

(سخنرانی در آغاز هفتمین گردهمایی ائمه ی جمعه ی سراسر کشور ۲۵/۰۶/۱۳۷۰)

باید به تناسب تهمت هایی که به ما می زنند و به تناسب فحش هایی که به ما می دهند و به تناسب کتاب هایی که علیه ما می نویسند، نیازها

را بـدانیم. مرکز و بانـک اطلاعات حوزه کجاست که این ها را نگاه کنـد و درباره ی آن موضوعات تحقیق نمایـد و بنویسـد؟ یکی از کارهایی که حوزه باید انجام بدهد، همین است. یعنی مرکزی داشـته باشد و کتاب هایی را که در دنیا راجع به انقلاب نوشـته اند، جمع کند؛ چه آن هایی که مسـتقیماً درباره ی انقلاب است و چه آن هایی که به خاطر انقلاب، به شـیعه و یا اسلام فحش داده اند و چه کتاب هایی که از ما تعریف کرده اند و نقاط قوّت ما را – که بعضاً خودمان هم از آن ها غافل بوده ایم – یادآور شده اند.

(سخنرانی در دیدار با مجمع نمایندگان طلاب و فضلای حوزه ی علمیه ی قم ۰۷/۰۹/۱۳۶۸)

پایگاه های اینترنتی

کار مراجعه ی به پایگاه های اینترنتی بیگانه هم خیلی کار خوبی است و کار مفیدی است که بدانید در آن میدان چه میگذرد.

(بیانات درجمع مسئولین ودست اندرکاران مرکز مطالعات وپاسخگوییبه شبهات–۱۳۸۰)

نشریات خارجی

دانشـجو، غیر از آن جوانِ در بـازار است که نه از مجله ی خـارجی، نه از کتـاب خـارجی و نه از معـارف بیرون این مرز اصـلاً مطلع نیست. دانشـجو، قاعدتاً اطلاع پیدا می کند و آگاه و هوشیار است و معارف دنیا برایش مطرح می شود. پس این فرد، در معرض نفوذ آسیبهای فرهنگی و بی مبالاتی در

مقابل دین و بی تفاوتی در مقابل ارزشهای دینی و انقلابی است. این، یکی از مشکلات محیط دانشجویی و دانشجوست.

(بیانات در دیدار اعضای شورای مرکزی نمایندگی ولی فقیه در دانشگاه ها ۷/۰۸/۱۳۶۹)

عرصههای علمی فلسفی دنیا

امروز حوزه نباید در صحنه های متعدد فلسفی و فقهی و کلامی در دنیا غائب باشد. این همه سؤال در دنیا و در مسائل گوناگون مطرح است؛ پاسخ حوزه چیست؟ نه باید غائب باشد، نه باید منفعل باشد؛ هر دو ضرر دارد. فکر نو لازم است، پاسخ به نیازهای نوبه نو لازم است که دارد مثل سیل در دنیا مطرح میشود؛ باید شما برایش جواب فراهم کنید.

(بیانات در اجتماع بزرگ طلاب و فضلای حوزه علمیه قم ۲۹/۷/۱۳۸۹)

حوزه باید در متن حوادث علمی عالم باشد... چرا ما از اوّل، متوجه نباشیم که چه چیزی دارد در دنیا فراهم و فرآورده می‌شود تا به افکار بشر داده بشود؛ تا خودمان را از ریشه آماده کنیم؟ بنشینیم تا صد سال بعد از مرگ مارکس، که افکار او همه جا منتشر شد و وارد کشور ما گردید و چهار نفر از بچه‌های ما رفتند و توده ای یا مارکسیست شدند و خدا را انکار کردند، آن وقت تازه، به این فکر بیفتیم که حالا مثلا، علیه بی‌دینی و بی‌خدایی آنها، کتاب بنویسیم! این، درست است؟!

... پس، بایستی خودشان را با افکاری که به

نحوی، با مسائل اسلامی ارتباط پیدا می کند، هماهنگ نمایند.

(بیانات در آغاز درس خارج فقه، ۳۱/۶/۱۳۷۰، به نقل از کتاب حوزه و روحانیت در نگاه رهبری، ص ۵۳۶)

امروز، مباحث و شبهه‌های جدید و حرف‌های تازه‌ای در دنیا مطرح است؛ بعضی از آن‌ها هم، دارای پایه‌های علمی یا شبه‌علمی است. آن کسی که می‌خواهد دین را تبلیغ کند؛ نظر دین را بیان کند؛ یا به تعبیری، از دین دفاع کند همیشه هم، دفاع نیست؛ گاهی تبیین است او بایستی بداند که این جریان‌های فکری و این حرف‌های تازه در دنیا، چیست. این شناخت، برای حوزه‌های ما، لازم است.

(متن کامل بیانات مقام معظم رهبری در آغاز درس خارج فقه، ۲۸/۶/۱۳۷۸، به نقل از کتاب حوزه و روحانیت در نگاه رهبری، ص ۵۳۸)

محصولات مکاتب و فرقههای گوناگون

پاسخ به نیازهای نوبه نو لازم است که دارد مثل سیل در دنیا مطرح میشود؛ باید شما برایش جواب فراهم کنید. جواب شما باید ناظر باشد به این نیاز، و نیز ناظر باشد به پاسخ هایی که مکاتب و فرقه های گوناگون میدهند. اگر از جوابهای آنها غافل باشید، پاسخ شما نمیتواند کار خودش را انجام دهد.

(بیانات در اجتماع بزرگ طلاب و فضلای حوزه علمیه قم ۲۹/۷/۱۳۸۹)

۱–۵–۲–۲. رصد منابع شبهه زای داخلی

اشاره

حوزه های علمیه باید این شـبهات و راه مقابله ی با آنها را بدانند و در مقابل فلسـفه ها و گرایشها و مذهبها، همیشه یک حالت برندگی و تهاجمی داشته باشند.

(بیانات در آغاز درس خارج فقه ۳۱/۰۶/۱۳۷۰)

کتاب ها

بایـد به تناسب تهمت هایی که به ما می زنند و به تناسب فحش هایی که به ما می دهند و به تناسب کتاب هایی که علیه ما می نویسند، نیازها را بدانیم... در این مرکز، محققان حوزه باید مشابه این کتاب ها را نیز در داخل کشور جمع آوری کنند و مورد بررسی قرار دهند.

(سخنرانی در دیدار با مجمع نمایندگان طلاب و فضلای حوزه ی علمیه ی قم ۰۷/۰۹/۱۳۶۸)

جزوات متون درسی دانشگاهی

مـا بایـد مطـالبی را آماده کنیم که رد انحرافات و تحریفات و اشـتباهاتی باشـد که به شـکل خوراک فکری، در کتابها و جزوه های مختلف، میان جوانان ما تقسیم می شود. حتی گاهی نادانسته، در جزوه ها و کتابهای درسی دانشگاه و نیز در گفتگوهایی که در رسانه های جمعی ما منتشر می شود، این مطالب می آید! ما بایستی پاسخ اینها را آماده بکنیم.

(سخنرانی در آغاز هفتمین گردهمایی ائمه ی جمعه ی سراسر کشور۲۵/۰۶/۱۳۷۰)

رسانههای صوتی تصویری

برنامه ی دینی باید نسبت به دین شبهه زدا باشد، نه شبهه زا. من گاهی بعضی از بیانات دینی را از تلویزیون یا از رادیو گوش می کنم و می بینم شبهه ایجاد می کند! حدیث سستی، حرف نامعقولی، مطلبی که در جمع مثلاً بیست نفری یا پنجاه نفره ی یک عده مؤمن مخلص، گفتنش خوب است و ایمان آنها را زیاد می کند، در سطح میلیونی مردم به زبان آوردن، جز این که ایمان عده یی را سست و در ذهنشان تردید ایجاد کند، هیچ فایده ی دیگری ندارد. از این چیزها باید پرهیز کرد. بیان دینی و تبیین دینی باید شبهه زدا، روشن، قوی، هنرمندانه و متنوع باشد؛ شبهه زا و کلیشه یی نباشد.

(بیانات در دیدار رئیس و مدیران سازمان صدا و سیما ۱۱/۰۹/۱۳۸۳)

ما باید مطالبی را آماده کنیم که رد انحرافات و تحریفات و اشتباهاتی باشد که به شکل خوراک فکری، در کتابها و جزوه های مختلف، میان جوانان ما تقسیم می شود. حتی گاهی نادانسته، در جزوه ها و کتابهای درسی دانشگاه و نیز در گفتگوهایی که در رسانه های جمعی ما منتشر می شود، این مطالب می آید! ما بایستی پاسخ اینها را آماده بکنیم.

(سخنرانی در آغاز هفتمین گردهمایی ائمه ی جمعه ی سراسر کشور ۲۵/۰۶/۱۳۷۰)

مطبوعات

... از چند ماه پیش، انواع وسوسه های تبلیغاتی از سوی دشمنان کشور شروع شده است و خنّاسانی هم از داخل به آن کمک می کنند... طرح برخی شبهات غالبا موهوم که متأسفانه بعضی از مطبوعات بدان دامن می زنند و درباره ی آن بزرگنمایی می کنند، کمک به دشمن است... طرح این گونه شبهات در روزنامه ها بدون توجه به پاسخ اشخاص صالح، گمراه کننده و فتنهانگیز است.

(پاسخ به نامه ی گروههای موسوم به «ائتلاف خط امام»۱۲/۰۷/۱۳۷۷)

۱-۵-۲-۳. جریانشناسی شبهات

شناخت شبهات امروز

نکته این است که ما به صورت مدرن و طبق نیازهای امروز، از حق خود و تشیع و اعتقاد و انقلاب و اسلام و حتّی اماممان دفاع نکردیم. امام را متهم کردند که می گوید: پیامبران ناموفق بودند(!) ما چند جلد کتاب در جواب این اتهام نوشتیم و به دنیا ارایه دادیم و پخش کردیم؟ پس، ببینید این ها کارهای حوزه است. ما باید این ها را باور کنیم.

(سخنرانی در دیدار با مجمع نمایندگان طلاب و فضلای حوزه ی علمیه ی قم ۰۷/۰۹/۱۳۶۸)

باید با زمان، خودمان را تطبیق دهیم. شبهه ها از قبیل شبهه های صد سال و دویست

سال قبل نیست. شبهه هائی که در ذهن جوان شما، دانشجوی شما، حتّی دانش آموز شما القاء میکنند، شبهه هائی از جنس روز است. در مقابل این کی میخواهد بایستد؟

(بیانات در دیدار روحانیون و طلاب تشیع و تسنن کردستان ۲۳/۰۲/۱۳۸۸)

خیلی از شائبه ها و اشکالات و شبهات بعد از حرف های شهید مطهری به وجود آمده؛ باید برای اینها آماده ی پاسخ بود؛ لذا حوزه های علمیه وظیفه ی سنگینی برعهده دارند.

(بیانات در دیدار علما و روحانیون کرمان ۱۱/۰۲/۱۳۸۴)

آشنایی با سیر تطور شبهات در تاریخ

شبهات همیشه بوده، اما نوع شبهات متفاوت بوده است.

(بیانات در دیدار علما و روحانیون استان همدان ۱۵/۰۴/۱۳۸۳)

در دنیا هم اکنون در بُعد اعتقادی، دیگر آن شبهات توحید و خداشناسی و اصل دین که زمانی رایج بود، خیلی مطرح نیست؛ لیکن شبهات گوناگون دیگری مطرح است؛ شبهاتی مربوط به امام زمان(عج)، شبهاتی از ناحیه ی وهابیها نسبت به عقاید شیعی، شبهاتی مربوط به رکن اساسی نظام ما یعنی ولایت فقیه که یک امر اعتقادی و استدلالی است شبهاتی مربوط به این که آیا دین اسلام برای اداره ی زندگی جامعیت دارد و اصولاً آیا اسلام دین سیاست و

زندگی هم است یا نه و یا صرفاً دینی به معنای اعتقاد و عمل شخصی است؟ الان مجموعه ی این شبهات مطرح است.

(بیانات در دیدار با مدرسان و مسؤولان دبیرستان علوم و معارف اسلامی شهید مطهری ۲۷/۱۲/۱۳۶۸)

اطلاع از نقاط تمرکز دشمن

گاهی یک نیاز تبلیغی در جامعه وجود دارد، آحاد هم به آن توجّه ندارند؛ ولی شما می دانید که این نیاز هست. مثلاً شما تبلیغات دشمن را گوش کردید، دیدید که دشمن متمرکز و متوجّه به چیست؛ می فهمید که باید این را مورد توجّه قرار دهید و ازاله ی پلیدی و دفن تبلیغات کذب دشمن را بکنید؛ در حالی که ممکن است خود آن مخاطبان به آن توجّه نداشته باشند. این می شود رفع نیاز.

(بیانات در دیدار با علما و روحانیون در آستانه ی ماه مبارک رمضان ۰۳/۱۰/۱۳۷۶)

کار مراجعه ی به پایگاه های اینترنتی بیگانه هم خیلی کار خوبی است و کار مفیدی است که بدانید در آن میدان چه میگذرد.

(بیانات درجمع مسئولین ودست اندرکاران مرکز مطالعات وپاسخگوییبه شبهات-۱۳۸۰)

۱-۵-۲-۴. طبقه بندی شبهات و ابهامات

اشاره

در دنیا هم اکنون در بُعد اعتقادی، دیگر آن شبهات توحید و خداشناسی و اصل دین

که زمانی رایج بود، خیلی مطرح نیست؛ لیکن شبهات گوناگون دیگری مطرح است؛ شبهاتی مربوط به امام زمان(عج)، شبهاتی از ناحیه ی وهابیها نسبت به عقاید شیعی، شبهاتی مربوط به رکن اساسی نظام ما یعنی ولایت فقیه که یک امر اعتقادی و استدلالی است شبهاتی مربوط به این که آیا دین اسلام برای اداره ی زندگی جامعیت دارد و اصولاً آیا اسلام دین سیاست و زندگی هم است یا نه و یا صرفاً دینی به معنای اعتقاد و عمل شخصی است؟ الآن مجموعه ی این شبهات مطرح است.

(بیانات در دیدار با مدرسان و مسؤولان دبیرستان علوم و معارف اسلامی شهید مطهری ۲۷/۱۲/۱۳۶۸)

کسانی که اهل مطالعه اند، با دنیا مواجه می شوند و درباره ی اصل دین و اسلام و معارف آن و نیز اصول و فروع و تاریخ دین حرف می زنند و مرتباً شبهه القا می کنند.

(بیانات در آغاز درس خارج فقه ۱۴/۰۶/۱۳۷۴)

باید به تناسب تهمت هایی که به ما می زنند و به تناسب فحش هایی که به ما می دهند و به تناسب کتاب هایی که علیه ما می نویسند، نیازها را بدانیم.

(سخنرانی در دیدار با مجمع نمایندگان طلاب و فضلای حوزه ی علمیه ی قم ۰۷/۰۹/۱۳۶۸)

شبهات و ابهامات مربوط به اسلام

امروز شبهات عظیم در تمام زمینه های کلامی وجود دارد. از اصل توحید و لزوم دین بگیرید تا به وجود صانع و نبوّت عامّه و نبوّت خاصّه و بعد مسأله ی ولایت و مسائل گوناگونی که در زمینه های دینی و اسلامی وجود دارد.

(سخنان رهبر انقلاب در دیدار با جمعی از نخبگان حوزه علمیه قم۱۳/۰۹/۱۳۷۴)

آنچه مربوط به ایمان مردم است، آنچه مربوط به حقانیت اسلام و قرآن و احکام الهی است، آنچه مربوط به درآمیختگی و وحدت دین و سیاست است، آنچه مربوط به مبانی خاص جمهوری اسلامی است؛ همه ی اینها مورد چالش است و این چالش به شکل بسیار جدی دارد دنبال می شود.

(بیانات در دیدار اعضای مجلس خبرگان رهبری ۱۷/۰۶/۱۳۸۴)

امروز تهاجم فرهنگی عظیمی علیه اسلام هست که ارتباط مستقیمی با انقلاب ندارد. این تهاجم، وسیع تر از انقلاب و علیه اسلام است.

(سخنرانی در دیدار با مجمع نمایندگان طلاب و فضلای حوزه ی علمیه ی قم ۰۷/۰۹/۱۳۶۸)

بعد از انقلاب اسلامی و تشکیل نظام اسلامی، فکر اسلامی مورد چالش جدی قرار گرفته است؛ بعد از این هم بلاشک چالشهای جدیدی را روزبه روز برای آن به وجود می آورند؛ رها که نمی کنند. ما باید در این جا خود را آماده کنیم، و می توانیم.

(بیانات در دیدار اعضای کنگره ی حکمت مطهر ۱۸/۱۲/۱۳۸۲)

شبهات فرهنگی

این تهاجم، وسیع تر از انقلاب و علیه اسلام است. چیز عجیب و فوق العاده یی است که با تمام ابعاد فرهنگی و اجتماعی و سیاسی، علیه اسلام و حتّی اسلامی که در توده ی مردم الجزایر نفوذ دارد وارد کارزار شده است.

(سخنرانی در دیدار با مجمع نمایندگان طلاب و فضلای حوزه ی علمیه ی قم ۰۷/۰۹/۱۳۶۸)

شبهات اجتماعی

این تهاجم، وسیع تر از انقلاب و علیه اسلام است. چیز عجیب و فوق العاده یی است که با تمام ابعاد فرهنگی و اجتماعی و سیاسی، علیه اسلام و حتّی اسلامی که در توده ی مردم الجزایر نفوذ دارد وارد کارزار شده است.

(سخنرانی در دیدار با مجمع نمایندگان طلاب و فضلای حوزه ی علمیه ی قم ۰۷/۰۹/۱۳۶۸)

شبهات سیاسی

امروز شبهه هائی مطرح میشود که آماج آن شبهه ها نظام است. شبهات دینی، شبهات سیاسی، شبهات اعتقادی و معرفتی در متن جامعه تزریق میشود بخصوص در میان جوانان هدفش فقط این است که یکی را از یک فکری منتقل کند به یک فکر دیگری؛ هدفش این است که پشتوانه های انسانی نظام را از بین ببرد؛ مبانی اصلی نظام را در ذهنها مخدوش کند؛ دشمنی با نظام است.

(بیانات در اجتماع بزرگ طلاب و فضلای حوزه علمیه قم ۲۹/۷/۱۳۸۹)

این تهاجم، وسیع تر از انقلاب و علیه اسلام است. چیز عجیب و فوق العاده یی است که با تمام ابعاد فرهنگی و اجتماعی و سیاسی، علیه اسلام و حتّی اسلامی که در توده ی مردم الجزایر نفوذ دارد وارد کارزار شده است.

(سخنرانی در دیدار با مجمع نمایندگان طلاب و فضلای حوزه ی علمیه ی قم ۰۷/۰۹/۱۳۶۸)

تاریخی

کسانی که اهل مطالعه اند، با دنیا مواجه می شوند و درباره ی اصل دین و اسلام و معارف آن و نیز اصول و فروع و تاریخ دین حرف می زنند و مرتباً شبهه القا می کنند.

(بیانات در آغاز درس خارج فقه ۱۴/۰۶/۱۳۷۴)

شبهات مربوط به نظام و انقلاب اسلامی

این تهاجم، وسیع تر از انقلاب و علیه اسلام است. چیز عجیب و فوق العاده یی است که با تمام ابعاد فرهنگی و اجتماعی و سیاسی، علیه اسلام - و حتّی اسلامی که در توده ی مردم الجزایر نفوذ دارد - وارد کارزار شده است. فقط یک استثنا دارد و آن اسلامِ وابسته به دستگاه های استعماری و فهدگونه است؛ والّا حتّی اسلامهای به معنای اعتقاد عوامانه ی مردم هم مورد تهاجم است؛ چه برسد به اسلام ناب و انقلابی و به تعبیر آن ها اسلام ایران که دیگر وضعش روشن است.

(سخنرانی در دیدار با مجمع نمایندگان طلاب و فضلای حوزه ی علمیه ی قم ۰۷/۰۹/۱۳۶۸)

امروز شبهه هائی مطرح میشود که آماج آن شبهه ها نظام است... هدفش این است که پشتوانه های انسانی نظام را از بین ببرد؛ مبانی اصلی نظام را در ذهنها مخدوش کند؛ دشمنی با نظام است.

(بیانات در اجتماع بزرگ طلاب و فضلای حوزه علمیه قم ۲۹/۷/۱۳۸۹)

شبهات مطرح از سوی مکاتب مختلف

همین تفکراتی که امروز به وسیله ی بعضی از فیلسوفان یا فیلسوف نمایان اروپایی در دنیا پخش می شود که البته نمی خواهم اسم بیاورم... حمّاله الحطب دمکراسی به نوع سوسیال دمکراسیهای غربی است... جوان دانشجو، در معرض هجوم این تفکرات از انواع و اقسامش است.

(بیانات در دیدار اعضای شورای مرکزی نمایندگی ولی فقیه در دانشگاه ها ۷/۰۸/۱۳۶۹)

در دنیا هم اکنون... شبهات گوناگون دیگری مطرح است؛ شبهاتی مربوط به امام زمان(عج)، شبهاتی از ناحیه ی وهابیها نسبت به عقاید شیعی... الآن مجموعه ی این شبهات مطرح است.

(بیانات در دیدار با مدرسان و مسؤولان دبیرستان علوم و معارف اسلامی شهید مطهری ۲۷/۱۲/۱۳۶۸)

۱-۵-۳. پاسخیابی

اشاره

(مطالعه و پژوهش برای تولید پاسخ در هر یک از موضوعات شبهات ارائه شده)

مرکز و بانک اطلاعات حوزه کجاست که این ها را نگاه کند و درباره ی آن موضوعات تحقیق نماید و بنویسد؟ یکی از کارهایی که حوزه باید انجام بدهد، همین است.

(سخنرانی در دیدار با مجمع نمایندگان طلاب و فضلای حوزه ی علمیه ی قم ۰۷/۰۹/۱۳۶۸)

۱-۵-۳-۱. سازوکار تولید پاسخ مطلوب

شناخت شبهات و سؤالات موجود در جامعه

جوان را باید بشناسید؛ فکر او را باید بشناسید؛ آنچه را که به او هجوم آورده، باید بشناسید. تا میکروب و بیماری را نشناسید که علاج نمی توان کرد.

(دیدار با روحانیون ۱۷/۰۸/۱۳۸۵)

پاسخ به شبهه نیز بدون شناخت شبهه، ناممکن است.

(پاسخ به نامه جمعی از دانش آموختگان و پژوهشگران حوزه علمیه ۱۶/۱۱/۱۳۸۱)

شهید مطهری به عرصه ی ذهنیت جامعه نگاه کرد و عمده ترین سؤالات ذهنیت جامعه ی جوان و تحصیلکرده و روشنفکر کشور را بیرون کشید و آنها را با تفکر اسلامی و فلسفه ی اسلامی و منطق قرآنی منطبق کرد و پاسخ آنها را در سطوح مختلف در مقابل افراد گذاشت.

(بیانات در دیدار علما و روحانیون استان همدان ۱۵/۰۴/۱۳۸۳)

تجزیه و تحلیل و درک سؤال و شبهه

جریان ورود در عرصه ی چالش با افکاری که وارد می شود و نقادی علمی و برخورد صحیح با آنها و تفکیک صحیح از سقیم مواد و اجزاء آنها و تبیین فکر اسلامی در زمینه ی آنها باید ادامه پیدا کند، و این جزو وظایف مهمی است که وجود دارد. همان طور که عرض کردم.

(بیانات در دیدار اعضای کنگره ی حکمت مطهر ۱۸/۱۲/۱۳۸۲)

یک نفر می آید فکر و شبهه و پیشنهاد فکری یی را در میان می گذارد؛ اگر بخواهیم درست انتخاب کنیم، باید بتوانیم آن را بشناسیم، بفهمیم، تجزیه و تحلیل کنیم و نقاط و بخش های غلط آن را کنار بزنیم؛ و اگر بخش درستی دارد، آن را بگیریم و با بخش های درست خودمان در هم بیامیزیم و مخلوق خودمان را ارائه دهیم.

(بیانات در دیدار دانشجویان بسیجی ۰۵/۰۳/۱۳۸۴)

یافتن جواب مناسب از منابع اصیل دینی

ما باید برای اینها از متن اسلام جواب پیدا کنیم. اسلام مطمئنا برای همه ی نیازهای بشر پاسخ دارد؛ این ما هستیم که بایستی با ابتکار و استعداد، این جوابها را پیدا کنیم و در مقابل بشر سؤال کننده بگذاریم؛ این کار علما و متفکران است.

(گفت و شنود با میهمانان خارجی شرکت کننده در مراسم دهه ی فجر ۱۴/۱۱/۱۳۷۰)

جریان ورود در عرصه ی چالش با افکاری که وارد می شود و نقادی علمی و برخورد صحیح با آنها و تفکیک صحیح از سقیم مواد و اجزاء آنها و تبیین فکر اسلامی در زمینه ی آنها باید ادامه پیدا کند، و این جزو وظایف مهمی است که وجود دارد. همان طور که عرض کردم.

(بیانات در دیدار اعضای کنگره ی حکمت مطهر ۱۸/۱۲/۱۳۸۲)

شهید مطهری به عرصه ی ذهنیت جامعه نگاه کرد و عمده ترین سؤالات ذهنیت جامعه ی جوان و تحصیلکرده و روشنفکر کشور را بیرون کشید و آنها را با تفکر اسلامی و فلسفه ی اسلامی و منطق قرآنی منطبق کرد و پاسخ آنها را در سطوح مختلف در مقابل افراد گذاشت.

(بیانات در دیدار علما و روحانیون استان همدان ۱۵/۰۴/۱۳۸۳)

۱-۵-۳-۲. ویژگی های پاسخ مطلوب

منطقی، استدلالی و متقن بودن پاسخ

باید مردم را به این راه دعوت کرد و منحرفین را به راه راست هدایت کرد؛ باید فساد آنها را با برهان از بین برد؛ نه با جنگ و جدال.

(صحیفه نور، ج۱۴، ص ۲۴۹)

بیان دینی باید در همه ی سطوح، صحیح باشد. درست است که ما تبیین دینی را در سطح نخبگان، در سطح متوسط، در سطح پایین و در سطح کودکان داریم، اما همان چیزی که در

سطح کودکان است، مطلقا باید صحیح باشد.

(بیانات در دیدار رئیس و مدیران سازمان صدا و سیما، ۱۱/۹/۱۳۸۳)

... عامل سوم، عبارت از روش است. روشها خیلی مهمّ است. در همین آیه ی مبارکه ی «ادع الی سبیل ربّک بالحکمه»، روش را بیان فرموده است. سخن حکمت آمیز، یعنی سخن محکم، سخن غیرمشتبه، سخن غیرموهون و غیر ضعیف. حکمت، همه ی اینها را دارد. سخن حکیم است، یعنی هم حکمت آمیز است، هم مستحکم است، هم در مقابل متشابه است؛ «بالحکمه والموعظه الحسنه و جادلهم بالّتی هی احسن».

(بیانات در دیدار با علما و روحانیون در آستانه ی ماه مبارک رمضان ۰۳/۱۰/۱۳۷۶)

... نباید این گونه باشد که ما در باب مسائل شیعه، ناگهان بحثی را ارایه کنیم که بحث سبک و کم مایه و رقیقی باشد؛ بحث خیلی عمیقی نباشد. این کار ممکن است به جای جذب، موجب دفع بشود.

(بیانات در دیدار با اعضای ستاد برگزاری کنفرانس جهانی اهل بیت(ع) ۲۶/۰۱/۱۳۶۹)

متأسفانه باید عرض کنم که گاهی چنین مواردی دیده می شود. یعنی بعضاً گوینده ای در یک مجلس به نقل مطلبی می پردازد که هم از لحاظ استدلال و پایه ی مدرک عقلی یا نقلی سست است و هم از لحاظ تأثیر در ذهنِ یک مستمعِ

مستبصر و اهل منطق و استدلال، ویرانگر است.

(بیانات در جمع روحانیون استان «کهگیلویه و بویراحمد» در آستانه ی ماه محرم۱۷/۰۳/۱۳۷۳)

باید پاسخ قوی، منطقی و قانع کننده بیاورید وسط.

(بیانات در اجتماع بزرگ طلاب و فضلای حوزه علمیه قم ۲۹/۷/۱۳۸۹)

این طور نباشد که وقتی بالای منبر می رویم، یک مقدار لفّاظی کنیم و حرف بزنیم و اگر احیاناً مطلبی هم ذکر می کنیم، مطلب سستی باشد که نه فقط ایمانها را زیاد نمی کند، بلکه به تضعیف ایمانِ مستمعین می پردازد. اگر این طور هم شد، ما از جلسات مذکور به فواید و مقاصدِ موردِ نظر نرسیده ایم.

(بیانات در جمع روحانیون استان «کهگیلویه و بویراحمد» در آستانه ی ماه محرم۱۷/۰۳/۱۳۷۳)

البته در همه جا باید «حرف متقن» بزنیم؛ یعنی چه با سطوح پائین جامعه صحبت کنیم و چه با سطوح بالا، حرف باید متقن باشد. یعنی بایستی پاسخ به گونه ای باشد که اگر این حرف ساده را، این آدم بعد از آن که دوره ی فوق تخصص فلان رشته را هم گذراند، نگاه کرد، ببیند حرف ساده ایست، امّا در عین سادگی، غلط نیست. مثل «دو بعلاوه ی دو» که می شود «چهار». این را ما در کلاس اول و دوم دبستان یاد می گیریم. اگر چنانچه در ریاضیات، متخصص اعلی هم شدیم،

این را بگذارنـد جلویمـان، میگوییم: خیلی سـاده است، امّـا غلـط نیست. در هیـچ شـرایطی دو بعلاوه دو، یک میلیونی ام هم از چهار زیادتر نمی شود؛ پاسخ باید اینجوری باشد: صحیح و ساده.

(بیانات درجمع مسئولین ودست اندرکاران مرکز مطالعات وپاسخگوییبه شبهات-۱۳۸۰)

منطق قوی و استدلال محکم در مقابل تصرف افکار مردم دنیا مؤثر است.

(بیانات در اجتماع بزرگ مردم در صحن امام خمینی(ره) مشهد مقدس رضوی ۰۱/۰۱/۱۳۷۶)

شبهه زدا بودن و شبهه زا نبودن

بعضـی از افراد، بـدون توجه به این مسؤولیت مهم، به بالای منبر می رونـد و حرفی می زنند که نه فقط گره ای از ذهن مسـتمع باز نمی کند که گره هایی هم به ذهن او می افزاید. اگر چنین اتّفاقی افتاد و ما در بالای منبر حرفی زدیم که ده نفر جوان، پنج نفر جوان، یـا حتی یـک نفر جوان، در امر دین دچـار تردیـد شـد و بعـد از پـای سـخنرانی مـا برخـاست و رفت و مـا هم او را نشناختیم، بعداً چگونه می شود جبران کرد؟ آیا اصلاً قابل جبران است؟ آیا خدا از ما خواهد گذشت؟ قضیّه مشکل است.

(بیانات در جمع روحانیون استان «کهگیلویه و بویراحمد» در آستانه ی ماه محرم ۱۷/۰۳/۱۳۷۳)

مهم این است که مطلبی که شما می گویید، برطرف کننده ی شبهه باشد و آن را زیاد نکند.

(بیانات در جمع روحانیون استان «کهگیلویه و بویراحمد» در آستانه ی ماه محرم ۱۷/۰۳/۱۳۷۳)

مثلاً در یک کتاب، بعضی مطالب نوشته شده است که دلیلی بر کذب و دروغ بودن آنها نداریم. ممکن است راست باشد، ممکن است دروغ باشد. اگر شما آن مطالب را بیان کنید ولو مسلّم نیست خلاف واقع باشد و با شنیدن آنها برای مستمعتان، که جوانِ دانشجو یا محصّل یا رزمنده و یا انقلابی است و بحمداللّه، انقلاب ذهنها را باز و منفتح کرده است نسبت به دین، سؤال و مسأله ایجاد می شود و اشکال و عقده به وجود می آید، نباید آن مطالب را بگویید. حتی اگر سندِ درست هم داشت؛ چون موجب گمراهی و انحراف است، نباید نقل کنید؛ چه رسد به این که اغلبِ این مطالبِ مندرج در بعضی کتابها، سند درستی هم ندارد.

(بیانات در جمع روحانیون استان «کهگیلویه و بویراحمد» در آستانه ی ماه محرم ۱۷/۰۳/۱۳۷۳)

برنامه ی دینی باید نسبت به دین شبهه زدا باشد، نه شبهه زا. من گاهی بعضی از بیانات دینی را از تلویزیون یا از رادیو گوش می کنم و می بینم شبهه ایجاد می کند! حدیث سستی، حرف نامعقولی، مطلبی که در جمع مثلا بیست نفری یا پنجاه نفره ی یک عده مؤمن مخلص، گفتنش

خوب است و ایمـان آنهـا را زیـاد می کنـد، در سـطح میلیونی مردم به زبـان آوردن، جز این که ایمان عـده یی را سـست و در ذهنشان تردیـد ایجاد کنـد، هیـچ فایـده ی دیگری نـدارد. از این چیزها باید پرهیز کرد. بیان دینی و تبیین دینی باید شـبهه زدا، روشن، قوی، هنرمندانه و متنوع باشد؛ شبهه زا و کلیشه یی نباشد.

(بیانات در دیدار رئیس و مدیران سازمان صدا و سیما ۱۱/۰۹/۱۳۸۳)

هنرمندانه و متنوع بودن

بیان دینی و تبیین دینی باید شبهه زدا، روشن، قوی، هنرمندانه و متنوع باشد؛ شبهه زا و کلیشه یی نباشد.

(بیانات در دیدار رئیس و مدیران سازمان صدا و سیما ۱۱/۰۹/۱۳۸۳)

بارها به خود و دوسـتانم گفته ام که مبادا ما آن مؤذن بدصدا باشـیم که عشق به اسلام را در دلها فرو بنشانیم و استفهام عظیمی را که در دنیا برای شناخت اسلام به وجود آمده است، با پاسخ منکر و زشتی پاسخ دهیم.

(سـخنرانی در مراسم بیعت مدرسان، فضلا و طلاب حوزه ی علمیه ی مشهد، به همراه نماینده ی ولی فقیه در خراسان و تولیت آستان قدس رضوی۲۰/۰۴/۱۳۶۸)

متناسب بودن پاسخ ها با سطح فکری مخاطب

اولین هنر مـا این است که مخـاطب خودمـان را بشناسـیم؛ ببینیم ما داریم با کی حرف می زنیم و او در چه حال وهواست؛ و بر طبق آنچه که برای او

مفید و لازم است، حرف بزنیم.

(بیانات درجمع مسئولین ودست اندرکاران مرکز مطالعات وپاسخگوییبه شبهات–۱۳۸۰)

بیان دینی باید در همه ی سطوح، صحیح باشد. درست است که ما تبیین دینی را در سطح نخبگان، در سطح متوسط، در سطح پایین و در سطح کودکان داریم، اما همان چیزی که در سطح کودکان است، مطلقا باید صحیح باشد

(بیانات در دیدار رئیس و مدیران سازمان صدا و سیما، ۱۱/۹/۱۳۸۳)

شهید مطهری به عرصه ی ذهنیت جامعه نگاه کرد و عمده ترین سؤالات ذهنیت جامعه ی جوان و تحصیلکرده و روشنفکر کشور را بیرون کشید... و پاسخ آنها را در سطوح مختلف در مقابل افراد گذاشت.

(بیانات در دیدار علما و روحانیون استان همدان ۱۵/۰۴/۱۳۸۳)

قابل سوء استفاده نبودن برای دشمنان

از مهم ترین نمونه های بصیرت این است که ببینیم کدام کار ممکن است از ما سر بزند که این، کمک به آن دشمن باشد؛ حواسمان باشد. بزرگان و کوچکان حوزه فرق نمیکند، همه باید مواظب باشند. گاهی یک حرف، یک عمل، یک اقدام، یک حرکت به نفع آن دشمن است. ما به این قصد انجام نمیدهیم، اما بعضی از چیزها تابع قصد نیست؛ اثر خودش را میبخشد. در یک چنین چیزی، برای خطا کننده هم مجازات قرار

داده اند. بنابراین باید مراقب بود کمک نشود؛ علاوه بر اینکه کمک نشود، بایستی با آن مبارزه شود.

(بیانات در دیدار علما و روحانیون استان همدان ۱۵/۰۴/۱۳۸۳)

صحیح بودن پاسخ

شما در کلاس اول به بچه یاد می دهید دو بعلاوه ی دو، می شود چهار؛ وقتی هم که بچه به منتهاالیه قله ی ریاضیات و دانش ریاضی می رسد، باز هم دو بعلاوه ی دو، می شود چهار؛ تغییر پیدا نمی کند. بنابراین آنچه در زمینه ی دین به کودک یا به انسان عامی تفهیم می کنیم، مطلقا نباید غلط باشد تا بعد در ارتقاء معرفت دینی ببیند آن حرف، نادرست بوده است؛ نه، باید درست گفت؛ منتها ساده. بنابراین، حرف دینی در همه ی سطوح باید صحیح باشد.

(بیانات در دیدار رئیس و مدیران سازمان صدا و سیما ۱۱/۰۹/۱۳۸۳)

بیان دینی باید در همه ی سطوح، صحیح باشد. درست است که ما تبیین دینی را در سطح نخبگان، در سطح متوسط، در سطح پایین و در سطح کودکان داریم، اما همان چیزی که در سطح کودکان است، مطلقا باید صحیح باشد.

(بیانات در دیدار رئیس و مدیران سازمان صدا و سیما ۱۱/۰۹/۱۳۸۳)

بلاغت، شیوایی، موقع شناسی و تناسب با زبان مخاطب

باید پاسخ را با زبانی ارائه کنید که مثل آب روان، براحتی بنوشد. باید زبان مخاطب را

شناخت. غالب کسانی که در جذب مخاطب، موفقیت هایی پیدا کردند چه قبل از انقلاب، چه بعد از آن هنر عمده شان خوش زبانی است و موقع شناسی؛ همان که در علوم خودمان به آن می گوئیم بلاغت. بلاغت اعم از فصاحت است؛ مطابقه ی کلام با مقتضای حال. خوب حالا مقتضای حال خیلی دامنه اش وسیع شده. یک وقت مقتضای حال این بود که اگر مثلاً امیر غمگین و ماتم زده است، شعر خیلی سبکی نخوانند؛ یا اگر خیلی خوشحال است، از مرگ و از عذاب خدا نگویند که به او بر نخورد! بلاغت این بود. امروز مسئله ی بلاغت خیلی از این ها اوسع است؛ باید ببینیم با کی داریم حرف می زنیم؟

(بیانات درجمع مسئولین ودست اندرکاران مرکز مطالعات وپاسخگوییبه شبهات–۱۳۸۰)

کتمان نکردن حقایق و پرهیز از طرح شعاری پاسخ

در پاسخ به سوالات، هیچ حقیقتی را کتمان نباید کرد؛ البته شعار هم نباید داد. مثلا راجع به آزادی صحبت میشود. ما راجع به آزادی یک نظری داریم. اسلام یک آزادی قائل است؛ در بعضی موارد هم یک ممنوعیت ها و محدودیت های خیلی سخت و پولادین قرار داده است. حالا اگر کسی در جزئیات فتاوا در یک مورد خاص شبهه داشته باشد مثلا فرض کنید که این فتوای «عدم خلوت زن و مرد اجنبی با در بسته» را کسی قبول نداشته باشد اما در اصل احتجاب زن از مرد، هیچ تردیدی وجود ندارد؛ همه ی آثار

شرعی نشان می دهد که باید بین زن و مرد یک احتجابی وجود داشته باشد؛ در این هیچ تردیدی نیست، این را باید بیان کرد. خب حالا اسلام یک محدودیت هایی از این ناحیه از آزادی در روابط زن و مرد دارد.

(بیانات درجمع مسئولین ودست اندرکاران مرکز مطالعات وپاسخگوییبه شبهات-۱۳۸۰)

۱-۵-۴. انتخاب قالب مناسب برای پاسخگویی

نوشتن کتاب های پاسخ به شبهه

اگر شبهه یی پیش می آمد، مجالس کلامی و بحث و پاسخ به سؤالات تشکیل دهند و کتاب بنویسند تا شبهه ها را برطرف کنند.

(بیانات در دیدار علما و روحانیون استان همدان ۱۵/۰۴/۱۳۸۳)

در این مرکز، محققان حوزه باید مشابه این کتاب ها را نیز در داخل کشور جمع آوری کنند و مورد بررسی قرار دهند. وقتی که محقق می گوییم، فوراً ذهن به سمت پیرمردهای از کار افتاده نرود. محققان جوان مثل خود شما بنشینند این ها را تقسیم بندی کنند و تفکر و ذهنیت انقلاب و به تعبیر اروپایی آن، ایدئولوژی انقلاب را که متأسفانه هنوز معادل فارسی آن را پیدا نکرده ایم تدوین کنند و آن را نه در یک جلد کتاب و نه با یک بیان بیرون بدهند؛ که اگر از ما پرسیدند: انقلابتان چیست؟ بگوییم این است.

اگر شما چنین کاری نکردید، دیگرانی که غالباً صلاحیت ندارند، خواهند کرد.

(سخنرانی در دیدار با مجمع نمایندگان طلاب و فضلای حوزه ی علمیه ی قم ۰۷/۰۹/۱۳۶۸)

یک روز مرحوم مجلسی (رضوان الله علیه) در کتاب «حق الیقین» و «عین الحیاه» و امثال اینها، اخلاق و عقاید دینی را با همان زبان خودش می گفت و دنیایی را به تفکر اعتقادی شیعی نزدیک می کرد. شما خیال نکنید که این کتب مجلسی بیهوده نوشته شده است؛ نخیر، پایه های تشیع را در آن زمانی که تشیع در کشور ما تازه بود همین کتابها قرص کرده است. به کتابهای «حیاهالقلوب» و «حق الیقین» و «عین الحیاه» مجلسی به چشم حقارت نگاه نکنید و نگویید اینها چه اثری دارد؛ نخیر، اینها یک روز خیلی اثر داشته است. مجلسی وقتی آمده است که در همان شهر، یک قرن و نیم قبل از آن، برای این که مردم را به عقاید شیعه وادار کنند، چه کارهای حتی غیرانسانی ای کرده بودند؛ مجلسی و امثال او آمدند این عقاید را در دلهای مردم محکم کردند.

(بیانات در دیدار با مسؤولان سازمان تبلیغات اسلامی ۰۵/۱۲/۱۳۷۰)

راهاندازی جلسات و کرسی های پرسش و پاسخ

اگر شبهه یی پیش می آمد، مجالس کلامی و بحث و پاسخ به سؤالات تشکیل دهند و کتاب بنویسند تا شبهه ها را برطرف کنند.

(بیانات در دیدار علما و روحانیون استان همدان ۱۵/۰۴/۱۳۸۳)

کار دیگر هم این بود که شبهه را درمان کنند؛ اگر شبهه یی پیش می آمد، مجالس کلامی و بحث و پاسخ به سؤالات تشکیل دهند و کتاب بنویسند تا شبهه ها را برطرف کنند.

(بیانات در دیدار علما و روحانیون استان همدان ۱۵/۰۴/۱۳۸۳)

از شورای محترم انقلاب فرهنگی و بویژه ریاست محترم آن نیز می خواهم که این ایده [راهاندازی کرسیهای پاسخ به سوالات و شبهات] را در اولویت دستور کار شورا برای رشد کلیهی علوم دانشگاهی و نقد متون ترجمه ای و آغاز «دوران خلاقیت و تولید» در عرصه علوم و فنون و صنایع و بویژه رشته های علوم انسانی و نیز معارف اسلامی قرار دهند.

(پاسخ به نامه جمعی از دانش آموختگان و پژوهشگران حوزه علمیه ۱۶/۱۱/۱۳۸۱)

راه اندازی جلسات و کرسی های بحث و مناظره

دانشگاههای ما بار دیگر در صف مقدم تمدن سازی اسلامی و رشد علوم و تولید فناوری و فرهنگ، قرار گیرند. بی شک هر دو نهاد از طرحهای پیشنهادی فضلاء دانشگاهی و حوزوی و از جمله طرح شما، استفاده خواهند کرد تا با رعایت همه جوانب مسأله، جنبش «پاسخ به سؤالات»، «مناظرات علمی» و «نظریه پردازی روشمند» را در کلیه قلمروهای علمی حوزه و دانشگاه، نهادینه و تشویق کنند. امیدوارم که مراحل اجراء این ایده، دچار فرسایش اداری نشده

و تا پیش از بیست و پنجمین سالگرد انقلاب، نخستین ثمرات مهم آن آشکار شده باشد. والله المستعان.

(پاسخ به نامه جمعی از دانش آموختگان و پژوهشگران حوزه علمیه ۱۶/۱۱/۱۳۸۱)

این عزم و بیداری و خودآگاهی در نسل دوم حوزه و دانشگاه نیز بیدار شده است، همین که این نسل از افراط و تفریط، رنج می برد و راه ترقی و تکامل را نه در «جمود و تحجر» و نه در «خودباختگی و تقلید»، بلکه در نشاط اجتهادی و تولید فکر علمی و دینی می داند و می خواهد که شجاعت نظریهپردازی و مناظره در ضمن وفاداری به اصول و اخلاق و منطق در حوزه و دانشگاه، بیدار شود و اراده کرده است که سؤالات و شبهات را بی پاسخ نگذارد.

(پاسخ به نامه جمعی از دانش آموختگان و پژوهشگران حوزه علمیه ۱۶/۱۱/۱۳۸۱)

سخنرانی و تبلیغ و گفتگوی چهره به چهره

چهره ی باز حکومت و دولتمردان در برخورد با مردم، آنها را متوجه قضایا کرده است. خود انقلاب اساساً مردم را بیدار کرده، اما سؤال در ذهنها هست. مگر می شود در آن منبری که ما می رویم، به این سؤالها پاسخ داده نشود؟

(سخنرانی در دیدار با جمعی از روحانیون، ائمه ی جماعات و وعاظ نقاط مختلف کشور در آستانه ی ماه مبارك رمضان ۱۴/۱۲/۱۳۷۰)

ما باید خودمان را برای پاسخ صحیح و مناسب به هر سؤال احتمالی که بر زبانها بیاید و احیانا بعضی بر زبانها نیاید، ولی از ما وجود دارد، آماده کنیم و آن پاسخها را به صورت جزوه، کتاب، انسان آماده ی به حرف، و تماسهایی که باید گرفته بشود، حاضر کنیم.

(بیانات در دیدار با اعضای بعثه ی حج، به همراه حجهالاسلام والمسلمین محمدی ری شهری، نماینده ی ولی فقیه و سرپرست حجاج ایرانی ۲۳/۰۴/۱۳۷۰)

جزوات و بروشورها

ما باید خودمان را برای پاسخ صحیح و مناسب به هر سؤال احتمالی که بر زبانها بیاید و احیانا بعضی بر زبانها نیاید، ولی از ما وجود دارد، آماده کنیم و آن پاسخها را به صورت جزوه، کتاب، انسان آماده ی به حرف، و تماسهایی که باید گرفته بشود، حاضر کنیم.

(بیانات در دیدار با اعضای بعثه ی حج، به همراه حجهالاسلام والمسلمین محمدی ری شهری، نماینده ی ولی فقیه و سرپرست حجاج ایرانی ۲۳/۰۴/۱۳۷۰)

استفاده از کلیه ابزارهایی که مورد استفاده دشمن در تهاجم قرار میگیرد

امروز دشمن از همه ی روشها استفاده می کند.

(بیانات در دیدار اعضای مجلس خبرگان رهبری ۲۷/۱۱/۱۳۷۹)

همه ی اینها پاسخ دارد؛ پاسخ هایش هم مشکل نیست؛ بایستی از این وسایل استفاده کرد.

(بیانات در دیدار اعضای مجلس خبرگان رهبری ۲۷/۱۱/۱۳۷۹)

همان طور که عرض کردیم، این قلب معرفتی دنیای اسلام پمپاژ بشود. امروز خوشبختانه وسائل ارتباطیِ سریع در اختیار همه هست. شما میتوانید اینجا اقدامی بکنید، در آن طرف دنیا در همان ساعت از شما بشنوند و استفاده کنند.

(بیانات در اجتماع بزرگ طلاب و فضلای حوزه علمیه قم ۲۹/۷/۱۳۸۹)

برنامههای تلویزیون و رادیویی

برنامه ی دینی باید نسبت به دین شبهه زدا باشد، نه شبهه زا. من گاهی بعضی از بیانات دینی را از تلویزیون یا از رادیو گوش می کنم و می بینم شبهه ایجاد می کند! حدیث سستی، حرف نامعقولی، مطلبی که در جمع مثلا بیست نفری یا پنجاه نفره ی یک عده مؤمن مخلص، گفتنش خوب است و ایمان آنها را زیاد می کند، در سطح میلیونی مردم به زبان آوردن، جز این که ایمان عده یی را سست و در ذهنشان تردید ایجاد کند، هیچ فایده ی دیگری ندارد. از این چیزها باید پرهیز کرد. بیان دینی و تبیین دینی باید شبهه زدا، روشن، قوی، هنرمندانه و متنوع باشد؛ شبهه زا و کلیشه یی نباشد.

(بیانات در دیدار رئیس و مدیران سازمان صدا و سیما ۱۱/۰۹/۱۳۸۳)

نقد و ارزیابی نظرات و دیدگاههای انحرافی

البته جلوِ نظرات غلط را نباید گرفت. نظرات غلطِ فلسفی، اجتماعی و گوناگون اشکالی ندارد که به داخل جامعه بیاید و نقد شود؛ این خوب است. جلوگیری از نظرات غلطِ فلسفی موجب

می شود که کسانی خیال کنند این نظرات درست است؛ این عکس مطلوب اثر خواهد گذاشت. نه؛ طرح نظرات فلسفی، اجتماعی، سیاسی آنهایی که یک نظریه است اشکالی ندارد.

به نظر من در باب نظریه پردازی نباید محدودیتی وجود داشته باشد. بیشتر بایستی برای نقد و ارزیابی و جدا کردن سره از ناسره همّت شود.

(مصاحبه پس از بازدید از یازدهمین نمایشگاه بین المللی کتاب ۰۵/۰۳/۱۳۷۷)

۱–۵–۵. بازخوردگیری از پاسخ گویی و ارتباط دوسویه با مخاطب

آمارگیری از مراجعین به مراکز پاسخگویی

آمارگیری از مخاطبین هم نکتهی مهمی است؛ اینکه چقدر از شما سؤال می شود و چقدر برای دریافت پاسخ مراجعه می کنند، کمیتش مهم است.

... اول کمیت ها معلوم شود. معنای کمیت زیاد این است که مرکز شما مورد توجه واقع شده است.

(بیانات درجمع مسئولین ودست اندرکاران مرکز مطالعات وپاسخگوییبه شبهات–۱۳۸۰)

ارزیابی میزان اثربخشی پاسخها

بررسی کنند که اصلاً آیا بیانمان خوب است و می تواند مراد را برساند یا نه بیان ما یک نقصی دارد؟

گاهی اوقات، نقص بیان از ضعف سخنوری و طلاقت زبان نیست خیلی هم زبان طَلِق و رسا و سخن شیوایی داریم اما سخن گفتن با این شخص، یک چَمی دارد که گاهی کسی با یک بیان الکنی آن چم را می داند و مثل کپسولی که در حلق بیمار می ریزند و او می خورد مطلب را به او میفهماند و کسی که آن چم را نمی داند، هر کاری می کند، مخاطب، مطلب را جذب نمی کند.

(بیانات درجمع مسئولین ودست اندرکاران مرکز مطالعات وپاسخگوییبه شبهات-۱۳۸۰)

شما در ضمن پاسخ هایتان درج کنید که اگر پاسخ ارائه شده قانع کننده نبود، برایمان بنویسد که چرا قانع کننده نبود؛ این را ذکر کنید تا یک راهی برایش باز شود...

(بیانات درجمع مسئولین ودست اندرکاران مرکز مطالعات وپاسخگوییبه شبهات-۱۳۸۰)

ارزیابی واکنشهای مخاطبان از پاسخهای ارائه شده

شما در ضمن پاسخ هایتان درج کنید که اگر پاسخ ارائه شده قانع کننده نبود، برایمان بنویسد که چرا قانع کننده نبود؛ این را ذکر کنید تا یک راهی برایش باز شود. گاهی در جواب می نویسد: نه؛ قانع کننده بود یعنی منتظر نمی ماند تا قانع کننده نباشد تا به شما جواب دهد.

گاهی می گوید: خیلی هم خوب بود متشکرم؛ اما از حرف هایش می فهمید که او قانع نشده. یا قانع شده منتهی دارد دست و پا می زند که نپذیرد. این ها را می شود فهمید.

یک عده بنشینند بفهمند که در چه فضایی گفت و شنود یا به قول شما گفتمان می شود؛ آیا فضای صفا و سلامت و افاده و استفاده است یا فضای لجاجت است؛ یا مقداری از این و مقداری از آن است.

(بیانات درجمع مسئولین ودست اندرکاران مرکز مطالعات وپاسخگوییبه شبهات-۱۳۸۰)

یک وقت هست که زورگویان بین المللی می آینـد و میگویند که آقا شـما فلان کار را کرده اید و ما رفع و رجوع می کنیم و نـه والله، نـه بـالله؛ ولی یـک وقت هست که تهـاجمش، تهـاجم زورگویـانه است؛ بهـترین دفـاع در چنین مـواقعی هجـوم است. زورگویان بین المللی، نقاط ضـعف زیادی دارنـد: جنایت میکننـد، فساد میکننـد، به حقوق بشـر تجاوز میکنند، به حقوق ملتها تعـدی میکننـد، انسانهـا را لگـدمال میکننـد و همه ی کارهـای زشت را انجـام میدهنـد؛ آخر هم طلبگـار همه انـد! خب، نقاط ضعفشـان، بـا حـالت تهـاجمی و با حالت طلبگاری، گفته و بیان بشود. اینجور نیست که ما برای تهاجمات سیاسـی بین المللی، بخواهیم پاسـخ پیـدا کنیم. یک وقتی از بنده - سالهای اوایل - میپرسـیدند که آقا، شـما در مقابل این حرف چه جوابی دارید؟ میگفتم مـا جواب نـداریم؛ ما ادعا داریم و مـدعی اینها هستیم؛ در قضـیه ی زن مـدعی هستیم؛ در قضـیه ی حقوق بشـر مـدعی هستیم؛ در قضایای حقوق اساسـی انسانها مـدعی هستیم. ما مـدعی اینها هستیم؛ ما در مقام پاسـخگویی نیستیم. چرا بایـد سوال بکننـد تا کسـی مجبور باشد پاسخ بدهد؟ آنها بی جا میکنند سؤال و ادعا میکنند. این روحیه، روحیه ی خوبی است؛ روحیه ی انقلاب این است؛ این است که حقیقت را روشن و درخشان میکند.

(دیدار رئیس جمهوری و اعضای هیئت دولت ۰۲/۰۶/۱۳۸۷)

ص: ۹۵

فصل دوم: الزامات بیرونی پاسخگویی

اشاره

۲-۱. رویکرد تهاجمی

۲-۱-۱. اهداف تهاجم ما

فلسفه‌های معارض

حوزه های علمیه باید... و در مقابل فلسفه ها و گرایشها و مذهبها، همیشه یک حالت برندگی و تهاجمی داشته باشند.

(بیانات در آغاز درس خارج فقه ۱۳۷۰/۰۶/۳۱)

گرایشهای انحرافی

حوزه های علمیه باید... و در مقابل فلسفه ها و گرایشها و مذهبها، همیشه یک حالت برندگی و تهاجمی داشته باشند.

(بیانات در آغاز درس خارج فقه ۱۳۷۰/۰۶/۳۱)

مذهبهای ساختگی

حوزه های علمیه باید... و در مقابل فلسفه ها و گرایشها و مذهبها، همیشه یک حالت برندگی و تهاجمی داشته باشند.

(بیانات در آغاز درس خارج فقه ۱۳۷۰/۰۶/۳۱)

سلطه استکباری حاکم بر عالم

... اما جواب سؤال اول که جای ما کجاست. در یک جمله ی کوتاه، جای ما به چالش کشیدن زشتی ها و سختی ها و دردمندی هایی است که از سلطه ی زر و زور و حاکمیت فساد مالی و قدرت،

در دنیا و در سطح بین المللی به وجود آمده؛ این را دست کم نگیرید.

(بیانات در دیدار جمعی از دانشجویان برگزیده و نمایندگان تشکل های دانشجویی ۲۴/۰۷/۱۳۸۴)

۲-۱-۲. گستره جغرافیایی تهاجم ما

جهان غرب

امروز جهان غرب است که باید به لحاظ نظری و عملی در این موضوعات به چالش کشیده شود و در برابر افکار عمومی جهان پاسخگو باشد.

(پیام به کنگره عظیم حج ۰۸/۱۱/۱۳۸۲)

عرصه بینالمللی حضور قدرتهای استکباری

جای ما به چالش کشیدن زشتی ها و سختی ها و دردمندی هایی است که از سلطه ی زر و زور و حاکمیت فساد مالی و قدرت، در دنیا و در سطح بین المللی به وجود آمده؛ این را دست کم نگیرید.

(بیانات در دیدار جمعی از دانشجویان برگزیده و نمایندگان تشکل های دانشجویی ۲۴/۰۷/۱۳۸۴)

۲-۱-۳. موضوع تهاجم

عوارض اجتماعی «نظام سلطه» در جهان

... اما جواب سؤال اول که جای ما کجاست. در یک جمله ی کوتاه، جای ما به چالش کشیدن زشتی ها و سختی ها و دردمندی هایی است که از سلطه ی زر و زور و حاکمیت فساد مالی و قدرت،

در دنیا و در سطح بین المللی به وجود آمده؛ این را دست کم نگیرید.

(بیانات در دیدار جمعی از دانشجویان برگزیده و نمایندگان تشکل های دانشجویی ۲۴/۰۷/۱۳۸۴)

نقض حقوق و کرامت «زن»

امروز جهان غرب است که باید به لحاظ نظری و عملی در این موضوعات به چالش کشیده شود و در برابر افکار عمومی جهان پاسخگو باشد. جهان غرب باید درباره ... حق ملت ها در تعیین سرنوشت خود، درباره حق ملت ها در بهرهگیری از ثروت های خود و حتی درباره آزادی شهروندان خود پاسخگو باشد.

(پیام به کنگره عظیم حج ۰۸/۱۱/۱۳۸۲)

نقض حقوق ملتها در تعیین سرنوشت خود

جهان غرب باید درباره کشتار کودکان خردسال در فلسطین، درباره حقوق زن و حفظ کرامت او، درباره حق ملت ها در تعیین سرنوشت خود، درباره حق ملت ها در بهره گیری از ثروت های خود و حتی درباره آزادی شهروندان خود پاسخگو باشد.

(پیام به کنگره عظیم حج ۰۸/۱۱/۱۳۸۲)

زورگویان بین المللی، نقاط ضعف زیادی دارند: جنایت میکنند، فساد میکنند، به حقوق بشر تجاوز میکنند، به حقوق ملتها تعدی میکنند، انسانها را لگدمال میکنند و همه ی کارهای زشت را انجام میدهند؛ آخر هم طلبگار

همه انـد! خب، نقـاط ضـعفشان، بـا حالت تهاجمی و با حالت طلبگاری، گفته و بیان بشود. اینجور نیست که ما برای تهاجمات سیاسـی بین المللی، بخواهیم پاسـخ پیدا کنیم. یک وقتی از بنده سالهای اوایل میپرسـیدند که آقا، شـما در مقابل این حرف چه جوابی داریـد؟ میگفتم ما جواب نداریم؛ ما ادعا داریم و مدعی اینها هستیم؛ در قضـیه ی زن مدعی هستیم؛ در قضـیه ی حقوق بشـر مـدعی هستیم؛ در قضایای حقوق اساسـی انسانها مدعی هستیم. ما مدعی اینها هستیم؛ ما در مقام پاسـخگویی نیستیم. چرا باید سوال بکنند تا کسـی مجبور باشد پاسخ بدهد؟ آنها بی جا میکنند سؤال و ادعا میکنند. این روحیه، روحیه ی خوبی است؛ روحیه ی انقلاب این است؛ این است که حقیقت را روشن و درخشان میکند.

(دیدار رئیس جمهوری و اعضای هیئت دولت ۰۲/۰۶/۱۳۸۷)

پایمال شدن حق ملتها در بهره گیری از ثروتهای خود

جهـان غرب بایـد دربـاره کشـتار کودکـان خردسـال در فلسـطین، دربـاره حقوق زن و حفظ کرامت او، درباره حق ملت ها در تعیین سـرنوشت خود، دربـاره حق ملت هـا در بهره گیری از ثروت هـای خود و حتی درباره آزادی شـهروندان خود پاسـخگو باشد.

(پیام به کنگره عظیم حج ۰۸/۱۱/۱۳۸۲)

نقض آزادی شهروندان غربی

جهان غرب باید درباره کشتار کودکان خردسال

در فلسطین، دربـاره حقوق زن و حفـظ کرامت او، دربـاره حق ملت هـا در تعیین سـرنوشت خود، دربـاره حق ملت ها در بهره گیری از ثروت های خود و حتی درباره آزادی شهروندان خود پاسخگو باشد.

(پیام به کنگره عظیم حج ۰۸/۱۱/۱۳۸۲)

تجاوز به حقوق بشر

زورگویان بین المللی، نقاط ضـعف زیادی دارنـد: جنایت میکننـد، فساد میکننـد، به حقوق بشـر تجاوز میکنند، به حقوق ملتها تعـدی میکننـد، انسانهـا را لگـدمال میکننـد و همه ی کارهـای زشت را انجـام میدهنـد؛ آخر هم طلبگـار همه انـد! خب، نقاط ضعفشـان، بـا حـالت تهـاجمی و با حالت طلبگاری، گفته و بیان بشود. اینجور نیست که ما برای تهاجمات سیاسـی بین المللی، بخواهیم پاسـخ پیـدا کنیم. یـک وقتی از بنـده سالهـای اوایـل میپرسـیدند که آقـا، شـما در مقابل این حرف چه جوابی داریـد؟ میگفتم مـا جواب نـداریم؛ ما ادعا داریم و مـدعی اینها هستیم؛ در قضـیه ی زن مـدعی هستیم؛ در قضـیه ی حقوق بشـر مـدعی هستیم؛ در قضایای حقوق اساسـی انسانها مـدعی هستیم. ما مـدعی اینها هستیم؛ ما در مقام پاسـخگویی نیستیم. چرا بایـد سوال بکننـد تا کسـی مجبور باشد پاسخ بدهد؟ آنها بی جا میکنند سؤال و ادعا میکنند. این روحیه، روحیه ی خوبی است؛ روحیه ی انقلاب این است؛ این است که حقیقت را روشن و درخشان میکند.

(دیدار رئیس جمهوری و اعضای هیئت دولت ۰۲/۰۶/۱۳۸۷)

جنایات غرب

زورگویان بین المللی، نقاط ضعف زیادی دارند: جنایت میکنند، فساد میکنند، به حقوق بشر تجاوز میکنند، به حقوق ملتها تعدی میکنند، انسانها را لگدمال میکنند و همه ی کارهای زشت را انجام میدهند؛ آخر هم طلبگار همه اند! خب، نقاط ضعفشان، با حالت تهاجمی و با حالت طلبگاری، گفته و بیان بشود. اینجور نیست که ما برای تهاجمات سیاسی بین المللی، بخواهیم پاسخ پیدا کنیم... ما مدعی اینها هستیم؛ ما در مقام پاسخگویی نیستیم. چرا باید سوال بکنند تا کسی مجبور باشد پاسخ بدهد؟ آنها بی جا میکنند سؤال و ادعا میکنند. این روحیه، روحیه ی خوبی است؛ روحیه ی انقلاب این است؛ این است که حقیقت را روشن و درخشان میکند.

(دیدار رئیس جمهوری و اعضای هیئت دولت ۰۲/۰۶/۱۳۸۷)

کشتار کودکان در فلسطین

جهان غرب باید درباره کشتار کودکان خردسال در فلسطین، درباره حقوق زن و حفظ کرامت او... پاسخگو باشد.

(پیام به کنگره عظیم حج ۰۸/۱۱/۱۳۸۲)

فساد جهان غرب

زورگویان بین المللی، نقاط ضعف زیادی دارند: جنایت میکنند، فساد میکنند، به حقوق بشر تجاوز میکنند، به حقوق ملتها تعدی میکنند، انسانها را لگدمال میکنند و همه ی کارهای

زشت را انجام میدهند؛ آخر هم طلبگار همه اند! خب، نقاط ضعفشان، با حالت تهاجمی و با حالت طلبگاری، گفته و بیان بشود. اینجور نیست که ما برای تهاجمات سیاسی بین المللی، بخواهیم پاسخ پیدا کنیم... آنها بی جا میکنند سؤال و ادعا میکنند. این روحیه، روحیه ی خوبی است؛ روحیه ی انقلاب این است؛ این است که حقیقت را روشن و درخشان میکند.

(دیدار رئیس جمهوری و اعضای هیئت دولت ۰۲/۰۶/۱۳۸۷)

۲-۲. دشمنشناسی

اشاره

اگر ما به دین و تعمیق دین و ترویج دین و گسترش دینداری اهمیت میدهیم، باید دشمن این رویکرد را بشناسیم. کیست آن جایگاه و آن قدرتی که امروز از گسترش دین و تعمیق دینداری بیمناک است و با آن دشمن است؟ این نقطه عبارت است از استکبار، که در رأسش آمریکاست و فعالترینش صهیونیستها هستند؛ هم شبکه ی صهیونیستی، هم دولت جعلی صهیونیستی؛ اینها دشمن دینداری اند.

(بیانات در دیدار اعضای مجلس خبرگان رهبری ۲۷/۱۱/۱۳۷۹)

این میدان، میدانی است که بیش از همه ی میدانها، فکر در آن اهمیت دارد مطالعه کردن، کار خبره وار انجام دادن، بموقع وارد میدان شدن، دشمن را کاملاً شناختن و روشهای او را سنجیدن.

(بیانات در دیدار اعضای مجلس خبرگان رهبری ۲۷/۱۱/۱۳۷۹)

ما بایـد آرایش جدیـد دشـمن را بشناسـیم؛ اگر نشـناختیم و خوابیـدیم، از بین رفته‌ایم... «إنّ أخا الحرب الأرق و من نام لم ینم عنه»(نهـج‌البلاغه، ن۶۲). مرد جنـگ، بایـد بیـدار باشـد و اگر تو خوابیـدی، لازمه‌اش این نیست که حتماً دشـمنِ تو در سـنگر مقابل، خوابیده باشد؛ او ممکن است بیدار باشد!

(بیانـات در دیـدار بـا اعضای شورای عالی انقلاب فرهنگی، ۲۰/۹/۱۳۷۰، به نقـل از کتـاب حوزه و روحـانیت در نگاه رهبری، ص۴۳۳)

۲-۲-۱. طیفشناسی مخالفین، منکرین و معارضین

اشاره

اگر ما به دین و تعمیق دین و ترویج دین و گسترش دینداری اهمیت میدهیم، باید دشمن این رویکرد را بشناسیم.

(بیانات در دیدار اعضای مجلس خبرگان رهبری ۲۷/۱۱/۱۳۷۹)

دشمنان شبهه القا می کنند. دشمنان هم نه، منکرینِ فکر من و شما به القای شبهه می پردازند. مگر می شود گفت هرکس فکر ما را قبول نـدارد، لال شود، حرف نزنـد، و هیـچ شـبهه ای القا نکنـد؟ مگر می شود این طور گفت؟ به هرحال حرف می زنند، مطلب می پراکنند، به ایجاد تردید می پردازند و شبهه درست می کنند.

(بیانات در جمع روحانیون استان «کهگیلویه و بویراحمد» در آستانه ی ماه محرم ۱۷/۰۳/۱۳۷۳)

غربزدگان داخلی

... امروز، این روشن فکرنماها، به صد سال قبل برگشته‌اند و حرفی را می‌زنند که صد سال قبل از این، غرب‌زدههای مبهوت، ... به تبعیّت اروپایی‌ها می گفتند و... این در واقع، یک ارتجاع به صد سال قبل است! امّا به صرف این که این یک ارتجاع است، می‌شود... در مقابل آن اقدامی نکرد؟

(کتاب حوزه و روحانیت در نگاه رهبری، ص ۵۲۶)

این، حادثه بسیار زشتی است که انسان‌هایی، بدون داشتن صلاحیّت‌های لازم... اظهارنظرهایی بکنند؛ ... در گذشته، جهّال راجع به دین، اظهار نظر می کردند؛ منتها در دایره‌های محدود عامّیانه!

... امروز... همان حرف‌های غلط... در قالب های شبه‌روشن‌فکری و شبه‌علمی بیان می‌شود؛ ... آن کسانی که در حیطه این کار قرار می گیرند، متأسفانه، بخشی از خواصّ و از نخبگان جامعه‌اند؛... برخورد در اینجاها، برخورد فکری است؛ برخورد علمی است؛ برخورد در میدانِ مباحثه است؛ شجاعانه!

(بیانات در آغاز درس خارج فقه، ۲۰/۶/۱۳۷۹، به نقل از کتاب حوزه و روحانیت در نگاه رهبری، ص ۵۴۲)

این حضرات [مسؤولان مجذوب غرب] از این قانون پیروی نمی کنند.

شبهه ای به ذهن آنها می آید، خودشان دچار بی اعتقادی می شوند و بر اثر هزار گونه ابتلاء و

گرفتاری، پایه های ایمان عمیق قلبی شان را موریانه هوی و هوس و رفاه زدگی و دنیاطلبی می جود و می خورد و شبهه دار می شوند؛ آن گاه می آیند شبهه را در افکار عمومی مطرح می کنند و اسمش را هم تجدیدنظر می گذارند! این خیانت به افکار عمومی است. تجدیدنظر یعنی چه؟ یک وقت معنای تجدیدنظر این است که انسان از خطایی، اندیشمندانه و منصفانه برمی گردد. این امر بسیار خوبی است؛ اما تجدیدنظرهای سیاسی، مصلحتی و ناشی از تغییر موقعیتها و تطمیع دشمن، تجدیدنظر نیست؛ اینها هرهری مسلکی است.

(بیانات رهبر معظم انقلاب اسلامی در دیدار جوانان استان اصفهان ۱۲/۰۸/۱۳۸۰)

گردانندگان رادیو و تلویزیونهای بیگانه

مخالفان نظام جمهوری اسلامی فقط یک مشت فحاش هایی که در رادیو و تلویزیون ها بنشینند و یاوه سرایی سیاسی بکنند، نیستند؛ افراد متفکر را به کار گرفته اند؛ آدمهایی را که در زمینه های فکری چه دینی، چه سیاسی می توانند حرفی به میدان بیاورند، به کار گرفته اند و دارند پول خرج می کنند و فکر درست می کنند و آن را به جامعه تزریق می کنند.

(بیانات در دیدار اعضای مجلس خبرگان رهبری ۱۷/۰۶/۱۳۸۴)

متفکرین در خدمت استکبار

مخالفان نظام جمهوری اسلامی فقط یک مشت

فحاش هایی که در رادیو و تلویزیون ها بنشینند و یاوه سرایی سیاسی بکنند، نیستند؛ افراد متفکر را به کار گرفته اند؛ آدمهایی را که در زمینه های فکری چه دینی، چه سیاسی می توانند حرفی به میدان بیاورند، به کار گرفته اند و دارند پول خرج می کنند و فکر درست می کنند و آن را به جامعه تزریق می کنند.

(بیانات در دیدار اعضای مجلس خبرگان رهبری ۱۷/۰۶/۱۳۸۴)

فلاسفه و فیلسوفنمایان غربی

همین تفکراتی که امروز به وسیله ی بعضی از فیلسوفان یا فیلسوف نمایان اروپایی در دنیا پخش می شود که البته نمی خواهم اسم بیاورم... حمّاله الحطب دمکراسی به نوع سوسیال دمکراسیهای غربی است... جوان دانشجو، در معرض هجوم این تفکرات از انواع و اقسامش است.

(بیانات در دیدار اعضای شورای مرکزی نمایندگی ولی فقیه در دانشگاه ها ۷/۰۸/۱۳۶۹)

وهابیون

در دنیا هم اکنون در بُعد اعتقادی، دیگر آن شبهات توحید و خداشناسی و اصل دین که زمانی رایج بود، خیلی مطرح نیست؛ لیکن شبهات گوناگون دیگری مطرح است؛ شبهاتی مربوط به امام زمان(عج)، شبهاتی از ناحیه ی وهابیها نسبت به عقاید شیعی... الان مجموعه ی این شبهات مطرح است.

(بیانات در دیدار با مدرسان و مسؤولان دبیرستان علوم و معارف اسلامی شهید مطهری ۲۷/۱۲/۱۳۶۸)

۲-۲-۲. گستره جغرافیایی تهاجم دشمن

تمام مردم جهان

تلاش جدی استکبار جهانی برای شبههپراکنی با هدف بیاعتبارسازی اسلام در چشم مردم جهان و مسلمانان در این چند سال اخیر، یعنی از حدود پنج، شش سال پیش به این طرف، سیاستهای استکباری هر چه توانستند تلاش کردند تا اسلام را در چشم توده های مردم و ملتها، بی آبرو و بی اعتبار کنند.

(بیانات در دیدار ائمه ی جماعات و روحانیون و مبلغین، در آستانه ی ماه مبارک رمضان ۲۵/۱۱/۱۳۷۱)

مسلمانان و ساکنین کشورهای اسلامی

سیاستهای استکباری هر چه توانستند تلاش کردند تا اسلام را در چشم توده های مردم و ملتها، بی آبرو و بی اعتبار کنند. سعی کردنـد اینها را به اسـلام بی عقیده کنند. به چه نحو؟ به این نحو که جوانانشان را بی اعتقاد و سرگرم فساد کنند؛ ذهنشان را با شبهات مشـغول کننـد و آنها را از آن ایمان عمیق دور کننـد. در کشور ما هم تلاش کردند. در دیگر کشورهای اسـلامی - در عراق، در کشورهای شمال آفریقا و در کشورهای شرق اسلامی - هر چه توانستند کردند.

(بیانات در دیدار ائمه ی جماعات و روحانیون و مبلغین، در آستانه ی ماه مبارک رمضان ۲۵/۱۱/۱۳۷۱)

۲-۲-۳. اهداف و سیاستهای دشمن

اشاره

باید ببینیم توجّه حملات دشمن، به کجاست؛ به چه چیزی دل و امید بسته است و آماج حملاتش چیست.

(بیانات رهبر معظم انقلاب اسلامی در دیدار اعضای مجلس خبرگان، ۱۵/۶/۱۳۸۰، به نقل از کتاب حوزه و روحانیت در نگاه رهبری، ص ۵۲۵)

ما باید آرایش جدید دشمن را بشناسیم؛ اگر نشناختیم و خوابیدیم، از بین رفته‌ایم... «إنّ أخا الحرب الأرق و من نام لم ينم عنه». مرد جنگ، باید بیدار باشد و اگر تو خوابیدی، لازمه‌اش این نیست که حتماً دشمنِ تو در سنگر مقابل، خوابیده باشد؛ او ممکن است بیدار باشد!

(بیانات در دیدار با اعضای شورای عالی انقلاب فرهنگی، ۲۰/۹/۱۳۷۰، به نقل از کتاب حوزه و روحانیت در نگاه رهبری، ص۴۳۳)

بی‌اعتقادسازی جوانان نسبت به اسلام، تشیع و انقلاب اسلامی

فکر اسلامی بویژه پس از انقلاب اسلامی مورد چالش جدی قرار گرفته و این روند ادامه خواهد یافت. ما باید خود را آماده کنیم.

(پیام به همایش جهانی حکمت مطهر ۰۶/۰۲/۱۳۸۳)

دستگاه عظیم فیلم سازی هالیوود و شرکت های هالیوودی برای اسلام ستیزی مأموریت پیدا کردند... دستور است که علیه اسلام، علیه روحانیت، علیه قرآن، علیه تشرّع و تدین فیلم بسازند، فضلاً از انقلاب اسلامی؛ که

خوب، خیلی واضح علیه انقلاب اسلامی میسازند و میگویند. اینها دشمنند؛ دشمن رویکرد دینداری و دین پذیری و اعتماد به دین و گسترش این معنا، عبارت است از استکبار.

(بیانات در دیدار ائمه ی جماعات و روحانیون و مبلغین، در آستانه ی ماه مبارک رمضان ۲۵/۱۱/۱۳۷۱)

یکی از مهمترین نقاط آماج این کارها، افکار دینی و بخصوص افکار اسلامی است. البته بعد از برپا شدن جمهوری اسلامی، بخصوص افکار شیعه هم آماج همین چیزها قرار گرفته است. شما شاید شنیده باشید که در سرزمین فلسطین به وسیله ی صهیونیست ها یا در امریکا کنفرانس های شیعه شناسی تشکیل می شود و کسانی روی آراء و لایه های فکری و شکل اجتماعی شیعیان تحقیق می کنند؛ این برای این است که بتوانند با شیعه مبارزه کنند. باید شیعه را بشناسند تا بتوانند با او مبارزه کنند.

(بیانات در دیدار اعضای مجلس خبرگان رهبری ۲۷/۱۱/۱۳۷۹)

مبارزه با حقانیت اسلام و مقابله با ظواهر اسلامی

آنچه مربوط به ایمان مردم است، آنچه مربوط به حقانیت اسلام و قرآن و احکام الهی است، آنچه مربوط به درآمیختگی و وحدت دین و سیاست است، آنچه مربوط به مبانی خاص جمهوری اسلامی است؛ همه ی اینها مورد چالش است و این چالش به شکل بسیار جدی دارد دنبال می شود.

(بیانات در دیدار اعضای مجلس خبرگان رهبری ۱۷/۰۶/۱۳۸۴)

قضـیه فقط این نیست که یک دولتِ مثلاً لائیکی بگوید که ما نمی خواهیم محجبه یی باشد؛ نه، این ها اصلاً از اسلام به شدت احساس خطر کرده اند.

(سخنرانی در دیدار با مجمع نمایندگان طلاب و فضلای حوزه ی علمیه ی قم، ۰۷/۰۹/۱۳۶۸)

بیاعتبارسازی اسلام در چشم مردم جهان و مسلمانان

تلاش جدی اسـتکبار جهانی برای شـبههپراکنی با هدف بیاعتبارسازی اسـلام در چشم مردم جهان و مسلمانان در این چند سال اخیر، یعنی از حدود پنج، شش سال پیش به این طرف، سیاستهای استکباری هر چه توانستند تلاش کردند تا اسلام را در چشم توده های مردم و ملتها، بی آبرو و بی اعتبار کنند.

(بیانات در دیدار ائمه ی جماعات و روحانیون و مبلغین، در آستانه ی ماه مبارک رمضان ۲۵/۱۱/۱۳۷۱)

بی اعتقادسازی مردم نسبت به حاکمیت اسلامی

یک نکته ی اساسیِ دیگر این است که امروز علاوه بر این که بایـد به مسائل اعتقادی اسـلام پرداخت و اعتقاد به اسـلام را در ذهنها و دلها راسخ نمود، باید اعتقاد به حاکمیت اسـلام را هم راسخ کرد. این مطلب واضح است. این امری است که مسلمانان عالم در طول قرنهای متمادی و بخصوص متفکّرین بزرگ در قرن اخیر – از سید جمال اسدآبادی تا اقبال لاهوری،

تا بزرگان فکر و انـدیشه، تا علمای بزرگی در داخل کشور خود ما – دنبال آن بوده اند که دین خدا را حاکم کنند و این ادامه ی راه پیغمبران بوده است. امروز دسـتها، زبانهـا، نوشـته هـا و امواج تبلیغـاتی، در این امر واضـح ایجاد خـدشه و درباره ی آن، سؤال ایجاد می کنند. بایستی این را در ذهنها مستحکم کنید.

(بیانات در دیدار علما و روحانیون در آستانه ی ماه محرم، ۰۲/۰۲/۱۳۷۷)

جلوگیری از گسترش دین و تعمیق دینداری

کیست آن جایگـاه و آن قـدرتی که امروز از گسـترش دین و تعمیق دینـداری بیمنـاک است و بـا آن دشـمن است؟ این نقطه عبارت است از استکبار، که در رأسش آمریکاست و فعالترینش صهیونیستها هستند... اینها دشمن دینداری اند.

(بیانات در دیدار اعضای مجلس خبرگان رهبری، ۲۷/۱۱/۱۳۷۹)

تقدسزدایی و معارضه مستقیم با ارکان دین (قرآن، رسول اکرم و...)

اینکه شما ملاحظه می کنید از سالهای دهه ۶۰، از دوران حیات با برکت امام، چه دشمنان بیرونی و چه مزدوران یا نوکران بی مزد و منت آنهـا از داخل، مقـدسات دینی را، حقایق دینی را، بیّنات اسـلامی را مورد تردیـد و انکار قرار دادنـد، این یک چیز تصادفی نبوده است؛ روی این تکیه داشته اند. این مسئله از ماجرای سلمان رشدی آغاز شد تا فیلمهای ضد اسلام هالیوودی، تا کاریکاتورها، تا قرآن سوزی، تا حوادث گوناگونی

که علیه اسلام در این گوشه و آن گوشه اتفاق افتاد، برای اینکه ایمان مردم را به اسلام و مقدسات اسلامی کم کنند.

(بیانات در اجتماع بزرگ مردم قم ۲۷/۷/۱۳۸۹)

کاریکاتورهای علیه نبی مکرم اسلام را دست کم نگیرید. البته شروعش از سلمان رشدی شد؛ اما قبل از او و بعد از او دستگاه عظیم فیلم سازی هالیوود و شرکت های هالیوودی برای اسلام ستیزی مأموریت پیدا کردند. آن وقت دنباله روهاشان در ایران میگویند جمهوری اسلامی توقع دارد که هنرمند با دستور عمل کند! شماها دارید با دستور عمل میکنید؛ به خیالتان ما نمیفهمیم؟! دستور است که علیه اسلام، علیه روحانیت، علیه قرآن، علیه تشرّع و تدین فیلم بسازند، فضلاً از انقلاب اسلامی؛ که خوب، خیلی واضح علیه انقلاب اسلامی میسازند و میگویند. اینها دشمنند؛ دشمن رویکرد دینداری و دین پذیری و اعتماد به دین و گسترش این معنا، عبارت است از استکبار.

(بیانات در دیدار اعضای مجلس خبرگان رهبری، ۲۷/۱۱/۱۳۷۹)

استفاده از منابع گسترده مالی در خدمت تبلیغ

پول و قدرت پولی امروز توانسته ظریف ترین، لطیف ترین و شیواترین حقایق عالم ماده را هم در خدمت بگیرد؛ همین هنری که جوان عزیزمان آمدند این جا گفتند.

(بیانات در دیدار جمعی از دانشجویان برگزیده و نمایندگان تشکل های دانشجویی ۲۴/۰۷/۱۳۸۴)

امروز در دنیا پول خرج می کنند و فیلمهای گران قیمت می سازند، برای این که غیرمستقیم فکری را وارد ذهنها کنند یا فکری را از ذهنها بیرون بیاورند.

(بیانات در دیدار علما و روحانیون استان همدان ۱۵/۰۴/۱۳۸۳)

مخالفان نظام جمهوری اسلامی... دارند پول خرج می کنند و فکر درست می کنند و آن را به جامعه تزریق می کنند.

(بیانات در دیدار اعضای مجلس خبرگان رهبری ۱۷/۰۶/۱۳۸۴)

۲-۲-۴. ابزارهای دشمن

اشاره

امروز نشر افکار باطل نه فقط به وسیله ی ابزارهای ارتباط جمعیِ فراوان مثل رادیو، تلویزیون، اینترنت و انواع و اقسام روشهای الکترونیکی انجام می گیرد، بلکه از شیوه های هنری هم استفاده می شود. امروز در دنیا پول خرج می کنند و فیلمهای گران قیمت می سازند، برای این که غیرمستقیم فکری را وارد ذهنها کنند یا فکری را از ذهنها بیرون بیاورند.

(بیانات در دیدار علما و روحانیون استان همدان ۱۵/۰۴/۱۳۸۳)

ابزارهای مکتوب

امروز دستها، زبانها، نوشته ها و امواج تبلیغاتی، در این امر واضح ایجاد خدشه و درباره ی آن، سؤال ایجاد می کنند. بایستی این را در ذهنها مستحکم کنید.

(بیانات در دیدار علما و روحانیون در آستانه ی ماه محرم ۰۲/۰۲/۱۳۷۷)

ماهواره

امروز دستها، زبانها، نوشته ها و امواج تبلیغاتی، در این امر واضح ایجاد خدشه و درباره ی آن، سؤال ایجاد می کنند. بایستی این را در ذهنها مستحکم کنید.

(بیانات در دیدار علما و روحانیون در آستانه ی ماه محرم ۰۲/۰۲/۱۳۷۷)

اینترنت

امروز صدها سایت اصلی و هزاران سایت فرعی در اینترنت وجود دارد که هدف عمده شان این است که تفکّرات اسلامی و بخصوص تفکّرات شیعی را مورد تهاجم قرار دهند.

(بیانات در دیدار اعضای مجلس خبرگان رهبری ۲۷/۱۱/۱۳۷۹)

امروز نشر افکار باطل نه فقط به وسیله ی ابزارهای ارتباط جمعیِ فراوان مثل رادیو، تلویزیون، اینترنت و انواع و اقسام روشهای الکترونیکی انجام می گیرد، بلکه از شیوه های هنری هم استفاده می شود. امروز در دنیا پول خرج می کنند و فیلمهای گران قیمت می سازند، برای این که غیرمستقیم فکری را وارد ذهنها کنند یا فکری را از ذهنها بیرون بیاورند..

(بیانات در دیدار علما و روحانیون استان همدان ۱۵/۰۴/۱۳۸۳)

رادیو و تلویزیون و ابزارهای ارتباط جمعی

عزیزان من! امروز تهاجم فرهنگی با استفاده از ابزارها و فناوریهای جدید ارتباطی خیلی جدی است؛ صدها وسیله و راهروِ اطلاعات به سمت فکر

جوان و نوجوان ما وجود دارد؛ از انواع شیوه های تلویزیونی و رادیویی و رایانه ای و امثال اینها دارند استفاده می کنند و همین طور به صورت انبوه، افکار و شبهه های گوناگون را در آنها می ریزند. باید در مقابل اینها ایستاد. امروز نمی شود به همان روشهای قدیمی خودمان اکتفا کنیم؛ البته که جوان نمی آید.

(دیدار با روحانیون ۱۷/۰۸/۱۳۸۵)

شما ببینید تلویزیون، رادیو، وسائل الکترونیکی، اینترنت و دیگر وسائل ارتباطاتی، امروز در دنیا در خدمت چه اهدافی قرار دارد.

(بیانات در دیدار روحانیون و طلاب تشیع و تسنن کردستان ۲۳/۰۲/۱۳۸۸)

ابزارهای الکترونیکی

عزیزان من! امروز تهاجم فرهنگی با استفاده از ابزارها و فناوریهای جدید ارتباطی خیلی جدی است؛ صدها وسیله و راهروِ اطلاعات به سمت فکر جوان و نوجوان ما وجود دارد؛ از انواع شیوه های تلویزیونی و رادیویی و رایانه ای و امثال اینها دارند استفاده می کنند و همین طور به صورت انبوه، افکار و شبهه های گوناگون را در آنها می ریزند. باید در مقابل اینها ایستاد. امروز نمی شود به همان روشهای قدیمی خودمان اکتفا کنیم؛ البته که جوان نمی آید.

(دیدار با روحانیون ۱۷/۰۸/۱۳۸۵)

شما ببینید تلویزیون، رادیو، وسائل الکترونیکی، اینترنت و دیگر وسائل ارتباطاتی، امروز در دنیا در خدمت چه اهدافی قرار دارد.

(بیانات در دیدار روحانیون و طلاب تشیع و تسنن کردستان ۲۳/۰۲/۱۳۸۸)

امروز نشر افکار باطل نه فقط به وسیله ی ابزارهای ارتباط جمعیِ فراوان مثل رادیو، تلویزیون، اینترنت و انواع و اقسام روشهای الکترونیکی انجام می گیرد، بلکه از شیوه های هنری هم استفاده می شود.

(بیانات در دیدار علما و روحانیون استان همدان ۱۵/۰۴/۱۳۸۳)

سینما

امروز استکبار به این اکتفا نمیکند که شمشیر نشان بدهد؛ شمشیر هم نشان میدهد، اما در کنار او به ده ها شیوه ی دیگر متوسل میشود برای این که آن فکر غلط، آن راه خطا، آن روش ستمگرانه و طغیانگر را بر ملتها تحمیل کند. امروز طبق اطلاعات قطعی ثابت شده است که مؤسسه ی عظیم هالیوود و شرکتهای بزرگ سینمائی با سیاستهای استکباری آمریکا همراهی و همکاری مستمر و باب میل دارند. این مؤسسه ی بزرگ فیلم سازی و سینمائی که ده ها کمپانی بزرگ فیلم ساز از هنرمند و از کارگردان و از بازیگر و از نمایش نامه نویس و فیلم نامه نویس و سرمایه گذار در آن گرد هم جمع شدند، در خدمت هدفی دارند حرکت میکنند. آن هدف عبارت

است از اهداف سیاست استکباری ای که دولت آمریکا را هم همان سیاستها دارد میچرخاند. اینها چیز کوچکی نیست.

(بیانات در دیدار روحانیون و طلاب تشیع و تسنن کردستان ۲۳/۰۲/۱۳۸۸)

امروز هنر سینمایی - که من هالیوود را به عنوان برجسته ترین، مثال زدم؛ والا بقیه ی مجموعه های سینمایی دنیا هم همین طورند - در خدمت اشاعه ی فحشا، اشاعه ی پوچی، اشاعه ی بی هویتی انسان، در خدمت خشونت، در خدمت مشغول کردن بدنه ی ملتها به یکدیگر است تا طبقه ی متعالی و بالا بتوانند بی دغدغه زندگی کنند. سینما که یک هنر بسیار پیشرفته و مدرن است، این گونه است؛ شعر هم همین طور است؛ قصه هم همین طور است؛ نقاشی هم همین طور است؛ انواع شعبه های هنر همین گونه است.

(بیانات در دیدار جمعی از دانشجویان برگزیده و نمایندگان تشکل های دانشجویی ۲۴/۰۷/۱۳۸۴)

امروز در دنیا پول خرج می کنند و فیلمهای گران قیمت می سازند، برای این که غیرمستقیم فکری را وارد ذهنها کنند یا فکری را از ذهنها بیرون بیاورند.

(بیانات در دیدار علما و روحانیون استان همدان ۱۵/۰۴/۱۳۸۳)

امروز برجسته ترین و تواناترین مجموعه ی سینمایی دنیا در «هالیوود» است. شما ببینید

هالیوود در خدمت چیست، در خدمت کیست، در خدمت کدام فکر و کدام جهت و کدام خواب برای بشریت بیچاره ی رو به رشد است.

(بیانات در دیدار جمعی از دانشجویان برگزیده و نمایندگان تشکل های دانشجویی ۲۴/۰۷/۱۳۸۴)

شرکت های هالیوودی برای اسلام ستیزی مأموریت پیدا کردند... دستور است که علیه اسلام، علیه روحانیت، علیه قرآن، علیه تشرّع و تدین فیلم بسازند، فضلاً از انقلاب اسلامی؛ که خوب، خیلی واضح علیه انقلاب اسلامی میسازند و میگویند. اینها دشمنند.

(بیانات در دیدار اعضای مجلس خبرگان رهبری ۲۷/۱۱/۱۳۷۹)

۲-۲-۵. گروههای هدف دشمن

جوانان

بدانید که دشمن، اولین نقطه ای را که مورد توجه قرار میدهد، آن نقطه ی فعال است که یکی از بخشهای آن، عبارت است از نسل جوان؛ چون امید به نسل جوان است و سازنده ی آینده، نسل جوان است، لذا آنجا را دشمن هدف قرار می دهد.

(بیانات در دیدار روحانیون و طلاب تشیع و تسنن کردستان ۲۳/۰۲/۱۳۸۸)

دشمن دارد از ابزارهای هنری استفاده می کند؛ از ابزارهای مدرن تبلیغی استفاده می کند و حرفها

را پخش می کند؛ آماج عمده هم جوانهای ما هستند.

(بیانات در دیدار اعضای مجلس خبرگان رهبری ۱۷/۰۶/۱۳۸۴)

روشنفکران و دانشجویان

دانشجو، غیر از آن جوانِ در بازار است که نه از مجله ی خارجی، نه از کتاب خارجی و نه از معارف بیرون این مرز اصلاً مطلع نیست. دانشجو، قاعدتاً اطلاع پیدا می کند و آگاه و هوشیار است و معارف دنیا برایش مطرح می شود. پس این فرد، در معرض نفوذ آسیبهای فرهنگی و بی مبالاتی در مقابل دین و بی تفاوتی در مقابل ارزشهای دینی و انقلابی است.

(بیانات در دیدار اعضای شورای مرکزی نمایندگی ولی فقیه در دانشگاه ها ۷/۰۸/۱۳۶۹)

همین تفکراتی که امروز به وسیله ی بعضی از فیلسوفان یا فیلسوف نمایان اروپایی در دنیا پخش می شود... جوان دانشجو، در معرض هجوم این تفکرات از انواع و اقسامش است.

(بیانات در دیدار اعضای شورای مرکزی نمایندگی ولی فقیه در دانشگاه ها ۷/۰۸/۱۳۶۹)

شبهه هائی که در ذهن جوان شما، دانشجوی شما، حتّی دانش آموز شما القاء میکنند، شبهه هائی از جنس روز است. در مقابل این کی میخواهد بایستد؟

(بیانات در دیدار روحانیون و طلاب تشیع و تسنن کردستان ۲۳/۰۲/۱۳۸۸)

... حاجت سوم به فعالیتهای حوزه ی علمیه، نیاز روشنفکران و جوانان است. اینها قشری هستند که در مقابل شبهات قرار می گیرند. در همه جا اولین مخاطب شبهه ها، روشنفکران و اهل فکر و اندیشه اند که غالبا در میان جوانان و صاحبان فکر و اندیشه و تحصیلکرده ها هستند.

(بیانات در آغاز درس خارج فقه ۱۴/۰۶/۱۳۷۴)

کودکان

امروز هم، آدم، قرائن و شواهدی را مشاهده می کند که اینها، می‌خواهند هجمه‌های قوی فلسفی بیاورند؛ آن وقت، درست نقطه مقابل ما که فلسفه را یک امر کاملا مربوط به خواصّ قرار داده‌ایم ... آنها بر عکس، فلسفه را در سطوح مختلف ترویج کرده‌اند؛ یکی از رشته‌های تألیف و کار فلسفی، فلسفه برای کودکان است؛ کتاب‌های متعدّد نوشته‌اند برای کودکان؛ فلسفه برای کودکان، یعنی ذهن بچّه را از اوّل، با همان مبانی فلسفی که امروز، مورد پسند لیبرال دموکراسی است،]بار آوردن![یقینا در نظام شوروی سابق و نظام‌های مارکسیستی، دستگاه فلسفه، اگر برای کودکان و نوجوانان بود، آن چیزی]تهیه می‌شد[که منتهی بشود مثلاً به فلسفه علمی مارکس! ما از این، غفلت داریم.

(بیانات مقام معظم رهبری در جمع نخبگان و فضلای علوم عقلی اسلامی حوزه علمیه قم، ۲۹/۱۰/۱۳۸۲، به نقل از کتاب حوزه و روحانیت در نگاه رهبری، ص ۵۶۸)

ص: ۱۲۲

۲-۲-۶. شیوه های دشمن برای تهاجم

اشاره

امروز دشمن از همه ی روشها استفاده می کند.

(بیانات در دیدار اعضای مجلس خبرگان رهبری ۲۷/۱۱/۱۳۷۹)

علاج نگرانی مبارزه است؛ مبارزه ی در خور و شایسته، ورود در میدان... دشمن را کاملاً شناختن و روشهای او را سنجیدن.

(بیانات در دیدار اعضای مجلس خبرگان رهبری ۲۷/۱۱/۱۳۷۹)

تأثیرگذاری بر حوزه احساس جوانان

... زمان پیش رفته، تغییر زیاد شده، راه های نفوذ در ذهن جوانها زیاد شده. این راه ها را باید بشناسید و بخصوص باید مواجهه ی با دشمن را در حوزه ی تفکر و احساس جوانها اهمیت بدهید.

(بیانات در دیدار روحانیون و طلاب تشیع و تسنن کردستان ۲۳/۰۲/ ۱۳۸۸ به نقل از کتاب حوزه و روحانیت در نگاه رهبری، ص ۴۰۱)

مشغول کردن ذهن جوانان با شبهات

امروز، دشمن با شیوه بسیار زیرکانهای در داخل، در حال یک جنگ و مبارزه تمام عیار فرهنگی علیه ماست؛... نسل جوان، در حال تباه شدن تدریجی بوسیله دشمن است؛ دشمن روی این نسل جوان که مایه تکیه و امید است، دارد به تدریج، با شکل‌ها و شیوه‌های گوناگون، کار و تلاش [می‌کند]... این تلاش هم، عمدتاً فرهنگی است؛... البته محافلی برای این که جوانان را ببرند و آلوده به فساد بکنند، وجود دارد که جنبه غیرفرهنگی و جنبه عملی دارد؛ لیکن، آنچه بیش از همه خطرناک است، ذهن و فکر و روحیه جوان است.

(بیانات در دیدار روحانیون و طلاب تشیع و تسنن کردستان ۲۳/۰۲/ ۱۳۸۸ به نقل از کتاب حوزه و روحانیت در نگاه رهبری، ص ۴۰۱)

ص: ۱۲۳

امروز شبهه هائی مطرح میشود... هدفش فقط این است که یکی را از یک فکری منتقل کند به یک فکر دیگری؛ هدفش این است که پشتوانه های انسانی نظام را از بین ببرد؛ مبانی اصلی نظام را در ذهنها مخدوش کند.

(بیانات در اجتماع بزرگ طلاب و فضلای حوزه علمیه قم ۲۹/۷/۱۳۸۹)

سعی کردند اینها را به اسلام بی عقیده کنند. به چه نحو؟ به این نحو که جوانانشان را بی اعتقاد و سرگرم فساد کنند؛ ذهنشان را با شبهات مشغول کنند و آنها را از آن ایمان عمیق دور کنند.

(بیانات در دیدار ائمه ی جماعات و روحانیون و مبلغین، در آستانه ی ماه مبارک رمضان ۲۵/۱۱/۱۳۷۱)

تلاش برای سست کردن ایمان مذهبی مردم

امروز، مهم ترین آماج تهاجم دشمنان، ایمان مذهبی مردم است؛ چون تا وقتی ایمان مذهبی جوانان و این مردم و این زن و مرد، وجود دارد و مستحکم است، نفوذ دشمن در پایه‌های این نظام، ممکن نیست؛ لذا می‌خواهند این ایمان را که در حقیقت، حصار منیع این نظام است از بین ببرند. حفظ این ایمان، یکی از بزرگ‌ترین وظایف است.

(بیانات رهبر معظم انقلاب اسلامی در دیدار طلاب و روحانیون اصفهان، ۲۳/۲/۱۳۸۸، به نقل از کتاب حوزه و روحانیت در نگاه رهبری، ص۴۰۲)

ابهامآفرینی، اشکالتراشی و استدلالسازی

ابهام آفرینی یکی از سیاستهای اصلی

کانونهای مبارزه با جمهوری اسلامی است. ابهام آفرینی و ایجاد نقطه ی کور برای ذهنها، خودش یک سیاست است.

(بیانات در دیدار با دانشجویان دانشگاه شهید بهشتی ۲۲/۰۲/۱۳۸۲)

فراوان علیه اسلام شبهه درست کردند، به اشکال‌تراشی پرداختند و استدلال سازی کردند تا بلکه بتوانند عقاید اسلامی را سست و موهوم کنند.

(بیانات در اجتماع بزرگ مردم در صحن امام خمینی(ره) مشهد مقدس رضوی ۰۱/۰۱/۱۳۷۶)

سوء استفاده از آزادی اندیشه و ترویج افسارگسیختگی فکری

این که در محیط فکر و اندیشه و فرهنگ، جولان فکری افراد و گشودن راههای تازه باید تشویق شود، حرف درستی است؛ اما این نباید به افسار گسیختگی فکری دشمنان اسلام منتهی گردد.

(بیانات در دیدار جمع کثیری از کارگران و معلمان، به مناسبت روز کارگر و هفته ی معلم ۱۵/۰۲/۱۳۷۸)

استفاده از روشهای تخریبی

تهاجم هم تهاجم استدلالی نیست؛ از روشهای تخریبی و از روشهای روانشناسانه و غیره استفاده می کنند.

(بیانات در دیدار اعضای مجلس خبرگان رهبری ۲۷/۱۱/۱۳۷۹)

استفاده از روشهای روانشناسانه

تهاجم هم تهاجم استدلالی نیست؛ از روشهای تخریبی و از روشهای روانشناسانه و غیره استفاده می کنند.

(بیانات در دیدار اعضای مجلس خبرگان رهبری ۲۷/۱۱/۱۳۷۹)

استفاده از روشهای هنری

دشمن دارد از ابزارهای هنری استفاده می کند؛ از ابزارهای مدرن تبلیغی استفاده می کند و حرفها را پخش می کند.

(بیانات در دیدار اعضای مجلس خبرگان رهبری ۲۷/۱۱/۱۳۷۹)

امروز نشر افکار باطل نه فقط به وسیله ی ابزارهای ارتباط جمعیِ فراوان مثل رادیو، تلویزیون، اینترنت و انواع و اقسام روشهای الکترونیکی انجام می گیرد، بلکه از شیوه های هنری هم استفاده می شود.

(بیانات در دیدار علما و روحانیون استان همدان ۱۵/۰۴/۱۳۸۳)

این مسئله ی کاریکاتورهای علیه نبی مکرم اسلام را دست کم نگیرید. البته شروعش از سلمان رشدی شد؛ اما قبل از او و بعد از او دستگاه عظیم فیلم سازی هالیوود و شرکت های هالیوودی برای اسلام ستیزی مأموریت پیدا کردند.

(بیانات در دیدار اعضای مجلس خبرگان رهبری ۲۷/۱۱/۱۳۷۹)

اشاعه بیبندوباری و اباحیگری

در داخل کشور، از طرق مختلف، پایه های

ایمان مردم، بخصوص نسل جوان را متزلزل کنند؛ از اشاعه ی بی بندوباری و اباحیگری، تا ترویج عرفانهای کاذب جنس بدلی عرفان حقیقی تا ترویج بهائیت، تا ترویج شبکه ی کلیساهای خانگی؛ اینها کارهائی است که امروز با مطالعه و تدبیر و پیش بینی دشمنان اسلام دارد انجام میگیرد؛ هدفش هم این است که دین را در جامعه ضعیف کند.

(بیانات در اجتماع بزرگ مردم قم ۲۷/۷/۱۳۸۹)

ترویج ادیان، عرفانها و مذاهب انحرافی

در داخل کشور، از طرق مختلف، پایه های ایمان مردم، بخصوص نسل جوان را متزلزل کنند؛ از اشاعه ی بی بندوباری و اباحیگری، تا ترویج عرفانهای کاذب جنس بدلی عرفان حقیقی تا ترویج بهائیت، تا ترویج شبکه ی کلیساهای خانگی؛ اینها کارهائی است که امروز با مطالعه و تدبیر و پیش بینی دشمنان اسلام دارد انجام میگیرد؛ هدفش هم این است که دین را در جامعه ضعیف کند.

(بیانات در اجتماع بزرگ مردم قم ۲۷/۷/۱۳۸۹)

عرضه باطل در لباس حق

امیرالمؤمنین(علیه الصّلاه والسّلام) در یکی از خطبه هایی که دردمندی آن بزرگوار، در کلمات و جملات آن آشکار است... می فرمایند: اگر حق صریح و خالص بود، کسی به شبهه نمی افتاد و اگر باطل لخت و عریان ظاهر می شد، کسی از آن

تعقیب نمی کرد. «ولکن یوخذ من هذا ضغث و من هذا ضغث فیمزجان فهنالك یستولی الشّیطان علی اولیائه». یعنی دستهای کج اندیش و ترفندکار، قسمتی از حق را با باطل مخلوط می کنند و لعابی از حق روی باطل می دهند تا باطل قابل عرضه شود و برای مردم ساده لوح، قابل قبول باشد. این جاست که شیطان بر دوستانش مستولی شده و حق مشتبه می شود.

(بیانات در دیدار با جمعی از مسؤولان و کارکنان نهادها و سازمانهای خدماتی و حمایت کننده از مستضعفان و محرومان ۱۲/۰۷/۱۳۶۸)

تفرقه افکنی و بد نمایاندن معارف اعتقادی و فقهی مذاهب برای یکدیگر

دشمنان اسلام، برای تفرقه افکنی میان مسلمانان، همواره به بد نمایاندن معارف اعتقادی و فقهی مذاهب آنان برای یکدیگر، دست زده اند.

(پیام به کنگره ی جهانی هزاره ی شیخ مفید ۲۸/۰۱/۱۳۷۲)

تمرکز بر روی نقطه فعال جامعه یعنی نسل جوان

بدانید که دشمن، اولین نقطه ای را که مورد توجه قرار میدهد، آن نقطه ی فعال است که یکی از بخشهای آن، عبارت است از نسل جوان؛ چون امید به نسل جوان است و سازنده ی آینده، نسل جوان است، لذا آنجا را دشمن هدف قرار می دهد.

(بیانات در دیدار روحانیون و طلاب تشیع و تسنن کردستان ۲۳/۰۲/۱۳۸۸)

امروز، دشمن با شیوه بسیار زیرکانه ای در داخل، در حال یک جنگ و مبارزه تمام عیار فرهنگی علیه ماست؛... نسل جوان، در حال تباه شدن تدریجی بوسیله دشمن است؛ دشمن روی این نسل جوان که مایه تکیه و امید است، دارد به تدریج، با شکل‌ها و شیوه‌های گوناگون، کار و تلاش [می‌کند].

(سخنرانی در آغاز هفتمین گردهمایی ائمه جمعه سراسر کشور، ۲۵/۶/۱۳۷۰ ، به نقل از کتاب حوزه و روحانیت در نگاه رهبری، ص ۴۰۱)

استفاده از قالبهای شبه فلسفی و اصطلاحات و ادبیات روشنفکری

امروز در دنیا، در قالب فلسفه‌هایی که گاهی عمقی هم ندارد؛ ولی صورت فلسفی دارد، ذهن انسان‌ها را شکل می‌دهند؛ بعضی از اینها، حتی در خدمت سیاست‌ها قرار می‌گیرد! کسانی به نام فیلسوف، ... در غرب، وجود داشتند که بدون تردید، در خدمت سیاست‌های سرمایه‌داری کار کردند؛ البته... اسمی از نظام سرمایه‌داری نیاوردند؛ امّا آنچه آنها به عنوان فلسفه دادند، در خدمت نظام سرمایه‌داری است.

این، معنایش، این است که آن کسانی که دنیا را طعمه سیاستِ خود می‌دانند، از همه راه‌ها استفاده می‌کنند و این، یکی از را... ه‌های نزدیک ساختنِ ذهن مخاطبان و ذهن ملّت‌هاست، اینها، ذهن‌ها را از این طریق، منحرف می‌کنند.

(بیانات مقام معظم رهبری در دیدار علما و طلاب استان فارس، ۱۱/۲/۱۳۸۷، به نقل از کتاب حوزه و روحانیت در نگاه رهبری، ص ۶۱۳)

امروز متأسفانه شبهه هایی مطرح می شود که از لحاظ محیط و محفل طلبگی هیچ اهمیتی ندارد؛ یعنی در عالم طلبگی، این شبهه ها راحت قابل حل است؛ منتها چون تحت اصطلاح روشنفکری بیان می گردد، خیال می شود شبهه ی مهمی است. بنابراین ممکن است در ذهن کسانی اثر بگذارد. اینها را باید با زبان و منطق و روحیه ی قوی پاسخ داد.

(بیانات در دیدار اعضای هیأت علمی کنگره ی امام خمینی(ره) ۰۴/۱۱/۱۳۷۸)

تولید افکار انحرافی و تزریق آن در جامعه

مخالفان نظام جمهوری اسلامی فقط یک مشت فحاش هایی که در رادیو و تلویزیون ها بنشینند و یاوه سرایی سیاسی بکنند، نیستند؛ افراد متفکر را به کار گرفته اند؛ آدمهایی را که در زمینه های فکری چه دینی، چه سیاسی می توانند حرفی به میدان بیاورند، به کار گرفته اند و دارند پول خرج می کنند و فکر درست می کنند و آن را به جامعه تزریق می کنند.

(بیانات در دیدار اعضای مجلس خبرگان رهبری ۱۷/۰۶/۱۳۸۴)

شناخت فرصتها و نقاط آسیبپذیر و ضربه به نظام از آن طریق

خیال می کنید دشمن بیکار است!؟ یک لحظه، دشمن بیکار نیست. هر وقت، هر طور بتواند، عمل می کند. همین قضایایی که اخیرا پیشامد کرد قضایای مشهد و امثال آن کار

دشـمن است. دشـمن جهاز فکری خودش را به کار انـداخته، برای این که ببیند چه وقت می شود ضـربه زد. درست مثل میدان جنـگ! همین طور که امیرالمؤمنین (علیه السـلام) فرمود: «و ان اخـا الحرب الارق و من نام لم ینم عنه.» شـما اگر داخل سـنگر خوابت ببرد، دلیل بر این نیست که سنگرنشـین رو به روی شـما هم خوابش برده است. شـما اگر غافل شدی، باید انتظار داشـته باشی که ضربه را، بلافاصله بخوری! دشمن، هوشیار نشسته است. میلیونها دلار، بلکه اگر مبالغه نباشد میلیاردها دلار صرف می کنند، تا بتوانند ضـربه ی کاری را به این انقلاب بزنند. اینها که با این انقلاب آشتی بکن نیستند. هر وقتی به گونه ای در صدد وارد آوردن ضربه اند.

(بیانات در دیدار نمایندگان دوره ی چهارم مجلس شورای اسلامی ۲۰/۰۳/۱۳۷۱)

مسائل کشور ما دو نوع است: مسائل عام و همیشـگی و مسائل موسمی. دشمن برای ضربه زدن به کشور و نظام اسلامی، هم از وسایل عام و همیشـگی و هم از وسایل موسـمی اسـتفاده می کند. دشـمن در هر فصلی ملاحظه می کند که چه کار باید کرد؛ مثلاً نزدیک فصل انتخابات چه کار باید کرد. البته دشمن که می گوییم، همیشه دستگاه جاسوسی امریکا نیست. گاهی سر نخ در دست آنهـاست، امـا بازیگران کسانی هسـتند که گاهی خودشان هم نمی فهمنـد بازی خورده انـد و نمی داننـد به اشاره ی دست چه کسی حرکت می کنند.

(بیانات در دیدار اعضای مجلس خبرگان رهبری ۲۷/۱۱/۱۳۷۹)

آشنا کردن فضای ذهنی مخاطب با مبانی فلسفی غربی از دوران کودکی

امروز هم، آدم، قرائن و شواهدی را مشاهده می کند که اینها، می‌خواهند هجمه‌های قوی فلسفی بیاورند؛ آن وقت، درست نقطه مقابل ما که فلسفه را یک امر کاملا مربوط به خواصّ قرار داده‌ایم... آنها بر عکس، فلسفه را در سطوح مختلف ترویج کرده‌اند؛ یکی از رشته‌های تألیف و کار فلسفی، فلسفه برای کودکان است؛ کتاب‌های متعدّد نوشته‌اند برای کودکان؛ فلسفه برای کودکان، یعنی ذهن بچّه را از اوّل، با همان مبانی فلسفی که امروز، مورد پسند لیبرال دموکراسی است،]بار آوردن![یقینا در نظام شوروی سابق و نظام‌های مارکسیستی، دستگاه فلسفه، اگر برای کودکان و نوجوانان بود، آن چیزی]تهیه می‌شد[که منتهی بشود مثلا به فلسفه علمی مارکس! ما از این، غفلت داریم.

(بیانات مقام معظم رهبری در جمع نخبگان و فضلای علوم عقلی اسلامی حوزه علمیه قم، ۲۹/۱۰/۱۳۸۲، به نقل از کتاب حوزه و روحانیت در نگاه رهبری، ص ۵۶۸)

تولید انبوه شبهات گوناگون

عزیزان من! امروز تهاجم فرهنگی با استفاده از ابزارها و فناوریهای جدید ارتباطی خیلی جدی است؛ صدها وسیله و راهروِ اطلاعات به سمت فکر جوان و نوجوان ما وجود دارد؛ از انواع شیوه های تلویزیونی و رادیویی و رایانه ای و امثال اینها دارند

استفاده می کنند و همین طور به صورت انبوه، افکار و شبهه های گوناگون را در آنها می ریزند. باید در مقابل اینها ایستاد.

(دیدار با روحانیون ۱۷/۰۸/۱۳۸۵)

ص: ۱۳۳

فصل سوم: مدیریت و ساماندهی امر پاسخ گویی

اشاره

... مسأله این است که آیا روال جاری و موجود حوزه های علمیه، برای پاسخ دادن به این نیازها کافی است؟ جواب این است که نه، کافی نیست. باید از چارچوب های مستحکم و استخوان بندی قوی حوزه ی علمیه و از امکانات فراوان فکری و معنوی یی که در این مراکز است، وسایلی برای فراهم کردن پاسخ های این استفهام های فراوان و ساختن انسان هایی که بتوانند مثل چشمه های جوشانی از معارف و احکام بجوشند و نیازها و خلأها را پر کنند، ساخت.

(سخنرانی در دیدار با اساتید، مسؤولان، فضلا و طلاب بنیاد فرهنگی باقرالعلوم (ع) ۰۱/۱۱/۱۳۶۸)

حوزه های ما با وضع کنونی نمی تواند آن انتظارات را پاسخ دهد؛ مگر در آن برنامه ریزی شود و طرح نوینی افکنده و دنبال گردد.

(سخنرانی در دیدار با مجمع نمایندگان طلاب و فضلای حوزه ی علمیه ی قم۰۷/۰۹/۱۳۶۸)

۳-۱. ضرورتها

شناخت وضعیت موجود

... زمان پیش رفته، تغییر زیاد شده، راه های نفوذ در ذهن جوانها زیاد شده. این راه ها را باید بشناسید و بخصوص باید مواجهه ی با دشمن را در حوزه ی تفکر و احساس جوانها اهمیت بدهید.

(بیانات در دیدار روحانیون و طلاب تشیع و تسنن کردستان ۲۳/۰۲/۱۳۸۸)

چه کسی می‌تواند از روی آمار و با تکیه بر حقایق، بگوید الآن در اینجا، وضع مردم از لحاظ دینی، معرفتی، شیوع و سریان یا عدم شیوع و سریان شبهات دینی در ذهن‌های جوان‌ها، و از لحاظ پای‌بندی به مفاهیم اسلامی و انقلابی، در چه حدّی است؟ چرا؟ چون آماری وجود ندارد و ما کمتر دنبال این قضایا رفته‌ایم! ما باید دنبال این قضایا برویم.

(بیانات در دیدار علما و روحانیون شهر ری در جوار مرقد حضرت عبدالعظیم(ع)، ۵/۸/۱۳۷۳، به نقل از کتاب حوزه و روحانیت در نگاه رهبری، ص ۵۳۸)

شناخت نیازها

من از آقایان سؤال می کنم که آیا می دانید امروز در درجه ی اول، چند عنوان کتاب برای دنیای اسلام لازم است؟ گمان نمی کنم کسی از شما بداند. من شاید از بعضی از شما یک ذره بیشتر بدانم؛ اما به طور دقیق نمی دانم. حوزه هم نمی داند. اگر من ندانم، عیب نیست؛ ولی اگر حوزه نداند، عیب است.

حوزه ی علمیه باید بداند که مثلاً امروز پنجاه عنوان کتاب وجود دارد. در درجه ی اول، ما باید در پنجاه موضوع و در درجه ی دوم، در صدوبیست موضوع کتاب نوشته باشیم یا بنویسیم.

باید به تناسب تهمت هایی که به ما می زنند و به تناسب فحش هایی که به ما می دهند و به تناسب کتاب هایی که علیه ما می نویسند، نیازها را بدانیم. مرکز و بانک اطلاعات حوزه کجاست

که این ها را نگاه کند و درباره ی آن موضوعات تحقیق نماید و بنویسد؟

(سخنرانی در دیدار با مجمع نمایندگان طلاب و فضلای حوزه ی علمیه ی قم ۰۷/۰۹/۱۳۶۸)

تولید پاسخ برای استفهاما در حوزه های گوناگون

ما امروز به فراخور نیاز و استفهامی که وجود دارد، پاسخ حاضر نداریم.

(سخنرانی در دیدار با اساتید، مسؤولان، فضلا و طلاب بنیاد فرهنگی باقرالعلوم (ع) ۰۱/۱۱/۱۳۶۸)

باید از چارچوب های مستحکم و استخوان بندی قوی حوزه ی علمیه و از امکانات فراوان فکری و معنوی یی که در این مراکز است، وسایلی برای فراهم کردن پاسخ های این استفهام های فراوان و ساختن انسان هایی که بتوانند مثل چشمه های جوشانی از معارف و احکام بجوشند و نیازها و خلأها را پر کنند، ساخت.

(سخنرانی در دیدار با اساتید، مسؤولان، فضلا و طلاب بنیاد فرهنگی باقرالعلوم (ع) ۰۱/۱۱/۱۳۶۸)

اولویت داشتن پاسخگویی به عقدههای ذهنی مردم

خواهش من از شما آقایان، ... این است که حقیقتاً به این ابعاد و جنبه‌های زندگی اجتماعی شهر و کشور خود بپردازید و هر چه را کم است، جبران کنید. البته ما، روحانی و اهل تبلیغ و بیان هستیم و اگر بخواهیم درباره هر بخشی از بخش‌های مسائل دینی، چیزی بیان کنیم،

می‌توانیم؛ مثلا بگوییم: «بیایید ساده‌زیستی داشته باشیم!» امّا کدام یک از این حرف‌ها، الآن ضروری و موردنیاز است؟ کدام یک خدای نکرده، در جهت مقابل، حرکت کرده است؟ ما باید اینها را بدانیم و به حلّ مشکلات دینی و معنوی و عقده‌های ذهنی مردم بپردازیم.

(بیانات مقام معظّم رهبری در دیدار جمع زیادی از روحانیون، فضلا و مبلغان اسلامی در آستانه ماه مبارک رمضان، ۲۷/۱۰/۱۳۷۴، به نقل از کتاب حوزه و روحانیت در نگاه رهبری، ص ۴۷۹)

قرار داشتن بخش بزرگی از جامعه در معرض شبهات

یک بخش مهم از حادثه ی فرهنگی در جامعه ی امروز ما این است که اینها در معرض شبهات قرار می گیرند.

(بیانات در جمع روحانیون استان کهکیلویه و بویراحمد، ۱۷/۰۳/۱۳۷۳)

در گذشته، این همه شبهه نبود و این قدر شبهه‌ها سیل‌وار، وارد جوامع انسانی مسلمین نمی‌شد؛ عرضه شبهه، غالباً کمتر از علاجِ آن بود؛ همان‌موقع هم، علمای بزرگ، این وظیفه را به عهده خودشان می‌دانستند.

(بیانات رهبر معظم انقلاب اسلامی در دیدار علما و روحانیون استان زنجان، ۲۱/۷/۱۳۸۲، به نقل از کتاب حوزه و روحانیت در نگاه رهبری، ص ۵۱۰)

۳-۲. اهداف

پیشگیری از گسترش شبهات

مقابله هم یا به نحو پیشگیری است یا به نحو درمان. پیشگیری، بهتر از درمان است.

(بیانات در دیدار علما و روحانیون استان همدان ۱۵/۰۴/۱۳۸۳)

این که علمای بزرگ ما کلام را تعلیم می دادند، فلسفه را تعلیم می دادند و شخصیتی مثل علامه ی حلی - که فقیه عالیقدری است - هم در کلام کتاب دارد، هم در فلسفه کتاب دارد، به خاطر این بود که با بارور کردن عقلیت مخاطبان خودشان بتوانند از ورود یا جایگیر شدن شبهه ها در ذهن پیشگیری کنند. مخاطب آنها - چه انسان معمولی یا طالب علم، یا شخص فرزانه و تحصیلکرده - در مقابل شبهه یی که به ذهن او می رسید یا دیگری به ذهن او وارد می کرد، درنمی ماند.

(بیانات در دیدار علما و روحانیون استان همدان ۱۵/۰۴/۱۳۸۳)

رشد دادن فکر و عقل مردم

تعلیم دین هم ابعادی دارد؛ یکی از ابعاد، رشد دادن فکر و عقل مردم است که «و یثیروا لهم دفائن العقول».

(بیانات در دیدار علما و روحانیون استان همدان ۱۵/۰۴/۱۳۸۳)

استحکامبخشی به اعتقادات اسلامی در ذهنها و دلها

عمق گرفتن تفکر اسلامی، چیز مهمی است. تمام اصول اسلامی، بایـد به صورت عمیق و راسخ، در ذهنها جا بیفتد. این گونه مسائل که امروزه برای مردم ما جا افتاده و قبول شده است، از روی یک ایمان صادقانه و عاشقانه است؛ نه از روی یک ثبات عقیده راسخ و نافذ در ذهن.

(بیانات در دیدار روحانیون و طلاب ایرانی و خارجی در صحن «مدرسه ی فیضیه ی قم» ۱۶/۰۹/۱۳۷۴)

امروز هم، تکلیف عظیمی با ما روبه‌روست؛ یعنی ارائه اسلام، به صورتی که بتوانـد ذهن‌ها و دل‌های مردم را اشباع و سیراب کنـد؛ استفهام آن‌ها را به درستی پاسخ بدهد؛ ایمان آن‌ها و حضورشان در این میدان را به صورت خالصانه و مخلصانه حفظ کند.

(سخنرانی در دیدار با روحانیون و مبلغان، در آستانه ماه محرم، ۲۰/۴/۱۳۷۰، به نقل از کتاب حوزه و روحانیت در نگاه رهبری، ، ص ۵۰۸)

این گونه مسائل که امروزه برای مردم ما جا افتاده و قبول شده است، از روی یک ایمان صادقانه و عاشقانه است؛ نه از روی یک ثبات عقیده راسخ و نافذ در ذهن.

(بیانات در دیدار روحانیون و طلاب ایرانی و خارجی در صحن «مدرسه ی فیضیه ی قم» ۱۶/۰۹/۱۳۷۴)

این انگیزه، ابدی نمی شود مگر این که یک مبلّغ خوب، با یک فکر و منطق حسابی به آن جا برود و آن را ماندگار کند.

(بیانات در دیدار روحانیون و طلاب ایرانی و خارجی در صحن «مدرسه ی فیضیه ی قم» ۱۶/۰۹/۱۳۷۴)

مصونسازی ذهن مخاطب با مبانی مستحکم عقلی از دوران کودکی

امروز هم، آدم، قرائن و شواهدی را مشاهده می کند که اینها، می‌خواهند هجمه‌های قوی فلسفی بیاورند؛ آن وقت، درست نقطه مقابل ما که فلسفه را یک امر کاملا مربوط به خواصّ قرار داده‌ایم... آنها بر عکس، فلسفه را در سطوح مختلف ترویج کرده‌اند؛ یکی از رشته‌های تألیف و کار فلسفی، فلسفه برای کودکان است؛ کتاب‌های متعدّد نوشته‌اند برای کودکان؛ فلسفه برای کودکان، یعنی ذهن بچّه را از اوّل، با همان مبانی فلسفی که امروز، مورد پسند لیبرال دموکراسی است،]بار آوردن![یقینا در نظام شوروی سابق و نظام‌های مارکسیستی، دستگاه فلسفه، اگر برای کودکان و نوجوانان بود، آن چیزی]تهیه می‌شد[که منتهی بشود مثلا به فلسفه علمی مارکس!

ما از این، غفلت داریم؛ من به این دوستانی که در بنیاد ملاصدرا مشغول به کار هستند، به آنها سفارش کردم؛ گفتم: «بنشینید]و[کتاب بنویسید برای جوان‌ها، برای کودکان!» این کاری

است که قم، می‌توانـد بکنـد؛ این کـاری است که قم، می توانـد همّت بر او بگمارد؛ از جمله کارهای بسـیار لازم است، بسـط فلسفه؛ البته با مبانی بسیار مستحکم، ادبیّات خوب]و[جذاب؛ از این کارها، زیاد هم کرده‌اند.

(بیانات مقام معظم رهبری در جمع نخبگان و فضلای علوم عقلی اسلامی حوزه علمیه قم، ۲۹/۱۰/۱۳۸۲، به نقل از کتاب حوزه و روحانیت در نگاه رهبری، ص ۵۶۸)

ایجاد آمادگی لازم برای پاسخ گویی به شبهات جدید

بعـد از انقلاـب اسـلامی و تشـکیل نظـام اسـلامی، فکر اسـلامی مورد چـالش جـدی قرار گرفته است؛ بعـد از این هم بلاشـک چالشـهای جدیـدی را روزبه روز برای آن به وجود می آورنـد؛ رها که نمی کنند. ما باید در این جا خود را آماده کنیم، و می توانیم.

(بیانات در دیدار اعضای کنگره ی حکمت مطهر ۱۸/۱۲/۱۳۸۲)

آماده‌سازی پاسخ مناسب برای شبهات و سؤالات قابل طرح

ما در برابر شـبهات، نباید همیشه به صورت تدافعی عمل کنیم؛ ننشـینیم تا شـبهه‌ای بیاید، حتی یک مقدار هم، از آمدنِ شـبهه، دیر خبردار بشویم]تـا[خوب، جـاگیر بشود؛... بعـد آنهـا، زبـان بـاز کننـد؛... بعـد مـا، تازه به فکر بیفتیم این شـبهه را بر طرف کنیم!... باید زمینه‌های ایجاد شـبهه را شـناخت. ما مبانی بسیار قوی و قویمی در اختیار داریم؛ کلام ما، خیلی قوی است؛ فلسفه ما، بسیار والاست؛ در فقه ما، ژرفاهای بسیار عجیبی هست

که در جاهای دیگر، دیده نمی‌شود.

ما به استقبال حرف برویم؛ به استقبال شبهه برویم؛ اینها، بدون برنامه‌ریزی، آسان نیست!

(بیانات در آغاز درس خارج فقه، ۲۰/۶/۱۳۷۹، به نقل از کتاب حوزه و روحانیت در نگاه رهبری، ص ۴۷۹)

ما باید خودمان را برای پاسخ صحیح و مناسب به هر سؤال احتمالی که بر زبانها بیاید و احیانا بعضی بر زبانها نیاید، ولی از ما وجود دارد، آماده کنیم و آن پاسخها را به صورت جزوه، کتاب، انسان آماده ی به حرف، و تماسهایی که باید گرفته بشود، حاضر کنیم.

(بیانات در دیدار با اعضای بعثه ی حج، به همراه حجهالاسلام والمسلمین محمدی ری شهری، نماینده ی ولی فقیه و سرپرست حجاج ایرانی ۲۳/۰۴/۱۳۷۰)

درمان آسیبهای ایجاد شده بهوسیله شبهات

مقابله هم یا به نحو پیشگیری است یا به نحو درمان.

(بیانات در دیدار علما و روحانیون استان همدان ۱۵/۰۴/۱۳۸۳)

ابهامزدایی از جامعه

در آن جا که برای مردم ابهامی هست، آن جا که دشمن سؤالاتی را مطرح می کند؛ بذر تردیدی می کارد و در جامعه می پاشد، آن جا وظیفه ی شماست که این بذر تردید را از بیخ و بن در بیاورید و حقایق را روشن کنید.

(بیانات در دیدار نمایندگان دوره ی چهارم مجلس شورای اسلامی ۲۰/۰۳/۱۳۷۱)

پیامبر اکرم نظامی را به وجود آورد که خطوط اصلی آن چند چیز بود. من درمیان این خطوط اصلی، چهار چیز را عمده یافتم: اول، معرفت شفاف و بی ابهام؛ معرفت نسبت به دین، معرفت نسبت به احکام، معرفت نسبت به جامعه، معرفت نسبت به تکلیف، معرفت نسبت به خدا، معرفت نسبت به پیامبر، معرفت نسبت به طبیعت. همین معرفت بود که به علم و علم اندوزی منتهی شد و جامعه ی اسلامی را در قرن چهارم هجری به اوج تمدن علمی رساند. پیامبر نمی گذاشت ابهام باشد. در این زمینه، آیات عجیبی از قرآن هست... در هر جایی که ابهامی به وجود می آمد، یک آیه نازل می شد تا ابهام را برطرف کند...

(بیانات در خطبه های نماز جمعه ی تهران ۱۸/۰۲/۱۳۷۷)

پاسخگویی فعال به شبهات

آرزوی من، این است... که اگر سخنی در معارضه با مبانی صحیح اسلامی، در گوشه ای از جامعه، بر زبانی جاری می‌شود که آن زبان، یا نااهل است؛ یا ناوارد، یا حتی مغرض بیست نفر طلبه فاضل، در بیست جا، پاسخ مستدلّ و منطقی او را بیان کنند. مقاله‌ای در فلان مجلّه نوشته می‌شود، بیست نفر طلبه فاضل، در آنِ واحد، بیست مقاله بنویسند؛ امّا حتّی یک اهانت هم، نباشد! این، خوب است. شکل بدش، این است که حتّی یکی از آن بیست مقاله ردّیه و مستدلّ هم، نوشته نشود؛ امّا از ده جا، صدای بدگویی و اهانت و فحش و عصبانیت و امثال آن، بلند

بشود! این دومی، نامناسب و اوّلی، مناسب است؛ اوّلی، باب حوزه‌های علمیّه است و دومی، باب حوزه‌های علمیّه نیست. آزاد فکری که می گوییم، یعنی این!

(بیانات مقام معظم رهبری در دیدار با طلاب حوزه علمیه مشهد، ۲۲/۴/۱۳۷۶، به نقل از کتاب حوزه و روحانیت در نگاه رهبری، ص ۵۴۴)

امروز حوزه نباید در صحنه های متعدد فلسفی و فقهی و کلامی در دنیا غائب باشد. این همه سؤال در دنیا و در مسائل گوناگون مطرح است؛ پاسخ حوزه چیست؟ نه باید غائب باشد، نه باید منفعل باشد؛ هر دو ضرر دارد. فکر نو لازم است، پاسخ به نیازهای نوبه نو لازم است که دارد مثل سیل در دنیا مطرح میشود؛ باید شما برایش جواب فراهم کنید.

(بیانات در اجتماع بزرگ طلاب و فضلای حوزه علمیه قم ۲۹/۷/۱۳۸۹)

تعلیم دین هم ابعادی دارد؛ یکی از ابعاد، رشد دادن فکر و عقل مردم است که «و یثیروا لهم دفائن العقول» یکی دیگر از آن ابعاد، رفع شبهات است.

(بیانات در دیدار علما و روحانیون استان همدان ۱۵/۰۴/۱۳۸۳)

مقابله منطقی و علمی با افکار انحرافی و شبهه‌زا

آن‌قدر سخن نو، حرفِ فکربرانگیز و حواس جذب‌کن، در دنیا وجود دارد که با رادیوها و کتاب‌ها و ترجمه‌ها به اینجا می... آید! نمی‌شود که من و شما، هر یک خطّی که در جایی نوشته

شـد یـا گفته شـد، فوراً عزا بگیریم و جنجـال راه بینـدازیم که فلان کس، فلان چیز را ترجمه کرده؛ یا فلان چیز را گفته است! گفته باشد؛ فکر است؛ می گویند!

شمـا خیـال می‌کنیـد روزی که شـبهه ابن کمّونه را رفع می‌کردنـد، به صِرف این که کسـی شـبهه ابن کمّونه را در کتابهـایش بنویسد، او را تکفیر می‌کردند؟ مگر می‌شود مردم را بیخودی تکفیر کرد؟ مگر می‌شود هر کس حرف جدیدی زد، ما بگوییم: «شما مخالفید؛ شما ضدّید؛ این مطلب را نگویید!» با نگفتن که مشکل ما، حلّ نمی‌شود!

قرآن کریم بـا این عظمت، افکار الحادی‌ها و مادّی‌ها را در خودش نقل می‌کنـد؛ دشـنام آنها را به پیامبر، نقل می‌کنـد «...قَالُوا سَاحِرٌ أَوْ مَجْنُونٌ» (ذاریات/۵۲)؛ ولی حالا، کسی جرئت نمی‌کند بگوید که فلان کس به فلانی که رئیس این تشکیلات است، چنیـن اهـانتی کرده اسـت! امّـا قرآن، بـا صـراحت، ایـن را نقـل می‌کنـد؛ چـون به خـودش، معتقـد و متکی است: «لَارَیْبَ فِیهِ» (بقره/۲)؛ در آن، هیچ شکّی نیست. همه ما، باید «لَارَیْبَ فِیه» باشیم؛ عقاید ما، باید «لَارَیْبَ فِیه» و قرص و محکم و استوار باشد و آن را با زبان مناسب بیان کنیم.

(بیانات در دیدار با مسئولان سازمان تبلیغات اسـلامی، ۵/۱۲/۱۳۷۰، به نقـل از کتـاب حوزه و روحـانیت در نگاه رهبری، ص ۵۴۱)

عزیزان من! امروز ... از انواع شیوه های تلویزیونی و رادیویی و رایانه ای و امثال اینها دارند

استفاده می کنند و همین طور به صورت انبوه، افکار و شبهه های گوناگون را در آنها می ریزند. باید در مقابل اینها ایستاد.

(دیدار با روحانیون ۱۷/۰۸/۱۳۸۵)

شناخت خرافه و مبارزه با خرافات

مسئله دیگر، مبارزه ی با خرافات است. در کنار ترویج و تبلیغ معارف اصیل دینی و اسلام ناب، باید با خرافات مبارزه کرد. کسانی دارند روزبه روز خرافات جدیدی را وارد جامعه ی ما می کنند. مبارزه ی با خرافات را باید جدی بگیرید. این روش علمای ما بوده. مرحوم آقا جمال خوانساری، عالم معروف، مُحشّیِ شرح لمعه که حاشیه های او را در حواشی شرح لمعه های قدیم دیده اید. نمی دانم حالا هم چاپ می شود یا نه. پسر مرحوم آقا حسین خوانساری (که پدر و پسر از علما و برجستگان تاریخ روحانیت شیعه اند) سیصد سال پیش برای اینکه خرافات را برملا کند، کتابی به نام «کلثوم ننه» را نوشت، که الان هست. بنده چاپهای قدیمش را داشتم و اخیراً هم دیدم مجدداً چاپ شده است، که چاپ جدیدش را هم برای من آوردند. ایشان با زبان طنز، معروفترین خرافات زمان خودش را به زبان فتوای فقهای زنان درآورده.

(دیدار با روحانیون ۱۷/۰۸/۱۳۸۵)

خرافه چیست؟ خود این مهم است. بعضیها هستند که حقایق دینی را هم به عنوان خرافه

انکـار می کننـد. مـا کـاری بـا آنهـا نـداریم. آنچه که بـا کتاب و سـنت متقن و معتبر ثابت شـده، از دین است؛ چه حالا عقول بپسـندند یـا نپسـندند. از این حمـایت و دفـاع کنیـد. آنچه که بـا دلیل معتبر ثابت نشـده است و با مبانی و اصول دینی معارضـه نـدارد، درباره ی آن ساکت بمانید. آنچه که با یکی از اصول دینی معارضه دارد و مدرک معتبری ندارد، ردش کنید. این می شود خرافه، و معیار خرافه این است.

امروز شما ببینید مدعیان ارتباط با امام زمان و ارتباط با غیب، با شکلهای مختلف در جامعه دارند کار می کنند...

در مقابله ی با خرافات و آن چیزهایی که از دین نیست، شجاع باشید و بگویید. ملاحظه ی اینکه حالا ممکن است کسی بدش بیاید یا ممکن است چه بکند، نکنید؛ که غالباً در مواردی انسان متأسفانه می بیند که این مراعاتها هست.

(دیدار با روحانیون ۱۷/۰۸/۱۳۸۵)

ایجاد نهضت پاسخ گویی به سؤالات

خارجیها کتاب می نویسند... ما باید در حوزه ی علمیه ی قم و در مراکز علمی خود، صد جواب رد در مشتمان داشته باشیم و به آنها پاسخ بدهیم.

(سخنرانی در دیدار با مجمع نمایندگان طلاب و فضلای حوزه ی علمیه ی قم۰۷/۰۹/۱۳۶۸)

... این جانب با چنین طرحهائی همواره موافق بوده ام و از آن حمایت خواهم کرد و از شورای محترم مـدیریت حوزه علمیه قم می خواهم تا با اطلاع و مساعدت «مراجع بزرگوار و محترم» و با همکاری و مشارکت «اساتید و محققین برجسـته حوزه»، برای بالندگی بیشتر فقه و اصول و فلسفه و کلام و تفسیر و سایر موضوعات تحقیق و تألیف دینی، و نیز فعال کردن «نهضت پاسخ به سؤالات نظری و عملی جامعه»، تدارک چنین فرصتی را ببینند.

(پاسخ به نامه جمعی از دانش آموختگان و پژوهشگران حوزه علمیه ۱۶/۱۱/۱۳۸۱)

وقتی کسـی بر جامعه ی ما گسـتاخی کرد و یک شـبهه را به صـدای بلنـد گفت، به جای این که ناگهان از ده نفر صدایی بلند شود و بدون عصبانیت و خشم، جواب شبهه را بدهند، عصبانی می شویم و دعوا و جنجال می کنیم؛ در حالی که اگر دست ما پُر بود، چرا دعوا کنیم؟ یک نفر مقاله ای می نویسـد و حرف بی منطق و بی اسـتدلالی را بیان می کنـد و یا با اسـتدلال غلط و مغالطه جلو می آید مثل قضیهِ معروفِ کشیدن عکس مار به جای نوشتن آن آن گاه بلافاصله ده، بیست مقاله و یا صد مقاله از حوزه ی علمیه قم بیرون می آید و در هر روزنامه و مجلّه ای جوابش داده می شود و تمام می شود می رود.

(سخنان رهبر انقلاب در دیدار با جمعی از نخبگان حوزه علمیه قم۱۳/۰۹/۱۳۷۴)

۳-۳. چشم انداز (افق مطلوب)

عزیزان من! اگر این کارها شد، حقیقت درخشنده ای که در اختیار شماست به طور طبیعی حداقل فضای جهان اسلام را روشن خواهد کرد. دشمن هم هیچ کار نمی تواند بکند. وقتی خلأ نبود و پاسخ فکری به طور مناسب داده شد و معضلات ذهن مخاطبین به شکل حکیمانه ای حل گردید و گره ها باز شد، دشمن چه کار می تواند بکند.

(بیانات در دیدار جمع زیادی از روحانیون، فضلا و مبلغان اسلامی در آستانه ی ماه مبارك رمضان۲۷/۱۰/۱۳۷۴)

ملت ایران با قدرت، نشاط و تلاش خودبافتههای ذهنی غرب را به چالش کشیده با عمقبخشی به تفکرات خود، جبهه استکبار را مجبور به عقبنشینی خواهد کرد.

(دیدار با مردم استان سمنان ۱۷/۰۸/۱۳۸۵)

۳-۴. راهبردهای اساسی در امر پاسخ گویی

۳-۴-۱. مقدم دانستن پیشگیری بر درمان شبهات

مقابله هم یا به نحو پیشگیری است یا به نحو درمان. پیشگیری، بهتر از درمان است.

(بیانات در دیدار علما و روحانیون استان همدان ۱۵/۰۴/۱۳۸۳)

۳-۴-۲. جریان سازی برای ایجاد نهضت پاسخ گویی

در حوزههای علمیه مسئولیت اساسی که امروز، طلبه جوان و فاضل حوزه علمیّه بر دوش دارد، ... مواجهه با امواج فکری و آماده شدن برای مقابله و مبارزه]است[؛ که این مبارزه، لزوما منبر رفتن و نوشتن نیست؛ امّا لزوما با تولید و پرورش فکر همراه است؛ و البته این، به مقدمات احتیاج دارد که در درجه اوّل، درس خواندن است. طلبه‌های جوان، فراموش نکنند؛ باید درس بخوانند؛... بی‌مایه، فطیر است! باید مایه داشته باشید؛ اگر بخواهید در این نهضت، یک گوشه کار را بگیرید و مؤثر باشید، باید عالم و دانا باشید. اگر بخواهید در مقابل کسی که تحت عنوان قرائت‌های مختلف دینی، هر رطب و یابسی که به زبانش می‌آید، به دین نسبت می‌دهد، حرف دین را بزنید، باید بتوانید سفسطه او را بشناسید؛ تا سفسطه و مغالطه را باز کنید. در وارد شدن به وادی تفکّرات دینی، مثل هر چیز دیگر، به علم و سوادِ این کار، احتیاج است.

(بیانات رهبر معظم انقلاب اسلامی در دیدار طلاب و روحانیون اصفهان، ۸/۸/۱۳۸۰، به نقل از کتاب حوزه و روحانیت در نگاه رهبری، ص ۵۹۶)

اگر ما در گذشته علمایی داشتیم که حرف می زدند یا می نوشتند یا شبهات را بر طرف می کردند و یا معارف می گفتند، امروز چند برابر آن تعداد با کیفیتهای بالا مورد نیاز است.

(بیانات در آغاز درس خارج فقه ۱۴/۰۶/۱۳۷۴)

امروز در قم فضـلای جوانی به این کارها مشـغول هستند؛ خوب هم مشغول هستند؛ من با بعضی از آنها و آثارشان آشنایم؛ اما این در حوزه های ما باید به صورت یک جریان اصیل دربیاید. همه باید خود را با این حرکت و این جریان آشنا کنند.

(بیانات در دیدار علما و روحانیون استان همدان ۱۵/۰۴/۱۳۸۳)

ما به مطهری هایی در دهه های آینـده احتیاج داریم. سـرمایه ی غنی و تمام نشدنی یی که امروز از فرهنگ اسـلامی در اختیار مـاست، در این مصـاف امکانـات خیلی فراوانی در اختیـار مـا می گـذارد؛ اگر مـا اهـل اسـتفاده ی از اینهـا باشـیم. حقیقتا یک زرادخانه ی عظیم فکری و فرهنگی در اختیار ماست؛ اگر بتوانیم از آن درست اسـتفاده کنیم. امروز خوشبختانه فضلای جوانی هسـتند؛ من می بینم. در حوزه ی قم، در تهران، فضـلا، علما، افراد صالـح، شایسـته، از لحاظ علمی، از لحاظ بلنـد نظری و فکر قوی وجود دارند؛ باید وارد این میدانها شوند و حضور در این میدانها را گسترش دهند.

(بیانات در دیدار اعضای کنگره ی حکمت مطهر ۱۸/۱۲/۱۳۸۲)

نکتهی دوم که خوب است روی آن فکر شود، تداوم این جریان است. ما که نمیتوانیم در شـهید مطهری متوقف شویم. درست است که الاـن هم بعـد از بیست وپنـج سـال از شـهادت این مرد، کتابهای او جزو پرفروش ترین و جـذاب ترین و مطلوب ترین کتابها برای نسلهای جویای

فکر متین و منطقی اسلام است و الان هم ما واقعا بدیل و عدیلی برای مجموعه ی کتابهای شهید مطهری (رضوان الله تعالی علیه) نداریم و با این که کارهای خوبی هم شده، بلاشک از لحاظ اهمیت و تأثیرگذاری و جذابیت و اتقان، هنوز هم در بالاترین سطح قرار دارد؛ لیکن جریان ورود در عرصه ی چالش با افکاری که وارد می شود و نقادی علمی و برخورد صحیح با آنها و تفکیک صحیح از سقیم مواد و اجزاء آنها و تبیین فکر اسلامی در زمینه ی آنها باید ادامه پیدا کند، و این جزو وظایف مهمی است که وجود دارد.

(بیانات در دیدار اعضای کنگره ی حکمت مطهر ۱۸/۱۲/۱۳۸۲)

۳-۴-۳. الگوسازی از بزرگان پاسخ گویی

علامه مجلسی(ره)

یک روز مرحوم مجلسی (رضوان الله علیه) در کتاب «حق الیقین» و «عین الحیاه» و امثال اینها، اخلاق و عقاید دینی را با همان زبان خودش می گفت و دنیایی را به تفکر اعتقادی شیعی نزدیک می کرد. شما خیال نکنید که این کتب مجلسی بیهوده نوشته شده است؛ نخیر، پایه های تشیع را در آن زمانی که تشیع در کشور ما تازه بود همین کتابها قرص کرده است. به کتابهای «حیاهالقلوب» و «حق الیقین» و «عین الحیاه» مجلسی به چشم حقارت نگاه نکنید و نگویید اینها چه اثری دارد؛ نخیر، اینها یک روز خیلی

اثر داشته است. مجلسی وقتی آمده است که در همان شهر، یک قرن و نیم قبل از آن، برای این که مردم را به عقاید شیعه وادار کنند، چه کارهای حتی غیرانسانی ای کرده بودند؛ مجلسی و امثال او آمدند این عقاید را در دلهای مردم محکم کردند.

(بیانات در دیدار با مسؤولان سازمان تبلیغات اسلامی ۰۵/۱۲/۱۳۷۰)

علامه طباطبایی(ره)

... کسی مثل مرحوم علامه ی طباطبایی (رضوان اللّه تعالی علیه) در حوزه ی علمیه ی قم پیدا شد؛ ایشان، هم فقیه بود و هم اصولی؛ هم می توانست درس خارج فقهِ مفصلی بدهد؛ هم می توانست درس خارجِ اصول مفصلی ترتیب دهد و فضلا را جمع کند؛ اما او به کاری پرداخت که آن روز آن را لازم می دانست. بعد هم حوادث و وقایع شهادت داد بر این که اینها لازم است.

(بیانات در دیدار علما و روحانیون استان همدان ۱۵/۰۴/۱۳۸۳)

شهید مطهری(ره)

یکی از تربیت شده های او [علامه طباطبایی]، مرحوم شهید مطهری (رضوان اللّه علیه) است. کاری که شهید مطهری کرد، امروز باید همه ی فضلای جوان درصدد باشند خود را برای آن آماده کنند؛ و اگر آماده هستند، اقدام کنند.

(بیانات در دیدار علما و روحانیون استان همدان ۱۵/۰۴/۱۳۸۳)

مرحوم شـهید مطهری نمونه ی یک شخصـیت روحانیِ متناسب با زمان است که می توانـد در چالش اول، کارِ درست بکنـد و اقـدام بجـا انجـام دهـد. البته شبیه ایشـان بـاز هم داشتیم و بحمـداللّه امروز هم داریم. امروز در قم فضـلای جوانی به این کارها مشـغول هسـتند؛ خوب هم مشغول هستند؛ من با بعضی از آنها و آثارشان آشنایم؛ اما این در حوزه های ما باید به صورت یک جریان اصیل دربیاید. همه باید خود را با این حرکت و این جریان آشنا کنند.

(بیانات در دیدار علما و روحانیون استان همدان ۱۵/۰۴/۱۳۸۳)

گردهمایی و بزرگـداشت شـهید مطهری را به این سـمت ها بکشانیـد که کسانی تشویق بشونـد وارد این میـدانها شوند و برای مواجهه ی با امواج تبلیغاتی جدیـد وارداتی در همه ی زمینه ها آماده شوند؛ در زمینه ی فلسـفه، در زمینه ی کلام، در زمینه ی مسائل گوناگون کشور که با مباحث اسلامی سروکار دارد.

(بیانات در دیدار اعضای کنگره ی حکمت مطهر ۱۸/۱۲/۱۳۸۲)

۳-۴-۴. ارتقاء جایگاه پاسخگویی در حوزه های علمیه

در گذشـته، اگر کسـی می‌خواست در حوزه، مقـام علمی پیـدا کنـد، بـایستی به تفسـیر نمی‌پرداخت! یـک آقـای ملّـای محترم عالِمی، فرضا اهل تفسیر باشد و مردم از تفسیر او استفاده کنند؛ بعد برای خاطر آن که این درس، موجب می گردد او به

بی سوادی شهره بشود، این درس را ترک کند! شما را به خدا، این، فاجعه نیست؟!

بایـد عکسِ این باشـد؛ یعنی بگوینـد: «آقای فلانی، متخصـص و اسـتاد بزرگ تفسـیر است؛ ایشان، متخصـص در فلسـفه است؛ ایشان، متخصـص در تاریـخ است!» یعنی بایـد عنوانی در حوزه باشـد. این طور چیزها، باید در حوزه ارزش پیدا بکند؛ کما این که در گذشته هم، از این چیزها بوده است.

در همین زمـان خود مـا، مرحوم علامـه طباطبـایی (رضوان الله علیه) در حـدّی بود که اگر منحصر به فقـاهت می‌شـد، یقینـا به مرجعیت تقلید می‌رسـید؛... امّا ایشان آمد]و[مشغول فلسفه گردید و رکنی شد و بعد از آن که در قم، هیچ نشان قابل توجهی از فلسـفه نبود، آن را احیاء کرد؛... حوزه‌ها، بایـد این‌طور باشـند. این‌گونه نباشـد که همه، بایـد رشـته فقاهت را بگیرند؛ نخیر؛ طلبه بایـد بدانـد که اگر رشـته تاریخ یا تفسـیر یا فلسـفه یا کلام یا علوم قرآن یا بقیه علوم اسـلامی را پیمود، ارزشـی در انتظار اوست و ارزش‌گذاری مناسبی می شود.

(بیانات در آغاز درس خارج فقه، ۳۱/۶/۱۳۷۰، به نقل از کتاب حوزه و روحانیت در نگاه رهبری، ص ۵۴۷)

امروز شـبهات فراوانی در عـالم ذهنیـات و معـارف بشـری هست. حوزه هـای علمیه بایـد این شـبهات و راه مقـابله ی با آنها را بدانند... پس، این رشتهها باید در حوزه ها، مورد توجه قرار بگیرد و

متخصصانی در این علوم، تربیت بشوند و حوزه به چشم بی‌اعتنایی، به اینها نگاه نکند.

(بیانات در آغاز درس خارج فقه ۳۱/۰۶/۱۳۷۰، به نقل از کتاب حوزه و روحانیت در نگاه رهبری، ص ۵۶۱)

۳-۴-۵. تولید پاسخ برای شبهاتی که هنوز مطرح نشده‌اند

کار در این زمینه]برخورد با شبهات[هم، برای حوزه‌ها لازم است؛ باید فکر اسلامی را تولید کنند؛ باید پاسخ دهند به شبهاتی که هنوز مطرح نشده! ما نباید منتظر باشیم که شبهات را مطرح کنند، آن‌گاه بنا به جواب دادن بگذاریم؛ باید افرادی، این توانایی را داشته باشند که شبهات را قبل از ورود به حوزه‌های فکری و ذهنی، جست‌وجو کنند؛ آن را در خاستگاه‌های آن، جست‌وجو کنند. غالب شبهاتی که افرادی که خودشان را روشن‌فکر قلمداد می‌کنند، مطرح می‌کنند، ... خاستگاه‌های بیگانه و غربی دارد... گاه پنجاه یا صد سال، از اعتبار آنها گذشته!... فضلای ما، باید خاستگاه شبهات را پیدا کنند؛ خودشان را آماده و مجهز کنند که قبل از ورود شبهه، ذهن‌ها را مصونیّت ببخشند؛ این را ما قبلا مطرح کردیم و عمل هم شد؛ بعضی رفتند و تحقیق کردند و خودشان را آماده کردند.

(بیانات مقام معظم رهبری در آغاز درس خارج فقه، ۱۹/۶/۱۳۸۰، به نقل از کتاب حوزه و روحانیت در نگاه رهبری، ص ۵۴۱)

ما در برابر شبهات، نباید همیشه به صورت تدافعی عمل کنیم؛ ننشینیم تا شبهه‌ای بیاید، حتی یک مقدار هم، از آمدنِ شبهه، دیر خبردار بشویم]تا[خوب، جا گیر بشود؛... بعد آنها، زبان باز کنند؛... بعد ما، تازه به فکر بیفتیم این شبهه را بر طرف کنیم!... باید زمینه‌های ایجاد شبهه را شناخت. ما مبانی بسیار قوی و قویمی در اختیار داریم؛ کلام ما، خیلی قوی است؛ فلسفه ما، بسیار والاست؛ در فقه ما، ژرفاهای بسیار عجیبی هست که در جاهای دیگر، دیده نمی‌شود.

ما به استقبال حرف برویم؛ به استقبال شبهه برویم؛ کلام ما، خیلی قوی است؛ فلسفه ما، بسیار والاست؛ در فقه ما، ژرفاهای بسیار عجیبی هست که در جاهای دیگر، دیده نمی‌شود. ما به استقبال حرف برویم؛ به استقبال شبهه برویم؛ اینها، بدون برنامه‌ریزی، آسان نیست!... یک وقت، ممکن است کاری با برنامه‌ریزی، مثلا در ظرف ده سال تحقق پیدا کند؛ امّا همان کار، بدون برنامه‌ریزی، در ظرف صد سال پیش بیاید؛ به تدریج، یک نفری پیدا بشود یک کاری بکند؛ تصادفا، دیگری پیدا بشود]که[کار او، مکمّل کار این بشود. چقدر دوباره‌کاری‌ها، چقدر تکرارها، چقدر تناقض‌ها]پیش می‌آید[؛ با برنامه‌ریزی، اینها برطرف می‌شود. این، یک مسئله بسیار مهم و یک نیاز بسیار اساسی است.

(بیانات در آغاز درس خارج فقه، ۲۰/۶/۱۳۷۹، به نقل از کتاب حوزه و روحانیت در نگاه رهبری، ص ۵۴۱)

۳-۴-۶. گسترش پاسخ شبهات رایج، در کل کشور

باید مطالبی از مسائل اسلامی آماده گردد و به شکل مناسبی تحریر و تقریر بشود و در همه جای

کشور گفته بشود؛ آن چنـان که در همه ی دلها و ذهنها جای بگیرد. بایـد مطالبی از مسائل اسـلامی انتخاب بشود که پاسـخ به شبهه های تقدیری و فرضی یی باشد که می دانیم امروز با وسایل مختلف، در بین خواص مردم پراکنده می شود.

(سخنرانی در آغاز هفتمین گردهمایی ائمه ی جمعه ی سراسر کشور ۲۵/۰۶/۱۳۷۰)

۳-۴-۷. بهره‌گیری از کلیه امکانات برای پاسخگویی

مـا بایـد خود را آمـاده کنیم و بـا توجه به سـرمایه هـای عظیم فکری و فرهنگی ای که در اختیـار ما است، اگر از همه امکانات خوب استفاده کنیم در این مصاف پیروز خواهیم شد.

(پیام به همایش جهانی حکمت مطهر، ۶/۲/۱۳۸۳)

باید از چارچوب های مستحکم و استخوان بندی قوی حوزه ی علمیه و از امکانات فراوان فکری و معنوی یی که در این مراکز است، وسایلی برای فراهم کردن پاسخ های این استفهام های فراوان.

(سخنرانی در دیدار با اساتید، مسؤولان، فضلا و طلاب بنیاد فرهنگی باقرالعلوم (ع) ۰۱/۱۱/۱۳۶۸)

... « لایَنْتَشِرُ الهُدَی إلاّ مِنْ حَیْثُ انْتَشَرَ الضَّلالُ»؛ این، از کلمات مرحوم سیّد شرف الدین (رضوان الله تعالی علیه) است. آنها، ضلالت را چگونه منتشر می کنند؟ از همان راه، هدایت را باید منتشر کرد! همان‌جوری که آن جاهل یا مغرض... وارد میدان شده است... همین‌طور بایستی اهل علم و اهل دین، وارد بشوند و معارف اصیل را، معارف ناب را، غلط بودنِ آن فکر را بیان کنند.

(بیانات در آغاز درس خارج فقه، ۲۰/۶/۱۳۷۹، به نقل از کتاب حوزه و روحانیت در نگاه رهبری، ص ۵۴۲)

امروز، وظایف حوزه‌های علمیّه، با گذشته، تفاوت‌های زیادی کرده است؛... امروز، شما ببینید وسایل تبلیغ در دنیا، چقدر متنوع شده؛ این طرفِ دنیا، یک نفر جوان، پای یک دستگاه کوچک می‌نشیند و افکار، تصورات، تخیلات، پیشنهادهای فکری و پیشنهادهای عملی را از سوی هر کسی بلکه هر ناکسی از آن طرفِ دنیا، دریافت می کند!... میدان افکار مردم و مؤمنین، عرصه کارزارِ تفکرات گوناگون است. امروز، ما در یک میدان جنگ و کارزار حقیقی فکری قرار داریم؛ این کارزار فکری، به‌هیچ‌وجه، به زیان ما نیست؛ به سودِ ماست، اگر وارد این میدان بشویم و آنچه را نیاز ماست از مهمات تفکر اسلامی و انبارهای معارف الهی و اسلامی بیرون بکشیم و صرف کنیم؛ قطعا، بُرد با ماست؛ لیکن مسئله، این است که ما باید این کار را بکنیم.

(بیانات رهبر معظم انقلاب اسلامی در دیدار علما و روحانیون کرمان، ۱۱/۲/۱۳۸۴، به نقل از کتاب حوزه و روحانیت در نگاه رهبری، ص ۵۲۵)

۳-۴-۸. ارتقاء کیفی و کمّی برنامهها به تناسب نیازها

آیا روال جاری و موجود حوزه های علمیه، برای پاسخ دادن به این نیازها کافی است؟ جواب این است که نه، کافی نیست.

(سخنرانی در دیدار با اساتید، مسؤولان، فضلا و طلاب بنیاد فرهنگی باقرالعلوم (ع) ۰۱/۱۱/۱۳۶۸)

حوزه های ما با وضع کنونی نمی توانـد آن انتظارات را پاسـخ دهد؛ مگر در آن برنامه ریزی شود و طرح نوینی افکنده و دنبال گردد.

(سخنرانی در دیدار با مجمع نمایندگان طلاب و فضلای حوزه ی علمیه ی قم۰۷/۰۹/۱۳۶۸)

ما هیچ توصـیه نمی‌کنیم که شـما، همان‌طور بنویسـید که علامه مجلسی می‌نوشت؛ امّا توصیه می کنیم مثل علامه مجلسی، نیاز زمـان را درک کنیـد. علامـه مجلسـی... فقیه، محقق و وارد در علوم عقلی بوده است؛ ... در عین حـال، فقیهی، محـدّثی، عـالم معقول و منقولی در این حدّ، در زمان خودش، به زبان فارسـی، کتاب «حق الیقین» و «عین الحیاه» را می‌نویسد؛.... او، نیاز زمان را درک کرد؛ در آن فضای صوفی زده دوران صفوی که اطلاعات مردم مسلمان .... در حدّ پایینی است، او به جای این که به زید و عمرو توصیه کند که]قلم[بردارید]و[بنویسید، خودش دست به قلم می‌شود و این کتاب‌های فارسی را می‌نویسد. البته، کتاب «حق الیقین»، کتاب

امروز نیست؛ ... امروز، حق الیقین و حیات القلوبی دیگر، به تناسب نیازهای فکری امروز، لازم است.

(بیانات رهبر معظم انقلاب اسلامی در دیدار طلاب و روحانیون اصفهان، ۸/۸/۱۳۸۰، به نقل از کتاب حوزه و روحانیت در نگاه رهبری، ص ۵۴۴)

۳-۴-۹. حضور روشن گرانه در نقاطی که دشمن در آن ایجاد تردید می کند

در آن جا که برای مردم ابهامی هست، آن جا که دشمن سؤالاتی را مطرح می کند؛ بذر تردیدی می کارد و در جامعه می پاشد، آن جا وظیفه ی شماست که این بذر تردید را از بیخ و بن در بیاورید و حقایق را روشن کنید.

(بیانات در دیدار نمایندگان دوره ی چهارم مجلس شورای اسلامی ۲۰/۰۳/۱۳۷۱)

۳-۵. ایجاد بسترهای لازم برای تحقّق اهداف

۳-۵-۱. بسترهای علمی

اشاره

الآن، بحران‌های ناشی از تهاجم فرهنگی دشمن، وجود دارد... و حوزه، باید خودش را آماده کند برای این کار... این را هم به شما عرض بکنم: این درس فقه و اصول و استدلال و خارج، جزء اوجب واجبات است؛ امّا این، جواب آن [تهاجم] را هم نمی‌دهد! نه این که اگر گفتیم: «این، جوابِ آن را نمی‌دهد!»، یکی بگوید: «آقا! شما با درس خارج و با فقه استدلالی مخالفید!» نخیر! بنیه اصلی و استخوان‌بندی حوزه، فقه

است؛ در این، شکی هم نیست؛ باید هم این استدلال و این دقّت و این فقاهت، روزبه روز، قوی‌تر بشود؛ امّا جواب آن کار را، این فقاهت شما نمی‌دهد؛ نه خود فقاهت می‌دهد؛ نه مقدماتش!

(بیانات رهبر معظم انقلاب در دیدار با اعضای شورای عالی حوزه‌های علمیه ۹/۷/۷۷، به نقل از کتاب حوزه و روحانیت در نگاه رهبری، ص ۴۳۵)

گسترش دروس فلسفه

این که علمای بزرگ ما کلام را تعلیم می دادند، فلسفه را تعلیم می دادند و شخصیتی مثل علامه ی حلی که فقیه عالیقدری است هم در کلام کتاب دارد، هم در فلسفه کتاب دارد، به خاطر این بود که با بارور کردن عقلیت مخاطبان خودشان بتوانند از ورود یا جایگیر شدن شبهه ها در ذهن پیشگیری کنند. مخاطب آنها چه انسان معمولی یا طالب علم، یا شخص فرزانه و تحصیلکرده در مقابل شبهه یی که به ذهن او می رسید یا دیگری به ذهن او وارد می کرد، درنمی ماند.

(بیانات در دیدار علما و روحانیون استان همدان ۱۵/۰۴/۱۳۸۳)

ما دین را باید بفهمیم؛ امروز، مخاطبان شما نیاز دارند به این که از دین و معارف دینی، آگاه شوند؛ ... طلبه علوم دینی، ... با علوم عقلی هم، باید آشنا باشد؛ علوم عقلی، راهِ دست‌یابی به ذهن مخاطبان است. امروز در دنیا، در قالب فلسفه‌هایی که گاهی عمقی هم ندارد؛ ولی صورت فلسفی دارد، ذهن انسان‌ها را شکل می‌دهند؛ بعضی از اینها،

حتی در خدمت سیاست‌ها قرار می‌گیرد! کسانی به نام فیلسوف، ... در غرب، وجود داشتند که بدون تردید، در خدمت سیاست‌های سرمایه‌داری کار کردند؛ البته... اسمی از نظام سرمایه‌داری نیاوردند؛ امّا آنچه آنها به عنوان فلسفه دادند، در خدمت نظام سرمایه‌داری است.

این، معنایش، این است که آن کسانی که دنیا را طعمه سیاستِ خود می‌دانند، از همه راه‌ها استفاده می‌کنند و این، یکی از را... ه‌های نزدیک ساختنِ ذهن مخاطبان و ذهن ملّت‌هاست، اینها، ذهن‌ها را از این طریق، منحرف می‌کنند.]راه[مقابله با او، با جنجال و با تکفیر و با دشنام و با عصبانی شدن نیست؛ گره را باید باز کرد؛ لگد کوبیدن روی گره، گره را باز نمی‌کند! این، احتیاج دارد به قدرت فکری؛ امروز، حوزه‌های علمیّه ما، نیاز دارند به معارف عقلی؛ کلام باید بخوانند؛ فلسفه باید بدانند؛ البته ستون فقرات حوزه‌های علمیّه، فقه است بدون تردید؛ امّا اینها در کنارش، لازم است.

(بیانات مقام معظم رهبری در دیدار علما و طلاب استان فارس، ۱۱/۲/۱۳۸۷، به نقل از کتاب حوزه و روحانیت در نگاه رهبری، ص ۶۱۳)

امروز اگر نظام و جامعه ی ما از فلسفه محروم بماند، در مقابل این شبهات گوناگون، این فلسفه های وارداتی مختلف، لخت و بی دفاع خواهد ماند. آن چیزی که میتواند جواب شماها را بدهد، غالباً فقه نیست؛ علوم عقلی است؛ فلسفه و کلام. اینها لازم است. در حوزه، اینها رشته های

مهمی است. رشته ی مهم دیگر، تفسیر است؛ انس با قرآن، معرفت قرآنی. ما نباید از تفسیر محروم بمانیم. درس تفسیر مهم است، درس فلسفه مهم است؛ اینها رشته های بسیار باارزشی است.

(بیانات در اجتماع بزرگ طلاب و فضلای حوزه علمیه قم ۱۳۸۹/۷/۲۹، به نقل از کتاب حوزه و روحانیت در نگاه رهبری، ص ۵۶۱)

آن روزی که مرحوم علامه طباطبائی در نجف پیش مرحوم آ سید حسین بادکوبه ای فلسفه میخواند، آن روز نیاز به فلسفه ی اسلامی بمراتب کمتر از امروز بود که این همه مکاتب گوناگون، این همه افکار جدید، این همه شبهه، این همه پیشنهاد فکری در دنیا مطرح است؛ آن هم با این روابط و ارتباطات آسان و سریع؛ با اینترنت و با بقیه ی وسائل، کتاب و مجله و چه و چه. بنابر این به فلسفه احتیاج است. نه فقط به فلسفه، به علوم دیگر هم در حوزه ی قم نیاز است.

(بیانات در اجتماع بزرگ طلاب و فضلای حوزه علمیه قم ۲۹/۷/۱۳۸۹)

امروز هم، آدم، قرائن و شواهدی را مشاهده می‌کند که اینها، می‌خواهند هجمه‌های قوی فلسفی بیاورند؛ آن وقت، درست نقطه مقابل ما که فلسفه را یک امر کاملا مربوط به خواصّ قرار داده‌ایم! یعنی اصلا بُروز و ترشّح فلسفه، از درون انسان بوده... آنها بر عکس، فلسفه را در سطوح مختلف ترویج کرده‌اند؛ یکی از رشته‌های تألیف و کار فلسفی، فلسفه برای کودکان است؛ کتاب‌های متعدّد نوشته‌اند برای کودکان؛

فلسـفه برای کودکـان، یعنی ذهن بچّه را از اوّل، بـا همـان مبـانی فلسـفی که امروز، مورد پسـند لیـبرال دموکراسـی است،]بـار آوردن![یقینـا در نظـام شوروی سـابق و نظـام‌های مارکسـیستی، دسـتگاه فلسـفه، اگر برای کودکان و نوجوانان بود، آن چیزی]تهیه می‌شد[که منتهی بشود مثلا به فلسفه علمی مارکس!

ما از این، غفلت داریم؛ من به این دوسـتانی که در بنیاد ملاصدرا مشـغول به کار هستند، به آنها سفارش کردم؛ گفتم: «بنشینید]و[کتـاب بنویسـید برای جوان‌هـا، برای کودکـان!» این کـاری است که قم، می‌توانـد بکنـد؛ این کاری است که قم، می تواند همّت بر او بگمارد؛ از جمله کارهای بسـیار لازم است، بسط فلسـفه؛ البته با مبانی بسـیار مستحکم، ادبیّات خوب]و[جذاب؛ از این کارها، زیاد هم کرده‌اند.

(بیانات مقام معظم رهبری در جمع نخبگان و فضلای علوم عقلی اسلامی حوزه علمیه قم، ۲۹/۱۰/۱۳۸۲، به نقل از کتاب حوزه و روحانیت در نگاه رهبری، ص ۵۶۸)

نبایـد کسـی بگویـد: «مـا کلام را یاد می گیریم؛ فلسـفه، دیگر چیست؟! نخیر؛ کلام در یک‌جا مشـکل گشاست؛ امّا وقتی بنای زورآزمایی و کشتی گرفتن با فلسفه‌های غربی باشد، فلسفه لازم داریم! وقتی این را نداشته باشید، یک فلسفه‌نمای بی‌سواد، در فلان محیط دانشگاهی پیدا می‌شود]و[یک گروه سیاسی هم، به خاطر پیروزی در انتخابات، به مصلحت خود می‌بیند

از این فیلسوف‌نما، حمایت و پشتیبانی کند؛ در این صورت، مگر می‌شود گفت بالای چشمِ این فیلسوف‌نما، ابروست؟! هر چه بگوییم، می گویند: «اینها سیاسی اند! و در محیط‌های علمی هم، دیگر جرئت نمی کنند نقدش کنند!

اگر فلسفه‌دانی وجود داشته باشد، در چارچوب استدلال و برهان فلسفی و منطقی، می‌شود رفت و کشتی گرفت و اینها را، خرد و خمیر کرد! خیلی از مباحثی که بعضی از آقایان نوگرا که چهار کلمه فلسفی غربی خوانده‌اند، می‌خواهند راجع به اسلام و همه مبانی دینی اظهارنظر کنند، مبتنی بر مبانی فلسفی است که پنجاه سال است در اروپا، منسوخ شده؛... امّا اینها، تازه آن را آورده‌اند تا از آن، استفاده کنند! پس شما، فلسفه لازم دارید و باید به‌روز باشید.

(بیانات رهبر معظم انقلاب اسلامی در دیدار با علما و طلاب قزوین، ۲۵/۹/۱۳۸۲، به نقل از کتاب حوزه و روحانیت در نگاه رهبری، ص ۵۶۱)

گسترش دروس کلام

این که علمای بزرگ ما کلام را تعلیم می دادند، فلسفه را تعلیم می دادند و شخصیتی مثل علامه ی حلی که فقیه عالیقدری است هم در کلام کتاب دارد، هم در فلسفه کتاب دارد، به خاطر این بود که با بارور کردن عقلیت مخاطبان خودشان بتوانند از ورود یا جایگیر شدن شبهه ها در ذهن پیشگیری کنند. مخاطب آنها چه انسان معمولی یا طالب علم، یا شخص فرزانه و تحصیلکرده در مقابل شبهه یی که به ذهن

او می رسید یا دیگری به ذهن او وارد می کرد، در نمی ماند.

(بیانات در دیدار علما و روحانیون استان همدان ۱۵/۰۴/۱۳۸۳)

حوزه باید در زمینه های کلامی، فکرهای نو تولید کند.

گردهمایی و بزرگداشت شهید مطهری را به این سمت ها بکشانید که کسانی تشویق بشوند وارد این میدانها شوند و برای مواجهه ی با امواج تبلیغاتی جدید وارداتی در همه ی زمینه ها آماده شوند؛ در زمینه ی فلسفه، در زمینه ی کلام، در زمینه ی مسائل گوناگون کشور که با مباحث اسلامی سروکار دارد.

(بیانات در دیدار علما و روحانیون استان همدان ۱۵/۰۴/۱۳۸۳)

آنچه را به نظر می‌رسد علاج]کاستی های حوزه[است، فهرست‌وار مطرح می‌کنم: ... سابعا، ایجاد رشته‌های مستقلّ، مثل فقه و کلام است. فقه، یک رشته اصلی در حوزه علمیّه است؛ کلام هم، باید یک رشته اصلی باشد. نگویید که حالا، چند ساعت هم، درس کلام می‌گذاریم! نه؛ طلبه باید تا جایی بخواند؛ بعد، طرف فقه یا کلام برود. به عنوان یک رشته اصلی در حوزه، باید مجتهد در کلام هم داشته باشیم.

(بیانات مقام معظم رهبری در جمع فضلا و نخبگان حوزه علمیه قم، ۱۴/۹/۱۳۷۴، به نقل از کتاب حوزه و روحانیت در نگاه رهبری، ص ۵۴۸)

گسترش دروس تفسیر

آن چیزی که میتواند جواب شماها را بدهد، غالباً فقه نیست؛ علوم عقلی است؛ فلسفه و کلام. اینها لازم است. در حوزه، اینها رشته های مهمی است. رشته ی مهم دیگر، تفسیر است؛ انس با قرآن، معرفت قرآنی. ما نباید از تفسیر محروم بمانیم. درس تفسیر مهم است، درس فلسفه مهم است؛ اینها رشته های بسیار باارزشی است.

(بیانات در اجتماع بزرگ طلاب و فضلای حوزه علمیه قم ۱۳۸۹/۷/۲۹، به نقل از کتاب حوزه و روحانیت در نگاه رهبری، ص ۵۶۱)

سازماندهی کارگروه های تخصصی با هدف پاسخگویی به شبهات جدید در فضای علمی جهان

با توجه به ارتباطات سریعی که امروز، در دنیا هست که هر حرفی، هر فکری، هر منطقی، هر شبههای ، هر راه حلّی که در یک گوشه دنیا مطرح بشود، گاهی در ظرف یک روز یا یک ماه، به آن طرف دنیا می‌رسد یا می‌تواند برسد، باید حوزه‌ای مثل حوزه علمیه قم، برنامه‌ریزی کند: افرادی را آماده داشته باشند، برای طرح مسائلی که در دنیا، امروز در زمینه‌های گوناگون، مورد بحث است.

(بیانات در دیدار اعضای کنگره ی حکمت مطهر ۱۸/۱۲/۱۳۸۲، به نقل از کتاب حوزه و روحانیت در نگاه رهبری، ص ۵۳۸)

دیگران، چقدر در زمینه فلسفه و کلام و کلام جدید و فلسفه دین و مباحث دین‌شناسی و سایر زمینه‌ها، مطلب نوشته اند و چقدر کار کرده‌اند!

ممکن است همه اینها، غلط باشد؛ امّا بالأخره، یک متاع فکری و موج فکری است که بخشی از فضای ذهن جامعه را اشغال خواهد کرد. شما در حال حاضر، کجایید؟ چطور می‌خواهید با اینها مقابله کنید؟ کجاست عبدالجلیل رازی قزوینی که «النقض» مناسبِ این زمان را هم بنویسد؟ و نه یک کتاب، بلکه ده هزار کتاب در این زمینه ها، نوشته شود؟

... ما جواب سؤالات را از صندوقچه ذهن خودمان می‌دهیم]که[گاهی محدود و گاهی ناقص است؛ خودِ آدم خیال می کند جواب، کامل است! چون توجه به جوانب ندارد؛ اگر دو کتاب دیگر مطالعه کرده بودیم، جوابی که می‌دادیم، عالمانه تر، کامل‌تر، به‌روزتر و احیانا درست‌تر بود!

(بیانات مقام معظم رهبری در جمع فضلا و نخبگان حوزه علمیه قم، ۱۴/۹/۱۳۷۴، به نقل از کتاب حوزه و روحانیت در نگاه رهبری، ص ۵۶۰)

۳-۵-۲. تقویت منابع انسانی

۳-۵-۲-۱. بهره‌گیری از نیروهای جوان و خلّاق در عرصه پاسخ گویی

وقتی که محقق می گوییم، فوراً ذهن به سمت پیرمردهای از کار افتاده نرود؛ محققان جوان - مثل خود شما - بنشینند این ها را تقسیم بندی کنند و تفکر و ذهنیت انقلاب و به تعبیر اروپایی آن، ایدئولوژی انقلاب را ... تدوین کنند و آن را - نه در یک جلد کتاب و نه با یک بیان - بیرون بدهند؛ که اگر از ما پرسیدند: انقلابتان چیست؟

بگوییم این است. اگر شما چنین کاری نکردید، دیگرانی که غالباً صلاحیت ندارند، خواهند کرد.

(سخنرانی در دیدار با مجمع نمایندگان طلاب و فضلای حوزه ی علمیه ی قم ۰۷/۰۹/۱۳۶۸)

۳-۵-۲-۲. پرورش نیروی انسانی کارآمد برای پاسخ گویی

... مسأله این است که آیا روال جاری و موجود حوزه های علمیه، برای پاسخ دادن به این نیازها کافی است؟ جواب این است که نه، کافی نیست. باید از چارچوب های مستحکم و استخوان بندی قوی حوزه ی علمیه و از امکانات فراوان فکری و معنوی یی که در این مراکز است، وسایلی برای ... ساختن انسان هایی که بتوانند مثل چشمه های جوشانی از معارف و احکام بجوشند و نیازها و خلأها را پر کنند، ساخت.

(سخنرانی در دیدار با اساتید، مسؤولان، فضلا و طلاب بنیاد فرهنگی باقرالعلوم (ع) ۰۱/۱۱/۱۳۶۸)

۳-۵-۲-۳. جذب و تربیت طلاب و فضلای توانمند، متناسب با حجم شبهات

... حوزه ی علمیّه باید مثل یک کارخانه ی تأمین کننده ی نیازهای جامعه، مرتّب کار کند و محصول خود را که همان محقّقان و مبلّغان و مدرّسان و مؤلّفان و انواع قشرهای روحانی هستند، بیرون دهد. حوزه باید برنامه ریزی کند و مشخص باشد که مثلاً پنج سال دیگر چه تعداد مبلّغِ مناسب برای مناطق گوناگون دنیا و داخل کشور

تربیت می شود. همچنین در زمینه ی مسائل قرآنی و تفسیر و دیگر علوم حوزوی و نیز تربیت مدرّس برای دانشگاهها و دروس معارف اسلامی و نیز تربیت محقّق و مؤلّف برای پاسخگویی و مقابله با شبهات، برنامهریزیِ منظّم و مرتّبی داشته باشد.

(بیانات در آغاز درس خارج فقه ۱۴/۰۶/۱۳۷۴)

۳-۵-۲-۴. شاخصههای مطلوب تربیتی پاسخگویان

اشاره

شهید مطهری با قوت فکری و اندیشه صائب خود در دهه های ۱۳۴۰۵۰ وارد میدان هایی شد که تا آن زمان هیچ کس در زمینه مسائل اسلامی وارد آن نشده بود و با تفکرات وارداتی غربی و شرقی به چالش علمی عمیق، وسیع و تمام نشدنی پرداخت و در جبهه مقابله با مارکسیسم و تفکرات غربی و لیبرالیسم دست به یک جهاد هوشمندانه زد و با توان علمی و ایمان راسخ و اعتماد به نفس، موفقیت های بزرگی به دست آورد و با قدرت اجتهاد و انصاف و ادب علمی، روشی متقن و بدور از تحجر و التقاط برای معرفی اسلام و مقابله با کج اندیشی و انحراف ایجاد کرد و پایه های افکار مورد نیاز جامعه اسلامی و انقلابی را تأسیس نمود و نقش مؤثری بر جریان فکری اسلامی و شکل گیری نظام اسلامی بر جای گذاشت و بصورت سنگری امن برای جوانان طالب و علاقمند فکر اسلامی در حوزه ها و دانشگاه ها درآمد تا بتوانند زیر سایه این تفکر عمیق و مستحکم دین خود را حفظ کنند و دست آوردهای نوین فکری داشته باشند و از آن دفاع نمایند.

(پیام به همایش جهانی حکمت مطهر ۰۶/۰۲/۱۳۸۳)

... مرحوم شـهید مطهری (رضوان الله علیه) در میـدان مبارزه ی با افکار التقاطی فعال بود؛ حقیقتا هم پهلوان این میـدان بود؛ اما شهیـد مطهری چرا موفق شـد؟ چرا این اثر عمیق و گسترده را از جهت ایجـابی و سـلبی در جـامعه ی فکری ما گـذاشت؟ چون برای آمـاده سـازی خود، تلاـش فراوان علمی کرده بود؛ بعـد هم برای خرج کردن این ذخیره ی علمی، به هیـچ وجه سـستی و کوتاهی نکرده بود. مرحوم مطهری آرام نداشت؛ مرتب مشـغول یادداشت کردن، تنظیم یادداشت، مرتب کردن سخنرانی هایی که خـود او انجـام داده بـود، به دست آوردن شـواعب گونـاگون و نـوبه نو در زمینه هـای فکر و انـدیشه ی مـذهبی و دینی، و پاسـخگویی به انحرافات بود. در این مرد اصـلا تنبلی وجود نـداشت؛ لـذا با آن ذخیره ی علمی و کارآمـدی عملی توانست اثر بگـذارد. امروز ما حقیقتا ریزه خوار سـفره ی انعام فکر شـهید مطهری هستیم در این هیـچ تردیدی نیست و فضای فکری جامعه همچنـان مرهون فکر او در زمینه هـای گونـاگون، چه در زمینه هـای فلسـفی، چه در زمینه هـای اجتماعی دینی، و چه در زمینه های سیاسی دینی است. ما امروز به ایشان احتیاج داریم؛ ولی آن هم باز کافی نیست.

(بیانات در دیدار علما و روحانیون کرمان ۱۱/۰۲/۱۳۸۴)

جوان را باید بشناسـید؛ فکر او را باید بشناسـید؛ آنچه را که به او هجوم آورده، باید بشناسـید. تا میکروب و بیماری را نشناسید که علاج نمی توان کرد. اینها همه ملایی می خواهد. درس خواندن،

مطالعه کردن و کار کردن، که همه ی اینها زیر عنوان مهارتهای دینی خلاصه می شود.

(دیدار با روحانیون ۱۷/۰۸/۱۳۸۵)

آشنایی با فقه، فلسفه، کلام، تفسیر، تاریخ و علوم مقدماتی

امروز، مخاطب شما، جوانان‌اند؛ روی آنها باید کار کنید؛... در پاسخ مشکل او، حتما بایستی عالمانه سخن گفت. رژیم پهلوی در طول تبلیغات متوالی خود، به قشر دانشگاهی ... این‌طور تفهیم کرده بود که کسانی که عمامه سرشان است، در دستگاهشان، از علم و سواد، خبری نیست!... شروع نهضت اسلامی و ورود فضلای جوان به محیط‌های دانشگاهی، به کلّی، این تصور را به هم ریخت؛ دیدند نه؛ اینها، اهل علم‌اند و اهل فکرند؛ اهل منطق و استدلال‌اند!... لذا وجهه علمی پیدا شد. تا چه موقع، این وجهه باقی می‌ماند؟ تا آن وقتی که این نسل، همواره در مقابل سؤال‌های خود، پاسخ عالمانه بشنود. عزیزان من! ما به این احتیاج داریم؛ بی‌مایه فطیر است! طلبه جوان و فاضل، هم باید درس خودش را خوب بخواند؛ هم باید مطالعات اسلامی را عمق بدهد؛ تفسیر را عمیقا مطالعه کند؛ خودش را با فلسفه آشنا کند و از تاریخ، مطالب زیادی بداند.

(بیانات مقام معظّم رهبری در دیدار روحانیون و مبلّغان، در آستانه ماه محرّم، ۲۶/۲/۱۳۷۵، به نقل از کتاب حوزه و روحانیت در نگاه رهبری، ص ۴۷۵)

در دوران مبارزات و بحبوحه ی مبارزات که دائم ما را می گرفتند و آزاد می کردند یک مشت طلبه ی جوان با ما مرتبط بودند و ما با اینها کار سیاسی می کردیم. من به اینها می گفتم: بی مایه فطیر است. باید درس را هم بخوانید. آن رفقایی که آن وقت ما در مشهد داشتیم که از لحاظ سیاسی و انقلابی با ما مرتبط بودند همه شان جزو طلبه های درسخوان بودند. باید با سواد شد و درس خواند... باید انسان بتواند در میدان چالشهای فکری امروز دنیا سینه سپر کند. امروز دنیا، دنیای تعارض فلسفه ها و فکرهاست.

... پس پایه ی فکری را باید قوی کرد تا انسان در پیکار اندیشه ها و افکار گوناگون در امروز دنیا بتواند بایستد و جبهه ی خودش را حفظ کند.

(دیدار با روحانیون ۱۷/۰۸/۱۳۸۵)

یک مسئله، مسئله ی درس فلسفه و رشته ی فلسفه است. توجه بکنید؛ اهمیت فقه و عظمت فقه نباید ما را غافل کند از اهمیت درس فلسفه و رشته ی فلسفه و علم فلسفه؛ هر کدام از اینها مسئولیتی دارند. رشته ی فقه مسئولیاتی دارد، فلسفه هم مسئولیتهای بزرگی بر دوش دارد... امروز اگر نظام و جامعه ی ما از فلسفه محروم بماند، در مقابل این شبهات گوناگون، این فلسفه های وارداتی مختلف، لخت و بی دفاع خواهد ماند. آن چیزی که میتواند جواب شماها را بدهد، غالباً فقه نیست؛ علوم عقلی است؛ فلسفه و کلام. اینها لازم است. در حوزه، اینها رشته های مهمی است.

(بیانات در اجتماع بزرگ طلاب و فضلای حوزه علمیه قم ۱۳۸۹/۷/۲۹، به نقل از کتاب حوزه و روحانیت در نگاه رهبری، ص ۵۶۱)

علمای بزرگ ما را ملاحظه کنید؛ یکی از مسؤولیتهای خودشان را این می دانستند که با شبهات مقابله کنند... اگر شبهه یی پیش می آمد، مجالس کلامی و بحث و پاسخ به سؤالات تشکیل دهند و کتاب بنویسند تا شبهه ها را برطرف کنند. برای این کار، فقه و فلسفه و کلام و تفسیر و علوم مقدماتی می خواندند؛ از تاریخ مطلع می شدند و بسیاری از علوم عصر خود را فرا می گرفتند تا بتوانند دین را تبلیغ کنند.

(بیانات در دیدار علما و روحانیون استان همدان ۱۵/۰۴/۱۳۸۳)

آشنایی با علوم زمان خود

علمای بزرگ ما را ملاحظه کنید؛ یکی از مسؤولیتهای خودشان را این می دانستند که با شبهات مقابله کنند... اگر شبهه یی پیش می آمد، مجالس کلامی و بحث و پاسخ به سؤالات تشکیل دهند و کتاب بنویسند تا شبهه ها را برطرف کنند. برای این کار، فقه و فلسفه و کلام و تفسیر... و بسیاری از علوم عصر خود را فرا می گرفتند تا بتوانند دین را تبلیغ کنند.

(بیانات در دیدار علما و روحانیون استان همدان ۱۵/۰۴/۱۳۸۳)

آشنایی با شبهات رایج در فضای جامعه

با افکار و سؤالات و شبهات جوانان، مواجه شوید. به‌روز بودن روحانیت در همه مسائل چه در مسائل اعتقادی، چه در مسائل فرعی و چه در مسائل سیاسی بسیار مهم است.

(سخنرانی در دیدار ائمه جمعه، علما و روحانیون استان اردبیل ۴/۵/۱۳۷۹، به نقل از کتاب حوزه و روحانیت در نگاه رهبری، ص ۴۷۳)

تا آن جا که بنـده به یاد دارم، از سالهای ۱۳۳۴ و ۱۳۳۵ تا سال ۱۳۵۸ که ایشان به شـهادت رسید، در هر موقعیت زمانی، با آن بینش عمیق خود که تسلط کامل هم بر فضای فکری و فرهنگی کشور داشت هرجا در عرصه ی فکر، هجمه ای را به اسـلام و به احکام و اصول اسلامی مشاهده می کرد، به مقابله می شتافت و سدی مثل کوه در مقابل اشکالات می آفرید.

(بیانات در دیدار جمع کثیری از کارگران و معلمان، به مناسبت روز کارگر و هفته ی معلم ۱۵/۰۲/۱۳۷۸)

مبلّغ دین بایستی آن شـبهه را، آن موج مخرّب و مفسـد و مضـرّ را بشـناسد تا بدانـد که می خواهـد علاج چه دردی را بکند و کدام خلأ را می خواهد پر کند.

(بیانات در دیدار علما و روحانیون در آستانه ی ماه محرم ۰۲/۰۲/۱۳۷۷)

شجاعت برخورد با خرافات و شبهات

در مقابله ی با خرافات و آن چیزهایی که از دین نیست، شجاع باشید و بگویید. ملاحظه ی اینکه حالا ممکن است کسی بدش بیاید یا ممکن است چه بکند، نکنید؛ که غالباً در مواردی انسان متأسفانه می بیند که این مراعاتها هست.

(دیدار با روحانیون ۱۷/۰۸/۱۳۸۵)

فهم سیاسی و قدرت تحلیل مسائل پیرامون خود

فهم سیاسـی و هدایت سیاسـی حوزه، بایستی بسـیار سـطح بالا باشد. امروز طلاب و فضـلای حوزه ی علمیه، در سرتاسر کشور منتشر می شوند.

این طور نیست که مردم از آن ها بخواهند، به رایشان فقط مسأله و رساله توضیح بدهند اگرچه آن را هم می خواهند، آن هم نیاز مردم است بلکه امروز راجع به مسائل منطقه و سیاست های گوناگون جهانی و مسائل داخلی هم از روحانی سؤال می کنند. اگر سؤال هم نکنند، او باید متصدی پاسخ گویی بشود.

(سخنرانی در دیدار با مجمع نمایندگان طلاب و فضلای حوزه ی علمیه ی قم ۰۴/۱۱/۱۳۶۹)

ان شاءالله که شما آقایان موفق باشید. درستان را خوب بخوانید تا عالم بشوید و بتوانید جواب نیازهای مردم را بدهید. در کنار درس، از اوضاع عالم و کشور و مسائل سیاسی مطلع باشید که اگر بی اطلاع باشید، به درد پاسخ گویی به نیازهای مردم نخواهید خورد؛ این را صریحاً به شما می گویم. باید بدانید که در مملکت و در دنیا چه می گذرد و نیازهای مردم چیست. عالم هم باشید، تا آن وقت مفید باشید؛ والا مفید نخواهید بود.

(سخنرانی در مراسم عمامه گذاری گروهی از طلاب ۲۶/۱۰/۱۳۶۸)

سعه صدر و برخورد طبیبانه با پرسشگران

جوان ما، می‌خواهد بپرسد و بداند؛ نباید به او گفت: «نپرس!» اگر پرسید، نباید رو ترش کرد! هنگامی که پرسید، باید گره ذهنی او را باز کرد؛ این کار، به علم و تعهد احتیاج دارد؛ گره گشای عقده‌های ذهنی، هم باید عالِم باشد و بداند با چه

چیزی مواجه است و چگونه بایـد آن را علاج کنـد؛ هم باید دلسوز باشد؛ چون کار سـختی است. گاهی با یک بار نشسـتن، با یک بار گفتن و با یک بار شـنیدن، مقصود حاصل نمی‌شود. در برخی مواقع، بیمار که شما طبیب او هستید بداخلاقی می کند؛ باید با این بداخلاقی و دشواری، ساخت و این گره را باز کرد.

(بیانـات مقـام معظّم رهبری در دیـدار علما و روحانیان،، ۷/۵/۱۳۷۱، به نقـل از کتـاب حوزه و روحـانیت در نگـاه رهبری، ص ۴۷۵)

آقایـان محترم! روحـانیون، علما و خطبای گرامی و زحمت‌کشِ و ارزشـمند! امروز، جوانان ما، با ذهن سـیّال خودشان، سؤال... هـایی دارنـد؛ این سؤال‌ها را نبایـد حمل بر ایرادگیری کنیـد! تا یک جوان، سؤالی کرد، بگوییم: «آقا! ساکت!» گویا دارد کفر می گوید! جوان است؛ ذهن جوان، سیّال است؛ افکار غلط و اسـتدلال‌های نادرست، امروز در همه جای دنیا، با توجه به روابط صوتی و بصـری که وجود دارد، گسترده است. جوان ما، برایش، سؤال به وجود می‌آیـد؛ چه کسـی باید این را بر طرف کند؟ من و شـما، باید بر طرف کنیم. اگر شـما نروید و آن خلأ فکری را به شکل درست، پر نکنید؛ یا آن سؤال و اشکال را برطرف نکنید، کس دیگری می‌رود و به شـکل غلط، جواب او را می گوید! روحانی باید به اندیشه ناب اسلامی، از بهترینش، مستدل... ترینش و قوی‌ترینش، مجهز باشد؛ ما این‌طور اندیشه‌ها و حرف‌ها، بسیار داریم.

البته، راه شکوک، بر ذهن‌ها بسته نیست؛

بایستی شکوک را از ذهن‌ها زدود.

(بیانات مقام معظّم رهبری در دیدار روحانیون در محل مصلّای ارومیّه، ۲۷/۶/۱۳۷۵، به نقل از کتاب حوزه و روحانیت در نگاه رهبری، ص ۴۷۷)

روحیه جهادی و فعالیت خستگی ناپذیر

تا آن جا که بنده به یاد دارم، از سالهای ۱۳۳۴ و ۱۳۳۵ تا سال ۱۳۵۸ که ایشان به شهادت رسید، در هر موقعیت زمانی، با آن بینش عمیق خود که تسلط کامل هم بر فضای فکری و فرهنگی کشور داشت هرجا در عرصه ی فکر، هجمه ای را به اسلام و به احکام و اصول اسلامی مشاهده می کرد، به مقابله می شتافت و سدی مثل کوه در مقابل اشکالات می آفرید.

(بیانات در دیدار جمع کثیری از کارگران و معلمان، به مناسبت روز کارگر و هفته ی معلم ۱۵/۰۲/۱۳۷۸)

... مرحوم شهید مطهری (رضوان الله علیه) در میدان مبارزه ی با افکار التقاطی فعال بود؛ حقیقتا هم پهلوان این میدان بود؛ اما شهید مطهری چرا موفق شد؟ چرا این اثر عمیق و گسترده را از جهت ایجابی و سلبی در جامعه ی فکری ما گذاشت؟ چون برای آماده سازی خود، تلاش فراوان علمی کرده بود؛ بعد هم برای خرج کردن این ذخیره ی علمی، به هیچ وجه سستی و کوتاهی نکرده بود. مرحوم مطهری آرام نداشت؛ مرتب مشغول یادداشت کردن، تنظیم یادداشت، مرتب کردن سخنرانی هایی که خود او انجام داده بود، به دست آوردن شواعب گوناگون و نوبه نو در زمینه های

فکر و اندیشه ی مذهبی و دینی، و پاسخگویی به انحرافات بود. در این مرد اصلا تنبلی وجود نداشت؛ لذا با آن ذخیره ی علمی و کارآمدی عملی توانست اثر بگذارد. امروز ما حقیقتا ریزه خوار سفره ی انعام فکر شهید مطهری هستیم در این هیچ تردیدی نیست و فضای فکری جامعه همچنان مرهون فکر او در زمینه های گوناگون، چه در زمینه های فلسفی، چه در زمینه های اجتماعی دینی، و چه در زمینه های سیاسی دینی است. ما امروز به ایشان احتیاج داریم؛ ولی آن هم باز کافی نیست.

(بیانات در دیدار علما و روحانیون کرمان ۱۱/۰۲/۱۳۸۴)

۳-۵-۲-۵. سطحبندی پاسخگویان و ایجاد لجنههای تخصصی برای رفع نیازهای علمی پاسخگویان

باید عالمانه آن مشکل را حل کند. اگر می تواند، خودش حل کند و اگر نمی تواند پیش عالمتر از خودش برود و مشکل را حل کند. این گونه است که سطح علم بالا می رود.

(بیانات در دیدار ائمه ی جماعات و روحانیون و مبلغین، در آستانه ی ماه مبارک رمضان ۲۵/۱۱/۱۳۷۱)

... اگر دیدید از عهده برنمی آیید که جواب این جوان را بدهید، می گویید اشکال ندارد، پیش فلانی می رویم. شما فرد مسلطتری را پیدا می کنید، تا او بتواند پاسخ آن طراری دشمن را بدهد. با این احساس باید با دانشجو روبه رو بشوید. دانشجو هم که یک نفر نیست؛ یک خیل عظیمند.

(بیانات در دیدار با اعضای شورای مرکزی نمایندگان ولی فقیه در دانشگاههای کشور و مسؤولان دفاتر نمایندگی ۰۸/۰۷/۱۳۶۹)

۳-۵-۳. ایجاد سامانه های مدیریتی

۳-۵-۳-۱. بانکهای اطلاعاتی

اشاره

بایـد به تناسب تهمت هایی که به ما می زنند و به تناسب فحش هایی که به ما می دهند و به تناسب کتاب هایی که علیه ما می نویسند، نیازها را بدانیم. مرکز و بانک اطلاعات حوزه کجاست که این ها را نگاه کند و درباره ی آن موضوعات تحقیق نماید و بنویسد؟ یکی از کارهایی که حوزه باید انجام بدهد، همین است. یعنی مرکزی داشته باشد و کتاب هایی را که در دنیا راجع به انقلاب نوشته اند، جمع کند؛ چه آن هایی که مستقیماً درباره ی انقلاب است و چه آن هایی که به خاطر انقلاب، به شیعه و یـا اسـلام فحش داده انـد و چه کتـاب هـایی که از ما تعریف کرده انـد و نقاط قوّت ما را که بعضاً خودمان هم از آن ها غافل بوده ایم یادآور شده اند.

(سخنرانی در دیدار با مجمع نمایندگان طلاب و فضلای حوزه ی علمیه ی قم ۰۷/۰۹/۱۳۶۸)

بانک اطلاعات شبهات و ابهامات

باید... به تناسب کتاب هایی که علیه ما می نویسـند، نیازها را بدانیم. مرکز و بانک اطلاعات حوزه کجاست که این ها را نگاه کند و درباره ی آن موضوعات تحقیق نماید و بنویسد؟

(سخنرانی در دیدار با مجمع نمایندگان طلاب و فضلای حوزه ی علمیه ی قم ۰۷/۰۹/۱۳۶۸)

یکی از کارهایی که حوزه باید انجام بدهد، همین است. یعنی مرکزی داشته باشد و کتاب هایی را که در دنیا راجع به انقلاب نوشته اند، جمع کند؛ چه آن هایی که مستقیماً درباره ی انقلاب است و چه آن هایی که به خاطر انقلاب، به شیعه و یا اسلام فحش داده اند و چه کتاب هایی که از ما تعریف کرده اند و نقاط قوّت ما را که بعضاً خودمان هم از آن ها غافل بوده ایم یادآور شده اند.

(سخنرانی در دیدار با مجمع نمایندگان طلاب و فضلای حوزه ی علمیه ی قم ۰۷/۰۹/۱۳۶۸)

بانک اطلاعات محصولات تولید شده

اینها، بدون برنامه‌ریزی، آسان نیست!... چقدر دوباره‌کاری‌ها، چقدر تکرارها، چقدر تناقض‌ها]پیش می‌آید[؛ با برنامه‌ریزی، اینها برطرف می‌شود. این، یک مسئله بسیار مهم و یک نیاز بسیار اساسی است.

(بیانات در آغاز درس خارج فقه، ۲۰/۶/۱۳۷۹، به نقل از کتاب حوزه و روحانیت در نگاه رهبری ،تدوین دبیرخانه شورای عالی حوزه های علمیه، ص ۴۷۹)

اگر جوری بشود که هر کسی می خواهد یک مجموعه کاریِ تحقیقاتی درست کند، با مدیریت حوزه مشورت کند، با او در میان بگذارد، توصیه او را به طور الزامی بپذیرد و آنها بدانند چه کار دارند می کنند، یک نگاه کلی، یک نگاه کلیِ به برنامه و کار تحقیق در حوزه باشد، کارهای تکراری و

بیهوده و بی فایده، وارد حوزه تحقیقات نشود، وقتهای حوزه را از بین نبرد، این خیلی کار لازمی است.

(بیانات رهبر معظم انقلاب اسلامی در اجتماع بزرگ اساتید، فضلا و طلاب حوزه علمیه قم در مدرسه فیضیه ۱۴/۷/۱۳۷۹، به نقل از کتاب حوزه و روحانیت در نگاه رهبری، ص ۵۷۵)

مجموعه کارهای پژوهشی حوزه، باید بتواند یک جمع کامل، یک منظومه کامل را بوجود بیاورد تا همه نیازهایی را که حوزه متصدی و مهتمّ به آن است، را پوشش بدهد؛ این را انسان این جا احساس نمی کند. مثل این رادارهای کوچکی که هر راداری، یک شعاعی دارد و یک پوشش راداری را بوجود می آورد؛ رادارها را با یک فاصله ای می چینند که در مجموع نقطه خلأی وجود نداشته باشد، یعنی نقاط خلأ همدیگر را پر می کنند تا از هیچ طرف، هواپیمای دشمن و نفوذی دشمن نتواند وارد فضای کشور بشود؛ باید این جوری باشید. باید این رادارهای شما یا این پایگاهها و مراکز تحقیقی ای که هدفش دفاع از دین یا اگر نخواهیم همیشه صورت دفاعی بگیریم کمر بستگی برای ترویج دین و نشر معارف اسلامی است، باید جوری تنظیم بشوند و کنار هم چیده بشوند که در مجموع، از همه طرف این مقصود حاصل بشود. خب، این البته الان محسوس نیست.

... مدیریت یک امر جدی است، بدون مدیریت هیچ کاری در دنیا - برادران و خواهران عزیز! -

سامان نمی گیرد، با پراکنده کاری و بی نظمی، هیچ کار به انجام نمی رسد؛ مدیریت لازم است.

(بیانات رهبر معظم انقلاب اسلامی در نمایشگاه تخصصی طلاب در قم ۱۵/۷/۱۳۷۹)

بانک اطلاعات سؤالات و پاسخ ها

بانك اطلاعات حوزه كجاست كه این ها را نگاه كند و درباره ی آن موضوعات تحقیق نماید و بنویسد؟ یكی از كارهایی كه حوزه باید انجام بدهد، همین است.

(سخنرانی در دیدار با مجمع نمایندگان طلاب و فضلای حوزه ی علمیه ی قم ۰۷/۰۹/۱۳۶۸)

اینکه چقدر از شما سؤال می شود و چقدر برای دریافت پاسخ مراجعه می کنند، کمیتش مهم است.

(بیانات درجمع مسئولین ودست اندرکاران مرکز مطالعات وپاسخگوییبه شبهات-۱۳۸۰)

۳-۵-۳-۲. تدوین اطلس شبهات و آسیب های دینی کشور

یـک سلسـله مسائـل دیگر هم، در کنـار اینهـا]مسائـل مادّی[هست که وقتی ما، با شـما آقایان محترم علما روبه‌رو می شویم و حرف می‌زنیم، نمی‌توانیم این مسائل را از نظر دور بـداریم و قهرا توجّه خود را به این مسائـل هم منعطف می کنیم. آن مسائل چیست؟ عبارت است از مسائل فرهنگی، دینی و اعتقادی مردم... بخش

عمده ای از این کارها، بر عهده آقایان علماست. ای کاش که در این‌باره هم، آماری وجود داشت! من گله‌ای ندارم از این که چرا گزارش داده نمی‌شود و چه کسی می تواند گزارش دهد؛ چه کسی می‌تواند از روی آمار و با تکیه بر حقایق، بگوید الآن در اینجا، وضع مردم از لحاظ دینی، معرفتی، شیوع و سریان یا عدم شیوع و سریان شبهات دینی در ذهن‌های جوان‌ها، و از لحاظ پای‌بندی به مفاهیم اسلامی و انقلابی، در چه حدّی است؟ چرا؟ چون آماری وجود ندارد و ما کمتر دنبال این قضایا رفته‌ایم! ما باید دنبال این قضایا برویم.

(بیانات در دیدار علما و روحانیون شهر ری در جوار مرقد حضرت عبدالعظیم(ع)، ۵/۸/۱۳۷۳، به نقل از کتاب حوزه و روحانیت در نگاه رهبری، ص ۵۳۸)

۳-۵-۳-۳. تحلیل محتوای بانک های اطلاعاتی مختلف جامعه

در این مرکز، محققان حوزه باید مشابه این کتاب ها را نیز در داخل کشور جمع آوری کنند و مورد بررسی قرار دهند... محققان جوان مثل خود شما بنشینند این ها را تقسیم بندی کنند.

(سخنرانی در دیدار با مجمع نمایندگان طلاب و فضلای حوزه ی علمیه ی قم ۰۷/۰۹/۱۳۶۸)

آمارگیری از مخاطبین هم نکتهی مهمی است؛ اینکه چقدر از شما سؤال می شود و چقدر برای دریافت پاسخ مراجعه می کنند، کمیتش مهم است.

بعد بایستی نظرخواهی کنید و ببینید که سوالکنندگان از چه قشرهایی هستند؛ جوانند، دانشجو هستند، دخترند، پسرند، نوجوانند، باسوادند، بی سوادند، تحصیلات عالیه دارند ممکن است دکتر یا آدم تحصیل کرده است که سؤالی دارد از کدام قسمت های کشور هستند. این ها همه اش معنا دارد. اول کمیت ها معلوم شود. معنای کمیت زیاد این است که مرکز شما مورد توجه واقع شده است.

(بیانات درجمع مسئولین ودست اندرکاران مرکز مطالعات وپاسخگوییبه شبهات-۱۳۸۰)

... سوم اینکه این بررسی را استمرار دهید، تا ببینید که عدد بیسوادها زیادتر شده یا باسوادها؛ در بین سؤال کننده ها عدد دخترها بیشتر شده یا پسرها؛ عدد مردم بوشهر مثلاً بیشتر شده یا مردم مشهد. همه این ها یک انگشت اشاره است به یک سمت و یک جهتی.

(بیانات درجمع مسئولین ودست اندرکاران مرکز مطالعات وپاسخگوییبه شبهات-۱۳۸۰)

۳-۵-۳-۴. ایجاد سامانه طبقهبندی موضوعات تحقیقی بر اساس شبهات

من امروز، جزوه‌ای را که مثلاـ کارهای پژوهشی و تألیفی را فهرست کرده بود، مرور مختصری کردم؛ ... امّا انتخاب این موضوع پژوهش یا موضوع تألیف، بر چه اساس است؟... دنبال پاسخ گویی به کدام نیاز بوده‌اید؟ اگر این، محاسبه شده

است، این، درست است؛ اگر نه، فایـده‌ای نـدارد! مـا بالأـخره می‌خواهیم یـک کـار تـألیفی، دست این آقا بـدهیم و یکی از ده موضوع را می‌گوییم انتخاب کنـد یا خودمان انتخاب می‌کنیم!... ما باید ببینیم امروز، مهم‌ترین نیازها و اسـتفهام‌ها کدام است؟ هم‌چنین مهم‌ترین شـبهه‌های ممکنی را که کمین گرفته‌انـد؛ گاهی یک شـبهه، هنوز به میـدان نیامده؛ امّا کمین گرفته است. از این رو، این شبهه‌های کمین گرفته را هم، باید بشناسیم و خود را آماده کنیم؛... اصلا نباید بگذاریم که پرتاب شود.

اینها را باید بشناسیم و آن وقت، در قبال آنها، پادزهر یا درمانِ لازم را فراهم کنیم. بله؛ امروز، کار باید این‌گونه باشد.

(بیانـات رهبر معظم انقلاـب اسـلامی در دیـدار اعضـای شورای عـالی حوزه علمیه قم، ۱۶/۳/۱۳۸۰، به نقـل از کتـاب حـوزه و روحانیت در نگاه رهبری، ص ۵۷۵)

مرکز و بانک اطلاعات حوزه کجاست که اینها را نگاه کند و درباره آن موضوعات، تحقیق نماید و بنویسد؟ یکی از کارهایی که حوزه باید انجام بدهد، همین است.

(سخنرانی در دیدار با مجمع نمایندگان طلاب و فضلای حوزه ی علمیه ی قم ۰۷/۰۹/۱۳۶۸)

۳–۵–۴. ارزیابی جریان های فکری موجود در طیفهای مختلف جامعه

شما اینجا نشسته اید و به بهانه ی سؤال و جواب با دوربینی جوامع و قشرهای مختلف کشور را بررسی میکنید و می بینید در لایه های فکری و سلیقه ای و ذوقی اجتماعی و صنفی جامعه دارد چه می گذرد. این خیلی مهم است که در کشور چه خبر است. فایده این کار شاید از اصل فایده ی کار شما کمتر نباشد.

(بیانات درجمع مسئولین ودست اندرکاران مرکز مطالعات و پاسخگویی به شبهات– ۱۳۸۰)

۳–۶. تعیین جهتگیری و برنامهریزی بر اساس تحلیل های به دست آمده

... بعد اقشار و نمونه های گروهی مشخص شوند تا شما بدانید با کی طرف هستید و مخاطبتان را بشناسید... همه این ها یک انگشت اشاره است به یک سمت و یک جهتی. یک جمعی هم باید داشته باشید که بنشینند با این دستاوردها، به تناسب سؤال هایی که می شود، جهت ها را مثل سکان کشتی عوض کنند؛ این کار خیلی لازم است.

(بیانات درجمع مسئولین ودست اندرکاران مرکز مطالعات وپاسخگوییبه شبهات–۱۳۸۰)

امروز، شما باید بدانید و در جریان باشید که مثلاً در مقوله جامعه‌شناسی، در دنیا چه نظرات و چه ایده‌هایی هست و چه فکرهایی دارد می‌جوشد.

گاهی در این فکرها، عناصر مطلوبی هست؛ آن را جذب کنید؛ عناصر نامطلوبی هم هست؛ قبل از آن که بیاید، دفاع مناسبش را آماده کنید و ذهنیّت جامعه را واکسینه نمایید!... تحقیق و پژوهش و اطلاع و آگاهی از حقایق و معارف عالم و وضع علمی دنیا، از چیزهایی است که برای حوزه علمیه، لازم است.

(سخنرانی در بین مجمع طلاب و فضلای حوزه علمیه قم، ۱/۱۲/۱۳۷۰، به نقل از کتاب حوزه و روحانیت در نگاه رهبری، ص ۵۳۷)

۳-۷. برنامهریزی دقیق و مدیریت فعّال برای دستیابی به اهداف

اینها، بدون برنامه‌ریزی، آسان نیست!... یک وقت، ممکن است کاری با برنامه‌ریزی، مثلا در ظرف ده سال تحقق پیدا کند؛ امّا همان کار، بدون برنامه‌ریزی، در ظرف صد سال پیش بیاید؛ به تدریج، یک نفری پیدا بشود یک کاری بکند؛ تصادفا، دیگری پیدا بشود]که[کار او، مکمّل کار این بشود. چقدر دوباره کاری‌ها، چقدر تکرارها، چقدر تناقض‌ها]پیش می‌آید[؛ با برنامه... ریزی، اینها برطرف می‌شود. این، یک مسئله بسیار مهم و یک نیاز بسیار اساسی است.

(بیانات در آغاز درس خارج فقه، ۲۰/۶/۱۳۷۹، به نقل از کتاب حوزه و روحانیت در نگاه رهبری ،تدوین دبیرخانه شورای عالی حوزه های علمیه، ص ۴۷۹)

... مسأله این است که آیا روال جاری و موجود حوزه های علمیه، برای پاسخ دادن به این نیازها

کافی است؟ جواب این است که نه، کافی نیست. بایـد از چارچوب های مسـتحکم و اسـتخوان بنـدی قوی حوزه ی علمیه و از امکانـات فراوان فکری و معنوی یی که در این مراکز است، وسـایلی برای فراهم کردن پاسـخ هـای این اسـتفهام هـای فراوان و ساختن انسان هایی که بتوانند مثل چشمه های جوشانی از معارف و احکام بجوشند و نیازها و خلأها را پر کنند، ساخت.

(سخنرانی در دیدار با اساتید، مسؤولان، فضلا و طلاب بنیاد فرهنگی باقرالعلوم (ع) ۰۱/۱۱/۱۳۶۸)

۳-۸. تامین بودجه، امکانات و پشتیبانیهای سیاسی لازم

مقابله با این تهاجم، پول و بودجه و امکانات و پشتیبانی‌های سیاسـی دولت را می‌خواهد؛ امّا دولت، پول بدهد و پشتیبانی بکند که چه بشود؟ طبیعی است که فکری، پخش بشود؛ آن فکر، کجا تولید خواهد شد؟ آیا آن هم، در دولت است یا در حوزه؟

(سخنرانی در دیدار با مجمع نمایندگان طلّاب قم، ۷/۹/۱۳۶۸، به نقل از کتاب حوزه و روحانیت در نگاه رهبری، ص۴۳۶)

۳-۹. تقسیم کار بین نهادهای متولی

۳-۹-۱. متولی اصلی

حوزه علمیه

البته کسانی که در غیر حوزه ها هستند، ممکن است بتوانند این کار را انجام دهند؛ لیکن متصدی اصلی، انصافا حوزه های علمیه و علمای دینند. اینها اولین کسانی هستند که باید شبهه ها را برطرف کنند.

(بیانات در آغاز درس خارج فقه ۱۴/۰۶/۱۳۷۴)

غیر از علمای دین، غیر از مرزداران عقیده چه کسی باید در مقابل این تیرهای مسموم و زهرآگین بایستد و قرار بگیرد؟

(بیانات در دیدار روحانیون و طلاب تشیع و تسنن کردستان ۲۳/۰۲/۱۳۸۸)

نکته این است که ما به صورت مدرن و طبق نیازهای امروز، از حق خود و تشیع و اعتقاد و انقلاب و اسلام و حتّی امامان دفاع نکردیم... ببینید این ها کارهای حوزه است. ما باید این ها را باور کنیم.

(سخنرانی در دیدار با مجمع نمایندگان طلاب و فضلای حوزه ی علمیه ی قم ۰۷/۰۹/۱۳۶۸)

جوانان طیب و طاهر و تحصیلکرده و با استعداد و ممتازی از اروپا که در دانشگاههای

خودشان مسلمان شده اند پیش ما می آیند و درباره ی مسائل اسلامی راهنمایی می خواهند. چه کسی باید اینها را راهنمایی کند؟ چه کسی باید به آن جا برود و در میان آنها سکونت کند و تعلیم دین و اخلاق بدهد؟ چه کسی باید برای آنها کتاب بفرستد؟ چه کسی باید برای آنها مسائل را تبیین کند؟ پاسخ همه ی این پرسش ها به حوزه های علمیه مرتبط است.

(بیانات در آغاز درس خارج فقه ۱۴/۰۶/۱۳۷۴)

نکته ی سوم، تقویت ایمان دینی، تأمین نیازهای فکری و استفهامهای نسل جوان است؛ که این عمدتاً متوجه به روحانیت و حوزه های علمیه است. دائماً شبهه القاء میکنند؛ باید به طور دائم و به روز پاسخ شبهه ها را داد.

(بیانات در اجتماع بزرگ مردم قم ۲۹/۷/۱۳۸۹)

این جانب با چنین طرحهائی همواره موافق بوده ام و از آن حمایت خواهم کرد و از شورای محترم مدیریت حوزه علمیه قم می خواهم تا با اطلاع و مساعدت «مراجع بزرگوار و محترم» و با همکاری و مشارکت «اساتید و محققین برجسته حوزه»، برای بالندگی بیشتر فقه و اصول و فلسفه و کلام و تفسیر و سایر موضوعات تحقیق و تألیف دینی، و نیز فعال کردن «نهضت پاسخ به سؤالات نظری و عملی جامعه»، تدارک چنین فرصتی را ببینند.

(پاسخ به نامه جمعی از دانش آموختگان و پژوهشگران حوزه علمیه ۱۶/۱۱/۱۳۸۱)

دائم بـایستی صـادرات قم - ... این قلب معرفتی دنیـای اسـلام - پمپاژ بشود. امروز خوشـبختانه وسائل ارتباطیِ سـریع در اختیار همه هست. شما میتوانید اینجا اقدامی بکنید، در آن طرف دنیا در همان ساعت از شما بشنوند و استفاده کنند.

(بیانات در اجتماع بزرگ طلاب و فضلای حوزه علمیه قم ۱۳۸۹/۷/۲۹)

کسـانی که اهـل مطـالعه انـد، با دنیا مواجه می شونـد و درباره ی اصل دین و اسـلام و معارف آن و نیز اصول و فروع و تاریخ دین حرف می زنند و مرتباً شبهه القا می کنند.

کسانی باید باشند تا این شبهه ها را برطرف کنند. تأمین این افراد به عهده ی حوزه های علمیه است.

(بیانات در آغاز درس خارج فقه ۱۴/۰۶/۱۳۷۴)

۳-۹-۲. مراکز معین

اشاره

البته کسـانی که در غیر حوزه ها هسـتند، ممکن است بتواننـد این کار را انجام دهنـد؛ لیکن متصـدی اصـلی، انصافاً حوزه های علمیه و علمای دینند. اینها اولین کسانی هستند که باید شبهه ها را برطرف کنند.

(بیانات در آغاز درس خارج فقه ۱۴/۰۶/۱۳۷۴)

شورای عالی انقلاب فرهنگی

از شورای محترم انقلاب فرهنگی و بویژه ریاست محترم آن نیز می خواهم که این ایده [راهاندازی کرسـیهای پاسخ به سوالات و شبهات] را در

اولویت دستور کار شورا برای رشد کلیهی علوم دانشگاهی و نقد متون ترجمه ای و آغاز «دوران خلاقیت و تولید» در عرصه علوم و فنون و صنایع و بویژه رشته های علوم انسانی و نیز معارف اسلامی قرار دهند تا زمینه برای اینکار بزرگ بتدریج فراهم گردد و دانشگاههای ما بار دیگر در صف مقدم تمدن سازی اسلامی و رشد علوم و تولید فناوری و فرهنگ، قرار گیرند. بی شک هر دو نهاد از طرحهای پیشنهادی فضلاء دانشگاهی و حوزوی و از جمله طرح شما، استفاده خواهند کرد تا با رعایت همه جوانب مسأله، جنبش «پاسخ به سؤالات»، «مناظرات علمی» و «نظریه پردازی روشمند» را در کلیه قلمروهای علمی حوزه و دانشگاه، نهادینه و تشویق کنند. امیدوارم که مراحل اجراء این ایده، دچار فرسایش اداری نشده و تا پیش از بیست و پنجمین سالگرد انقلاب، نخستین ثمرات مهم آن آشکار شده باشد. والله المستعان.

(پاسخ به نامه جمعی از دانش آموختگان و پژوهشگران حوزه علمیه ۱۶/۱۱/۱۳۸۱)

۳-۹-۲-۱. دانشگاهها

این عزم و بیداری و خودآگاهی در نسل دوم حوزه و دانشگاه نیز بیدار شده... این نسل... می خواهد که شجاعت نظریهپردازی و مناظره در ضمن وفاداری به اصول و اخلاق و منطق در حوزه و دانشگاه، بیدار شود و اراده کرده است که سؤالات و شبهات را بی پاسخ نگذارد.

(پاسخ به نامه جمعی از دانش آموختگان و پژوهشگران حوزه علمیه ۱۶/۱۱/۱۳۸۱)

۳-۹-۲-۲. نهاد نمایندگی ولی فقیه در دانشگاهها

در مورد اصل لزوم این دفتر نمایندگی [دفتر نمایندگی ولی فقیه در دانشگاهها] هم، آن وقتی که ما به این کار اقدام کردیم، همه معتقد بودند که لازم است و درخواست زیادی بود؛ همین حالا هم همین طور است... وجود این برادران لازم است. این برادران در دانشگاه ها می توانند منشأ برکات بسیاری باشند. جوانان، سؤالات و نیازهای دینی دارند. چنانچه روحانی فاضل و جوانی مثل خودشان در کنار دستشان باشد، چیز خیلی باارزشی است. من این طور تصور می کنم.

(بیانات در جلسه ی پرسش و پاسخ دانشگاه تربیت مدرس ۱۲/۰۶/۱۳۷۷)

۳-۹-۲-۳. دولت و نهادهای دولتی

مقابله با این تهاجم، پول و بودجه و امکانات و پشتیبانی‌های سیاسی دولت را می‌خواهد؛ امّا دولت، پول بدهد و پشتیبانی بکند که چه بشود؟ طبیعی است که فکری، پخش بشود؛ آن فکر، کجا تولید خواهد شد؟ آیا آن هم، در دولت است یا در حوزه؟

(سخنرانی در دیدار با مجمع نمایندگان طلّاب قم، ۷/۹/۱۳۶۸، به نقل از کتاب حوزه و روحانیت در نگاه رهبری، ص۴۳۶)

۳-۹-۲-۴. مراکز تبلیغی، آموزشی و تربیتی

جوانان فرزانه ی ما، دانشجویان ما، طلاب فاضل ما هم مجموعه هائی که متصدی آموزشند، متصدی تبلیغند، متصدی پرورش افکار و اذهان هستند، باید توجه کنند. نشان دادن آن حقیقتی که در اختیار مذهب امامیه و پیروان اهل بیت (علیهم السّلام) هست به مخاطب، مساوق با قبول مخاطب و همراه با تصدیق و پذیرش مخاطب است. حقیقت را باید نشان داد. باید سعی کنیم پیرایه ها، خرافه ها، ادعاهای دروغین، کج فهمی ها، بدفهمی ها دخالت نکنند.

(دیدار اقشار مختلف مردم در روز نیمه ی شعبان ۲۷/۰۵/۱۳۸۷)

درباره مرکز

بسمه تعالی

هَلْ يَسْتَوِى الَّذِينَ يَعْلَمُونَ وَالَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ

آیا کسانی که می‌دانند و کسانی که نمی‌دانند یکسانند ؟

سوره زمر/ ۹

مقدمه:

موسسه تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان، از سال ۱۳۸۵ هـ.ش تحت اشراف حضرت آیت الله حاج سید حسن فقیه امامی (قدس سره الشریف)، با فعالیت خالصانه و شبانه روزی گروهی از نخبگان و فرهیختگان حوزه و دانشگاه، فعالیت خود را در زمینه های مذهبی، فرهنگی و علمی آغاز نموده است.

مرامنامه:

موسسه تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان در راستای تسهیل و تسریع دسترسی محققین به آثار و ابزار تحقیقاتی در حوزه علوم اسلامی، و با توجه به تعدد و پراکندگی مراکز فعال در این عرصه و منابع متعدد و صعب الوصول، و با نگاهی صرفا علمی و به دور از تعصبات و جریانات اجتماعی، سیاسی، قومی و فردی، بر مبنای اجرای طرحی در قالب « مدیریت آثار تولید شده و انتشار یافته از سوی تمامی مراکز شیعه» تلاش می نماید تا مجموعه ای غنی و سرشار از کتب و مقالات پژوهشی برای متخصصین، و مطالب و مباحثی راهگشا برای فرهیختگان و عموم طبقات مردمی به زبان های مختلف و با فرمت های گوناگون تولید و در فضای مجازی به صورت رایگان در اختیار علاقمندان قرار دهد.

اهداف:

۱.بسط فرهنگ و معارف ناب ثقلین (کتاب الله و اهل البیت علیهم السلام)

۲.تقویت انگیزه عامه مردم بخصوص جوانان نسبت به بررسی دقیق تر مسائل دینی

۳.جایگزین کردن محتوای سودمند به جای مطالب بی محتوا در تلفن های همراه ، تبلت ها، رایانه ها و ...

۴.سرویس دهی به محققین طلاب و دانشجو

۵.گسترش فرهنگ عمومی مطالعه

۶.زمینه سازی جهت تشویق انتشارات و مؤلفین برای دیجیتالی نمودن آثار خود.

سیاست ها:

۱.عمل بر مبنای مجوز های قانونی

۲.ارتباط با مراکز هم سو

۳.پرهیز از موازی کاری

۴.صرفا ارائه محتوای علمی

۵.ذکر منابع نشر

بدیهی است مسئولیت تمامی آثار به عهده ی نویسنده ی آن می باشد .

فعالیت های موسسه :

۱.چاپ و نشر کتاب، جزوه و ماهنامه

۲.برگزاری مسابقات کتابخوانی

۳.تولید نمایشگاه های مجازی: سه بعدی، پانوراما در اماکن مذهبی، گردشگری و...

۴.تولید انیمیشن، بازی های رایانه ای و ...

۵.ایجاد سایت اینترنتی قائمیه به آدرس: www.ghaemiyeh.com

۶.تولید محصولات نمایشی، سخنرانی و...

۷.راه اندازی و پشتیبانی علمی سامانه پاسخ گویی به سوالات شرعی، اخلاقی و اعتقادی

۸.طراحی سیستم های حسابداری، رسانه ساز، موبایل ساز، سامانه خودکار و دستی بلوتوث، وب کیوسک، SMS و...

۹.برگزاری دوره های آموزشی ویژه عموم (مجازی)

۱۰.برگزاری دوره های تربیت مربی (مجازی)

۱۱. تولید هزاران نرم افزار تحقیقاتی قابل اجرا در انواع رایانه، تبلت، تلفن همراه و... در ۸ فرمت جهانی:

۱.JAVA

۲.ANDROID

۳.EPUB

۴.CHM

۵.PDF

۶.HTML

۷.CHM

۸.GHB

و ۴ عدد مارکت با نام بازار کتاب قائمیه نسخه :

۱.ANDROID

۲.IOS

۳.WINDOWS PHONE

۴.WINDOWS

به سه زبان فارسی ، عربی و انگلیسی و قرار دادن بر روی وب سایت موسسه به صورت رایگان .

درپایان :

از مراکز و نهادهایی همچون دفاتر مراجع معظم تقلید و همچنین سازمان ها، نهادها، انتشارات، موسسات، مؤلفین و همه

بزرگوارانی که ما را در دستیابی به این هدف یاری نموده و یا دیتا های خود را در اختیار ما قرار دادند تقدیر و تشکر می نماییم.

آدرس دفتر مرکزی:

اصفهان -خیابان عبدالرزاق - بازارچه حاج محمد جعفر آباده ای - کوچه شهید محمد حسن توکلی -پلاک ۱۲۹/۳۴- طبقه اول

وب سایت: www.ghbook.ir

ایمیل: Info@ghbook.ir

تلفن دفتر مرکزی: ۰۳۱۳۴۴۹۰۱۲۵

دفتر تهران: ۸۸۳۱۸۷۲۲ ـ ۰۲۱

بازرگانی و فروش: ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹

امور کاربران: ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹

مرکز تحقیقات رایانه‌ای
قائمیه
اصفهان
www
برای داشتن کتابخانه های تخصصی
دیگر به سایت این مرکز به نشـانی
www.Ghaemiyeh.com
www.Ghaemiyeh.net
www.Ghaemiyeh.org
www.Ghaemiyeh.ir
مراجعه و برای سفارش با ما تماس بگیرید.
۰۹۱۳ ۲۰۰۰ ۱۰۹